



**PLAN ROZWOJU USŁUG  
SPOŁECZNYCH  
I DEINSTYTUCJONALIZACJI  
W GMINIE KOLSKO  
NA LATA 2025-2029**

## Spis treści

Wykaz skrótów .....	4
Wprowadzenie.....	5
Charakterystyka Gminy Kolsko .....	7
Informacje ogólne i położenie .....	7
Demografia.....	8
Rynek pracy.....	10
Sytuacja mieszkaniowa.....	13
Oświata i wychowanie .....	14
Opieka zdrowotna i bezpieczeństwo .....	16
Działania organizacji pozarządowych i podmiotów ekonomii społecznej.....	17
Kultura, sport i rekreacja.....	18
Środowisko przyrodnicze .....	19
Diagnoza potrzeb i potencjału społeczności lokalnej w zakresie realizacji usług społecznych .....	21
Analiza zasobów pomocy społecznej .....	21
Polityka prorodzinna, wspieranie rodziny i system pieczy zastępczej.....	21
Przeciwdziałanie przemocy domowej .....	27
Promocja i ochrona zdrowia.....	29
Wspieranie osób starszych i osób z niepełnosprawnościami.....	32
Edukacja publiczna.....	36
Przeciwdziałanie bezrobociu i reintegracja zawodowa .....	39
Przeciwdziałanie ubóstwu i reintegracja społeczna .....	40
Kultura, kultura fizyczna i turystyka .....	42
Aktywność obywatelska .....	43
Potrzeby w zakresie usług społecznych w opinii dorosłych mieszkańców Gminy ....	45
Struktura badanej próby .....	45
Wyniki badania.....	47

Wnioski .....	63
Rekomendacje.....	66
Część programowa.....	70
Zakładane cele i działania w zakresie rozwoju usług społecznych w Gminie Kolsko .....	70
Zakładane rezultaty realizacji Planu .....	81
Ramy finansowe i źródła finansowania .....	82
System wdrażania .....	83
Monitoring i ewaluacja.....	84
Podsumowanie .....	89
Bibliografia .....	91
Spis rycin, tabel i wykresów .....	92
Spis rycin .....	92
Spis tabel.....	92
Spis wykresów .....	93

## **Wykaz skrótów**

- AOON** – Asystent osobisty osoby z niepełnosprawnościami  
**AR** – asystent rodziny  
**BDL GUS** – Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego  
**BP** – Biblioteka Publiczna  
**DK** – droga krajowa  
**DPS** – Dom Pomocy Społecznej  
**GDK** – Gminny Dom Kultury  
**GKRPA** – Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych  
**KDR** – Karta Dużej Rodziny  
**KGW** – Koła Gospodyń Wiejskich  
**KPP** – Komenda Powiatowa Policji  
**NGO** – organizacje pozarządowe  
**NK** – procedura „Niebieskie Karty”  
**OPS** – Ośrodek Pomocy Społecznej  
**OSP** – Ochotnicza Straż Pożarna  
**OZPS** – Ocena zasobów pomocy społecznej  
**PCPR** – Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie  
**PES** – podmioty ekonomii społecznej  
**PK** – Punkt Konsultacyjny  
**POZ** – Podstawowa opieka zdrowotna  
**PPP** – Poradnia Psychologiczno- Pedagogiczna  
**PS** – pracownik socjalny  
**PUP** – Powiatowy Urząd Pracy  
**PWD** – Placówka wsparcia dziennego  
**UG** – Urząd Gminy Kolsko  
**ZI** – Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej

## **Wprowadzenie**

Proces deinstytucjonalizacji jest jednym z kluczowych kierunków rozwoju nowoczesnej polityki społecznej, ukierunkowanej na zapewnienie każdej osobie prawa do życia w społeczności lokalnej, z dostępem do wsparcia odpowiadającego jej indywidualnym potrzebom.

Celem deinstytucjonalizacji nie jest jedynie zamykanie placówek całodobowych, lecz przede wszystkim przekształcenie systemu opieki i wsparcia społecznego w taki sposób, aby był on bardziej zindywidualizowany, elastyczny, partycypacyjny i dostępny lokalnie.

Plan deinstytucjonalizacji stanowi odpowiedź na wyzwania wynikające zarówno z krajowych dokumentów strategicznych – takich jak Strategia Rozwoju Usług Społecznych – polityka publiczna do roku 2030 (z perspektywą do 2035 r.), Strategia na Rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.), Strategia na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami 2021-2030, Strategia Demograficzna 2040, Regionalny Plan Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji dla województwa lubuskiego na lata 2023-2026, jak i międzynarodowych zobowiązań.

Wprowadzenie kompleksowego i długotrwałego Planu deinstytucjonalizacji jest niezbędne, aby zagwarantować wszystkim osobom – niezależnie od wieku, stanu zdrowia czy sytuacji życiowej – prawo do życia wśród innych, aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym oraz korzystania z usług, które umożliwią im niezależność, bezpieczeństwo i godność.

Niniejszy dokument określa założenia, cele, kierunki działań oraz mechanizmy wdrożeniowe niezbędne do przekształcenia systemu wsparcia z modelu instytucjonalnego na model środowiskowy. Plan uwzględnia lokalny kontekst społeczny i demograficzny, identyfikuje potrzeby mieszkańców oraz analizuje zasoby i bariery wpływające na skuteczność procesu transformacji.

Plan rozwoju usług społecznych i deinstytucjonalizacji w Gminie Kolsko na lata 2025-2029 został opracowany w oparciu o podejście łączące analizę danych zastanych, diagnozę lokalnych uwarunkowań oraz partycypacyjny proces konsultacji społecznych. Przyjęta metodologia pozwoliła na kompleksowe ujęcie tematu, z uwzględnieniem zarówno ram strategicznych, prawnych, jak i realnych potrzeb mieszkańców oraz lokalnych zasobów.

Pierwszym etapem prac było zebranie i analiza danych zastanych, obejmujących przegląd obowiązujących dokumentów strategicznych i regulacji prawnych, a także analiza dostępnych danych statystycznych pochodzących z ogólnodostępnych baz danych oraz tych będących w posiadaniu samorządu lokalnego. Analizie poddano dane za lata 2022-2024, aby uzyskać jak najbardziej aktualny obraz sytuacji – wyjątek stanowią statystyki pochodzące z Bazy Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego, gdyż na dzień opracowywania dokumentu dane za rok 2024 w większości obszarów nie były jeszcze dostępne.

Następnie przeprowadzono badanie ankietowe, którego celem było m.in. poznanie opinii mieszkańców Gminy Kolsko na temat funkcjonujących na jej terenie instytucji wsparcia oraz usług środowiskowych. W toku diagnozy podjęto również próbę zidentyfikowania kluczowych potencjałów i potrzeb w zakresie usług społecznych.

Integralnym elementem opracowania Planu były szeroko zakrojone konsultacje społeczne.

Zgromadzone informacje zostały poddane analizie SWOT, co pozwoliło na określenie mocnych i słabych stron istniejącego systemu oraz identyfikację szans i zagrożeń związanych z procesem transformacji.

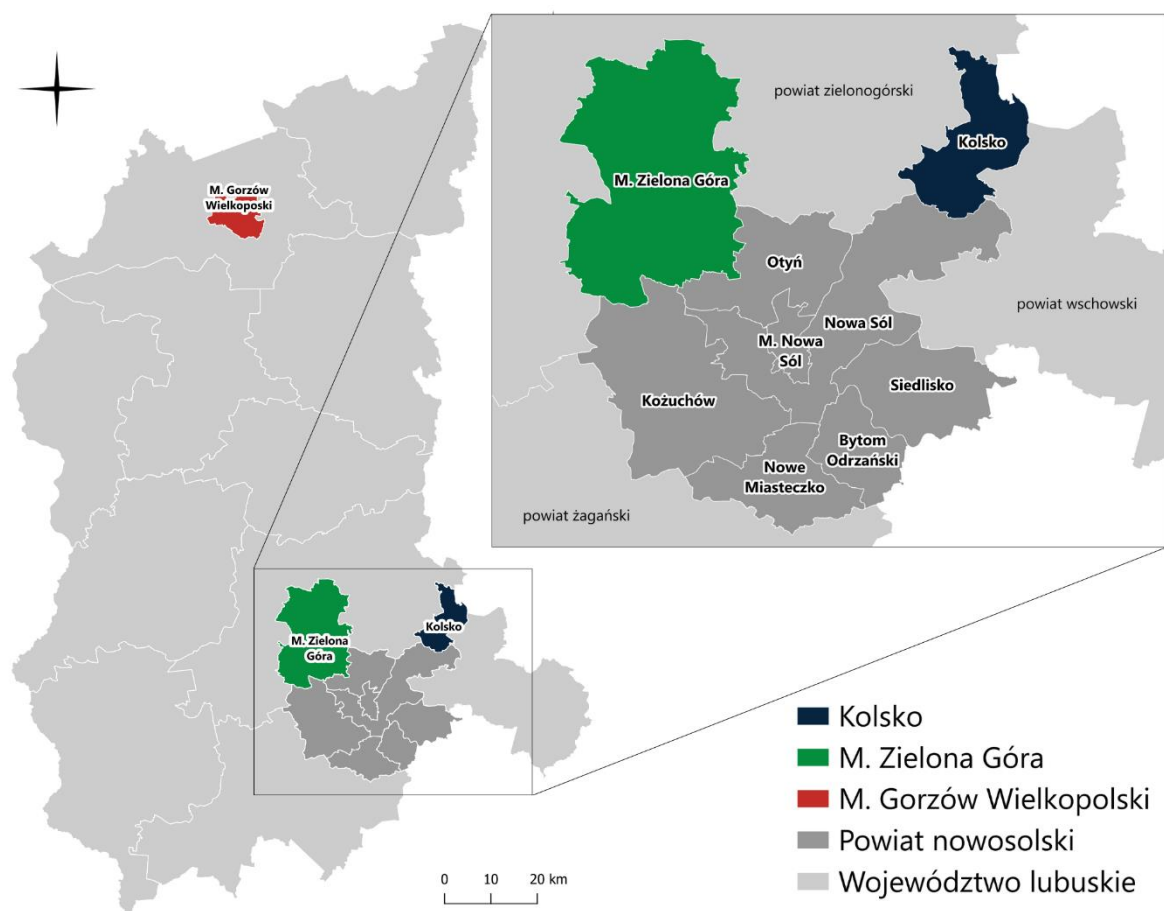
W wyniku analizy wyznaczono obszary wsparcia, cele, przypisano im działania, a także kryteria ich wdrażania.

# Charakterystyka Gminy Kolsko

## Informacje ogólne i położenie

Kolsko jest gminą wiejską znajdującą się w południowo-wschodniej części województwa lubuskiego, w powiecie nowosolskim. Jej siedzibą administracyjną jest miejscowość Kolsko. Gmina graniczy z dwiema gminami powiatu zielonogórskiego: gminą Bojadła (od zachodu) i gminą Kargowa (od północy), od południa sąsiaduje z gminą wchodzącą w skład powiatu nowosolskiego – Nowa Sól, z kolei od strony wschodniej z gminą Sława (powiat wschowski) oraz gminą Wolsztyn (powiat wolsztyński, województwo wielkopolskie).

Rycina 1. Lokalizacja Gminy Kolsko



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii.

W skład Gminy wchodzi 8 sołectw: Jesiona, Kolsko, Konotop, Lipka, Mesze, Sławocin, Tyrzeliny oraz Uście. Powierzchnia Gminy Kolsko wynosi 80,6 km<sup>2</sup> co stanowi około 10,5% powierzchni powiatu nowosolskiego.



Główny ciąg komunikacyjny Gminy tworzą droga wojewódzka nr 315 położona na terenie województwa lubuskiego i wielkopolskiego, łączy Wolsztyn z DK nr 3 w Nowej Soli, a także droga wojewódzka nr 278, która przebiega przez obszar powiatów: krośnieńskiego, zielonogórskiego, nowosolskiego i wschowskiego. Odległości drogowe do ważniejszych dużych miast w województwie są następujące: Zielona Góra oddalona jest o ok. 40 km, natomiast Gorzów Wielkopolski znajduje się w odległości ok. 125 km od centrum Gminy.

Łączna długość dróg na terenie Gminy Kolsko wynosi 113,9 km. Sieć drogowa obejmuje różne rodzaje nawierzchni, wśród których dominuje infrastruktura nieutwardzona i o niskiej trwałości. Łączna długość dróg gruntowych stanowi około 26% całej sieci drogowej Gminy, z kolei drogi o nawierzchni asfaltowej to jedynie około 11,5%. Na tej podstawie można stwierdzić, że dostępność transportowa na obszarze Gminy jest znacznie ograniczona. W gminach wiejskich, takich jak Kolsko, mediana czasu dojazdu karetki według przepisów nie powinna przekraczać 15-20 minut. W praktyce czas dojazdu w mniejszych gminach może być dłuższy, co pokazują przykłady innych regionów. Mediana czasu dojazdu karetki w Gminie Kolsko nie jest dokładnie znana, ale może być wydłużona niż przewidziane normy, ze względu na stan sieci drogowej i brak własnej stacjonarnej karetki.

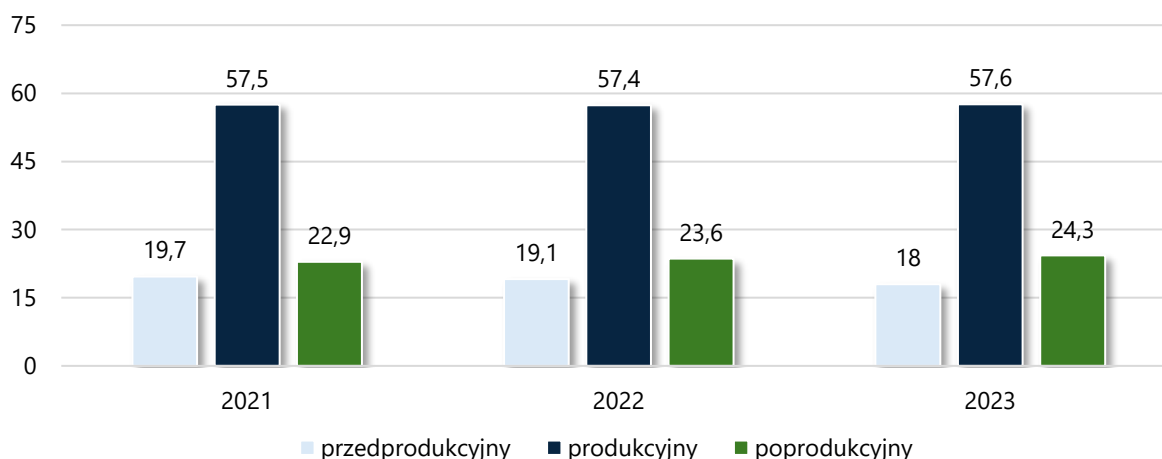
## **Demografia**

Demografia stanowi jeden z kluczowych czynników decydujących o rozwoju jednostki terytorialnej. Gmina Kolsko w 2023 roku liczyła 3 208 mieszkańców, co w przeliczeniu na powierzchnię dawało wartość wskaźnika gęstości zaludnienia na poziomie 40 os./km<sup>2</sup>. Struktura ludności według płci przedstawiała się następująco – kobiety stanowiły 49,9% ogółu mieszkańców obszaru (1 600), natomiast mężczyźni 50,1% (1 608). W porównaniu z danymi z 2021 roku, nastąpił spadek liczby mieszkańców o 53 osoby. Ponadto nastąpiły zmiany w strukturze mieszkańców według grup ekonomicznych:

- zmniejszył się udział osób w wieku 17 lat i mniej, czyli mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym tj. z 19,7% w 2021 roku do 18,0% w 2023 roku,
- wahaniom ulegał udział osób w wieku produkcyjnym, jako że w 2021 roku było to 57,5%, w 2022 roku – 57,4%, natomiast w 2023 roku – 57,6%,
- wzrósł udział osób w wieku poprodukcyjnym tj. dla mężczyzn – 65 lat i więcej, dla kobiet – 60 lat i więcej, gdyż w 2021 roku wynosił 22,9% osób natomiast w 2023 roku było to już 24,3%. Obrazuje to wykres zamieszczony na kolejnej stronie.



**Wykres 1. Udział ludności według ekonomicznych grup wieku w Gminie Kolsko w latach 2021-2023**



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Potwierdzeniem starzenia się społeczeństwa jest wzrost wartości współczynnika obciążenia demograficznego osobami starszymi. To stosunek liczby osób w wieku 65 lat i starszych do liczby osób w wieku produkcyjnym. W Gminie Kolsko wartość wskaźnika w 2023 roku wyniosła 32,3% i jest nieco niższa niż w powiecie nowosolskim, (33,0%), a jednocześnie wyższa niż średnia w województwie (31,4%). W analizowanym okresie w Gminie Kolsko wskaźnik wzrósł o 2,2 pp., co oznacza, że tempo zmian jest mniejsze niż w pozostałych analizowanych jednostkach.

**Tabela 1. Współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi w latach 2021-2023 [%]**

Wyszczególnienie	2021	2022	2023
Gmina Kolsko	30,1	31,2	32,3
Powiat nowosolski	30,5	31,8	33,0
Województwo lubuskie	28,8	30,1	31,4

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Współczynnik przyrostu naturalnego to stosunek różnicy między liczbą urodzeń żywych i liczbą zgonów do liczby ludności w połowie badanego okresu lub do średniego stanu ludności w tym okresie – wyrażony w ‰ (tj. na 1 000 ludności). Od kilku lat w Gminie Kolsko odnotowuje się ujemny przyrost naturalny, w 2023 roku współczynnik przyrostu naturalnego wyniósł aż -4,35‰. Wartość wskaźnika w Gminie jest mniej korzystna niż w przypadku powiatu nowosolskiego, a jednocześnie bardziej korzystna niż odnotowano w przypadku średniej dla całego województwa. Szczegółowo obrazuje to poniższa tabela.

**Tabela 2. Współczynnik przyrostu naturalnego na 1 000 ludności w latach 2021-2023 [‰]**

Wyszczególnienie	2021	2022	2023
Gmina Kolsko	-5,48	-6,15	-4,35
Powiat nowosolski	-6,65	-5,06	-4,07
Województwo lubuskie	-5,97	-4,65	-4,34

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Problemem Gminy Kolsko jest również odpływ mieszkańców – saldo migracji ogółem na 1 000 mieszkańców w latach 2021-2023 utrzymywało wartość ujemną i w 2023 roku wyniosło -3,73‰. Jednym z powodów takiego stanu rzeczy może być większa możliwość uzyskania zatrudnienia w większych miastach oraz za granicą. Dla porównania w przypadku powiatu wartość salda migracji była wówczas dodatnia i wyniosła 0,1‰, natomiast w skali województwa przedstawiało się to nieco mniej korzystnie (-0,6‰).

**Tabela 3. Saldo migracji na 1 000 mieszkańców w latach 2021-2023 [‰]**

Wyszczególnienie	2021	2022	2023
Gmina Kolsko	-1,52	-1,23	-3,73
Powiat nowosolski	-1,0	-0,7	0,1
Województwo lubuskie	-1,0	-0,8	-0,6

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

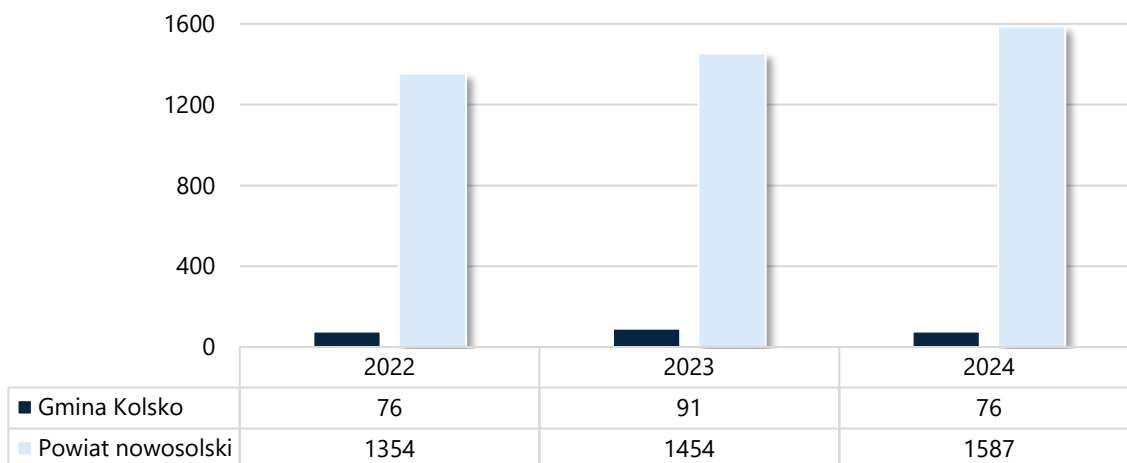
Podsumowując sytuację demograficzną w Gminie Kolsko należy stwierdzić, że obserwowane zmiany zarówno w zakresie zmniejszającej się liczby mieszkańców jak i spadku liczby urodzeń odzwierciedlają ogólnopolski oraz europejski trend. Stanowi to poważny problem dla miejscowych władz, których działania powinny skoncentrować się w najbliższych latach na stworzeniu przyjaznych warunków do życia dla mieszkańców, prowadzeniu aktywnej polityki społecznej oraz kontynuowaniu działań w zakresie rozwoju lokalnego rynku pracy i rozwoju kapitału ludzkiego.

## Rynek pracy

Na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Nowej Soli można zaobserwować wahania liczby osób zarejestrowanych jako osoby bezrobotne na przestrzeni ostatnich 3 lat. W 2022 roku 76 osób było zarejestrowanych jako osoby bezrobotne (48 kobiet oraz 28 mężczyzn). W 2023 rok liczba ta wzrosła do 91 osób (45 kobiet oraz 46 mężczyzn), natomiast w 2024 spadła ponownie do poziomu 76 osób (37 kobiet oraz 39 mężczyzn). W analizowanej populacji nie występują istotne różnice między liczbą kobiet a mężczyzn zarejestrowanych jako bezrobotni – wyjątek stanowi rok 2022, gdy

kobiety stanowiły 63,2% wszystkich zarejestrowanych mieszkańców Gminy pozostających bez pracy.

**Wykres 2. Liczba bezrobotnych zarejestrowanych w Gminie Kolsko na tle powiatu nowosolskiego w latach 2022-2024**



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PUP w Nowej Soli.

Zjawisko długotrwałego bezrobocia jest jednym z najbardziej niepokojących aspektów sytuacji na lokalnym rynku pracy. To właśnie odsetek pozostających bez pracy przez wiele miesięcy pozwala lepiej zrozumieć skalę problemu. Długotrwałym bezrobociem określa się sytuację, w której osoba pozostaje zarejestrowana jako bezrobotna nieprzerwanie przez co najmniej 12 miesięcy. Często są to osoby mające niskie kwalifikacje, niewielkie doświadczenie zawodowe, a także ci, którzy z różnych przyczyn nie są konkurencyjni na rynku pracy np. osoby starsze, z niepełnosprawnościami oraz długą przerwą w wypełnianiu obowiązków zawodowych. W 2024 roku było to 34 mieszkańców Gminy Kolsko, co stanowi 44,7% ogółu mieszkańców Gminy zarejestrowanych w PUP. Na przestrzeni lat 2022-2024 udział ten ulegał wahaniom, ostatecznie w 2024 roku przyjmując najwyższą wartość. Dla porównania udział długotrwale bezrobotnych mieszkańców Powiatu w ogóle zarejestrowanych w PUP wynosił wówczas 39,8%, co świadczy o niekorzystnej sytuacji Gminy w tym zakresie.

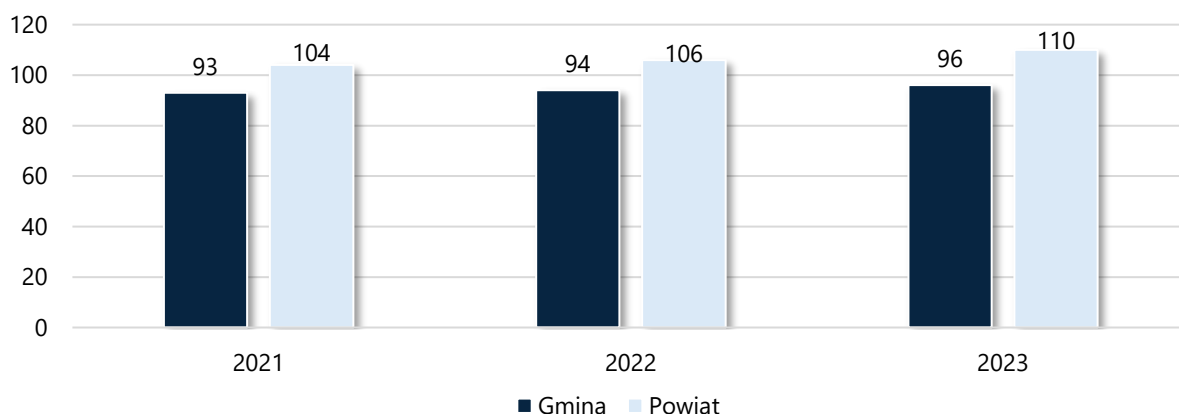
**Tabela 4. Liczb długotrwale bezrobotnych mieszkańców i ich udział w ogólnej liczbie bezrobotnych zarejestrowanych w PUP w Nowej Soli w latach 2022-2024**

Wyszczególnienie	2022	2023	2024
Gmina Kolsko	29	34	34
Udział [%]	38,2	37,4	44,7
Powiat nowosolski	526	525	632
Udział [%]	38,8	36,1	39,8

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Gmina Kolsko charakteryzuje się wysokim wskaźnikiem przedsiębiorczości, czyli podmiotami gospodarki narodowej wpisanymi do rejestru REGON na 1 000 mieszkańców. W analizowanym okresie wskaźnik ten utrzymywał się na podobnym poziomie w Gminie i powiecie nowosolskim.

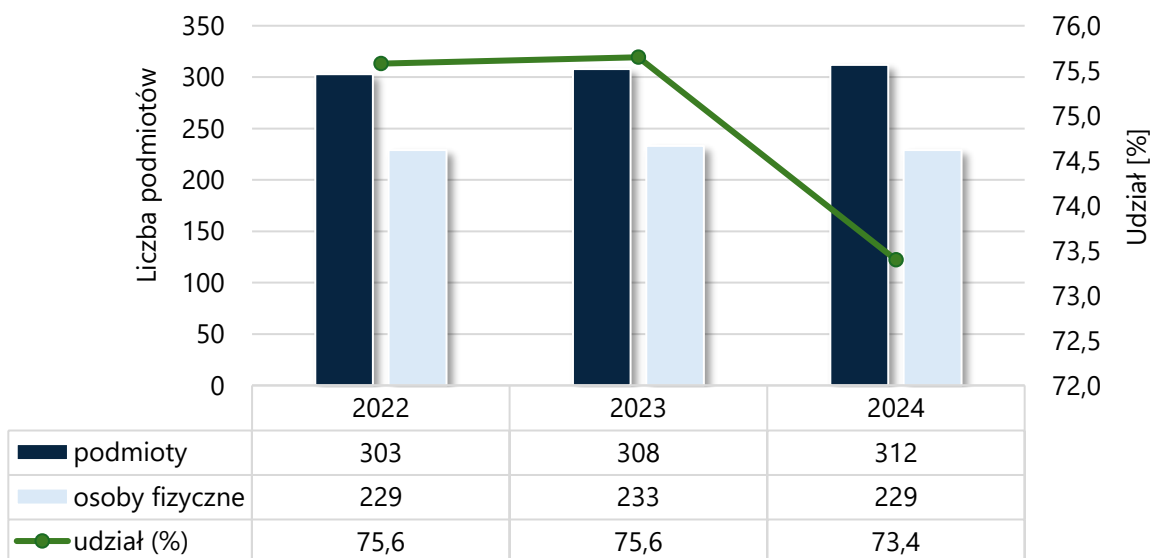
**Wykres 3. Podmioty zarejestrowane w rejestrze REGON na 1 000 ludności w latach 2021-2023**



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

W Gminie Kolsko w roku 2024 w rejestrze REGON zarejestrowanych było 312 podmiotów gospodarki narodowej, z czego 73,4% stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. Na przestrzeni ostatnich trzech lat zauważyć można wzrost w zakresie liczby podmiotów wpisanych do rejestru REGON, z kolei w przypadku udziału osób fizycznych w łącznej liczbie podmiotów odnotowano tendencję spadkową. Szczegółowe dane w tym zakresie prezentuje poniższy wykres.

**Wykres 4. Liczba podmiotów zarejestrowanych w rejestrze REGON, liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą oraz ich udział w ogóle zarejestrowanych podmiotów w Gminie Kolsko w latach 2022-2024**



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Do najważniejszych zagrożeń dla funkcjonowania Gminy, w obszarze gospodarczym, należy zaliczyć migracje młodych i wykwalifikowanych osób do większych miast lub za granicę, a także starzenie się społeczeństwa i trudności w przyciąganiu kapitału zewnętrznego.

Podsumowując, kontynuacja wsparcia dla osób biernych zawodowo, międzysektorowa współpraca lokalnych władz, organizacji pozarządowych oraz sektora prywatnego, przy jednoczesnym wsparciu finansowym ze środków krajowych oraz unijnych może wpłynąć na uaktywnienie gospodarcze tego regionu i wzrost aktywizacji zawodowej mieszkańców.

### Sytuacja mieszkaniowa

Lokale komunalne i socjalne to lokale będące własnością Gminy, wynajmowane osobom znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej, spełniającym określone kryteria dochodowe i mieszkaniowe. Gmina Kolsko w swoich zasobach posiada 20 lokali komunalnych oraz 4 lokale socjalne. W latach 2022-2024 liczba lokali komunalnych uległa niewielkiemu spadkowi, natomiast liczba lokali socjalnych utrzymywała się na stałym poziomie. Lokalami i budynkami wchodzącymi w skład mieszkaniowego zasobu Gminy zarządza Wójt Gminy Kolsko.

**Tabela 5. Liczba lokali komunalnych oraz socjalnych w Gminie Kolsko w latach 2022-2024**

Wyszczególnienie	2022	2023	2024
lokale komunalne	24	21	20
lokale socjalne	4	4	4

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań Gminy.

Liczba osób oczekujących na mieszkania w Gminie Kolsko wynosi 7, z kolei średni czas oczekiwania na lokal zmniejszył się w analizowanym okresie z 10 do 6 miesięcy. Według raportu „Mieszkaniowy zasób gmin w 2024 roku – wyniki wstępne” liczba gospodarstw domowych oczekujących na najem lokali od gminy na obszarach wiejskich wyniosła 16 888. W porównaniu z rokiem poprzednim zmniejszyła się ona o 4,1%.

W latach 2022-2024 na terenie Gminy Kolsko nie znajdowały się mieszkania treningowe i wspomagane.

Jednocześnie zauważyć można niewielki spadek liczby wypłaconych dodatków mieszkaniowych na przestrzeni ostatnich trzech lat. Dodatek mieszkaniowy to forma pomocy finansowej przyznawanej przez gminę, mająca na celu wsparcie osób o niskich dochodach w pokrywaniu kosztów związanych z utrzymaniem mieszkania. W 2024 roku przyznano 7 dodatków na łączną kwotę 14 775 zł, co oznacza spadek względem roku 2022 o 1 świadczenie. Szczegółowe dane w tym zakresie prezentuje kolejna tabela.

**Tabela 6. Liczba wypłaconych dodatków mieszkaniowych oraz kwota przeznaczona na ten cel w latach 2022-2024**

Wyszczególnienie	2022	2023	2024
Liczba przyznanych dodatków mieszkaniowych	8	7	7
Kwota świadczeń [zł]	14 949	13 580	14 775

Źródło: opracowanie własne na podstawie OZPS za 2022, 2023 i 2024 rok.

Na spadek liczby beneficjentów korzystających z tego rodzaju wsparcia mogło mieć wpływ wprowadzenie innych form pomocy, takich jak świadczenie 800+, które poprawiło sytuację finansową rodzin, a także malejąca liczba osób w gospodarstwach domowych wynikająca z usamodzielniania się dorastających dzieci, co w konsekwencji sprawiło, iż powierzchnia normatywna lokalu mieszkalnego lub budynku mieszkalnego przekroczyła kryteria metrażowe wynikające z Ustawy o dodatkach mieszkaniowych.

## Oświata i wychowanie

Gmina Kolsko w 2024 roku była organem prowadzącym dla dwóch Zespołów Edukacyjnych: w Kolsku i Konotopie. Łączna liczba uczniów uczęszczających do placówek w 2024 wyniosła 245 osób, z czego 128 to wychowankowie Zespołu Edukacyjnego w Kolsku, natomiast 117 – Zespołu Edukacyjnego w Konotopie. Na terenie placówek znajdują się łącznie 3 sale sportowe, 2 boiska, 3 place zabaw oraz 5 pracowni przedmiotowych.

**Tabela 7. Infrastruktura placówek oświatowych w 2024 roku**

Wyszczególnienie	sale sportowe	boiska	place zabaw	pracownie przedmiotowe
Zespół Edukacyjny w Kolsku	1	1	1	3
Zespół Edukacyjny w Konotopie	2	1	2	2

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań Gminy.

Za wychowanie przedszkolne na terenie Gminy Kolsko odpowiedzialne są 2 przedszkola samorządowe, które w 2024 roku posiadały łącznie 5 oddziałów. Opieką objęto wówczas 106 dzieci, co jest najmniejszą liczbą na przestrzeni ostatnich trzech lat. Gmina dysponuje wystarczającą liczbą miejsc w przedszkolach, czego dowodem jest brak dzieci oczekujących na liście rezerwowej. Oznacza to, że system przedszkolny dostosowany jest do potrzeb lokalnej społeczności.

**Tabela 8. Liczba dzieci uczęszczających do przedszkoli na terenie Gminy Kolsko w latach 2022-2024**

Wyszczególnienie	2022	2023	2024
Liczba uczniów	115	109	106
Liczba dzieci oczekujących na liście rezerwowej	0	0	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań Gminy.

Na terenie Gminy Kolsko nie funkcjonują żłobki, niemniej jednak opiekę nad najmłodszymi dziećmi zapewnia przedszkole, które przyjmuje dzieci od 2,5 roku życia. W przypadku młodszych dzieci rodziny najczęściej korzystają z alternatywnych form opieki, takich jak pomoc ze strony członków rodziny (np. dziadków). Coraz większym zainteresowaniem cieszą się również programy wspierające opiekę nad małymi dziećmi, takie jak „Aktywny Rodzic”, które mogą stanowić wsparcie finansowe dla rodziców decydujących się na powrót do pracy.

Wójt Gminy Kolsko udziela stypendium za wyniki w nauce oraz za osiągnięcia sportowe. W 2024 roku stypendia przeznaczone zostały dla 83 uczniów, a ich kwota wyniosła łącznie 17 640,00 zł. Liczba przyznanych stypendiów na przestrzeni ostatnich lat ulegała wahaniom, z kolei kwota przeznaczane na ten cel stopniowo wzrastała, co obrazuje kolejna tabela.

**Tabela 9. Wsparcie stypendialne uczniów z terenu Gminy Kolsko w latach 2022-2024**

Wyszczególnienie	2022	2023	2024
Liczba uczniów objętych wsparciem	78	85	83
Kwota przyznanych stypendiów [zł]	12 540,00	16 520,00	17 640,00

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań Gminy.

Wsparcie dla uczniów z trudnościami adaptacyjnymi (czyli mających problemy z przystosowaniem się do środowiska szkolnego) jest kluczowe, by umożliwić im prawidłowy rozwój, naukę i integrację z rówieśnikami. W placówkach oświatowych zlokalizowanych na terenie Gminy jest ono realizowane m.in. poprzez działalność psychologa, pedagoga oraz organizowane zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze.

W 2024 roku odbywały się następujące nieodpłatne zajęcia pozalekcyjne:

- zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze,
- zajęcia logopedyczne,
- kółko matematyczne,
- kółko polonistyczne,
- kółko wokalne,
- szkolne koło sportowe.



Ponadto realizowano szereg działań profilaktycznych, prowadzonych we współpracy z Policją, PCPR w Nowej Soli, PPP w Nowej Soli, GKRPA w Kolsku, GDK w Kolsku oraz OPS w Kolsku.

Ważnym elementem organizacji edukacji, zwłaszcza w gminach wiejskich, gdzie uczniowie mieszkają w znacznej odległości od placówek, jest dowóz dzieci do szkół. W 2024 roku wsparciem tym objęto 76 uczniów z terenu Gminy, co stanowiło 29,0% wszystkich dzieci uczęszczających do tamtejszych placówek oświatowych. W latach poprzednich udział ten utrzymywał się na podobnym poziomie. Szczegółowe dane w tym zakresie zawarto w tabeli poniżej.

**Tabela 10. Dowóz dzieci z terenu Gminy Kolsko do szkół w latach 2022-2024**

Wyszczególnienie	2022	2023	2024
Liczba uczniów objętych wsparciem	82	79	76
Udział [%]	28,9	29,1	29,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań Gminy.

## Opieka zdrowotna i bezpieczeństwo

Dostęp do opieki zdrowotnej jest jednym z najważniejszych elementów oddziałujących na jakość życia mieszkańców Gminy. Odpowiednia infrastruktura ma bezpośredni wpływ na stan zdrowia społeczności lokalnej.

Usługi w zakresie podstawowej opieki zdrowotnej na terenie Gminy świadczy praktyka lekarza rodzinnego w Kolsku i Konotopie oraz 1 gabinet dentystyczny. Na terenie Gminy zlokalizowane są również 2 punkty apteczne.

Celem poprawy w obszarze polityki zdrowotnej Gminy realizowany jest m.in. Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2022-2025.

Bezpieczeństwo mieszkańców stanowi jeden z kluczowych filarów jakości życia w każdej społeczności lokalnej. Utrzymaniem porządku i bezpieczeństwa publicznego na terenie Gminy Kolsko, zajmują się funkcjonariusze Komendy Powiatowej Policji w Nowej Soli.

Ochronę przeciwpożarową i przeciwpowodziową zapewnia Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej w Nowej Soli i 2 jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej, ujęte w Krajowym Systemie Ratowniczo-Gaśniczym. W latach 2022-2024 liczba wyjazdów OSP z powodu wystąpienia zagrożenia pożarowego uległa zmniejszeniu, co może świadczyć o skuteczności podejmowanych działań edukacyjnych i informacyjnych, a także o poprawie nawyków i zachowań społeczności lokalnej (np. rzadsze wypalanie traw, kontrola przewodów kominowych).

**Tabela 11. Wyjazdy OSP z terenu Gminy Kolsko w latach 2022-2024**

Wyszczególnienie		2022	2023	2024
OSP Kolsko	Pożar	26	13	8
	Inne	37	28	40
OSP Konotop	Pożar	20	9	10
	Inne	14	8	23

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań Gminy.

Zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty, w tym również zadania z zakresu porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli oraz ochrony przeciwpożarowej i przeciwpowodziowej, reguluje Ustawa o samorządzie gminnym, która traktuje powyższe jako zadania własne gminy o charakterze obowiązkowym.

### **Działania organizacji pozarządowych i podmiotów ekonomii społecznej**

Organizacjami pozarządowymi określamy wszystkie podmioty, które nie są organami lub jednostkami podległymi administracji publicznej (rządowej i samorządowej) oraz których działalność nie jest nastawiona na osiąganie zysku. W 2024 roku na terenie Gminy Kolsko funkcjonowały 24 organizacje pozarządowe, w tym m.in. OSP oraz kluby sportowe, działające w zakresie wspierania i upowszechniania kultury fizycznej i sportu, ale również:

- Stowarzyszenie Lubuszanie – prowadzące działalność na rzecz dzieci i młodzieży,
- Stowarzyszenie na Recz Rozwoju Gminy Kolsko – skupiające się przede wszystkim na wsparciu osób w wieku emerytalnym,
- Stowarzyszenie Pomocy Dzieciom „SPESIAKI” – prowadzące działania na rzecz dzieci i młodzieży,
- Stowarzyszenie „Pierwszy Krok” – realizujące działania na rzecz osób uzależnionych,
- Stowarzyszenie Grupa Eksploracyjna „Polanie” - prowadzące działalność na rzecz dzieci i młodzieży,
- Stowarzyszenie Miłośników Wędkarstwa OKOŃ – realizujące działania w zakresie rekreacji,
- Stowarzyszenie Osób Wielokierunkowo Aktywnych – wspierające osoby uzdolnione.

Jedną z najstarszych i najbardziej rozpoznawalnych form aktywności społecznej na obszarach wiejskich są Koła Gospodyń Wiejskich. Ich działalność odgrywa istotną rolę w integracji lokalnych społeczności, pielęgnowaniu tradycji oraz wspieraniu rozwoju kultury i przedsiębiorczości. W 2024 roku na terenie Gminy funkcjonowało 8 KGW.

Współpraca Gminy z organizacjami pozarządowymi odbywa się na podstawie rocznego Programu współpracy Gminy Kolsko z organizacjami pozarządowymi raz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego. W 2025 roku wśród priorytetowych zadań w ramach współpracy z NGO znalazły się:

- działania na rzecz dzieci i młodzieży, w tym wypoczynku dzieci i młodzieży,
- wspieranie i upowszechnianie kultury fizycznej,
- turystyka i krajoznawstwo,
- ratownictwo i ochrona ludności,
- działalność na rzecz osób z niepełnosprawnościami,
- działalność na rzecz osób w wieku emerytalnym,
- ekologia, ochrona zwierząt oraz ochrona dziedzictwa przyrodniczego,
- kultura, sztuka, ochrona dóbr kultury i dziedzictwa narodowego.

Gmina Kolsko przynależy do Lokalnej Grupy Działania Między Odrą a Bobrem. Jest to organizacja działająca na obszarach wiejskich województwa lubuskiego, której celem jest m.in. wsparcie rozwoju lokalnego, aktywizacja mieszkańców, wspieranie przedsiębiorczości, zachowanie dziedzictwa kulturowego, ochrona środowiska, w tym rzeki Odry oraz poprawa jakości życia.

Gmina jest również członkiem partnerstwa gmin – LUBUSKA 9, złożonego z 9 jednostek samorządu terytorialnego. Celem jego funkcjonowania jest realizacji i intensyfikacja działań w obszarze turystyki, komunikacji drogowej i ochrony środowiska naturalnego, a także rozwój społeczno-gospodarczy mieszkańców.

Podmioty ekonomii społecznej (PES) to organizacje i przedsiębiorstwa, które łączą działalność gospodarczą z realizacją celów społecznych. Ich głównym celem nie jest maksymalizacja zysku, lecz rozwiązywanie problemów społecznych, aktywizacja zawodowa osób zagrożonych wykluczeniem oraz wzmacnianie lokalnych wspólnot. W 2024 roku na terenie Gminy Kolsko nie funkcjonowały tego typu podmioty, z kolei w skali powiatu odnotowano dwa, w tym Spółdzielnię Socjalną „Gorący Garnuszek” oraz Wielobranżową Spółdzielnię Socjalną EDEN<sup>1</sup>.

## **Kultura, sport i rekreacja**

Działalność kulturalna w Gminie Kolsko odgrywa istotną rolę w życiu lokalnej społeczności – integruje mieszkańców, rozwija zainteresowania, pielęgnuje tradycje oraz wspiera edukację i aktywność obywatelską. Głównym ośrodkiem życia kulturalnego w Gminie jest Gminny Dom Kultury w Kolsku, w ramach którego organizowane są zajęcia zarówno z dziećmi, jak i dorosłymi mieszkańcami Gminy,

---

<sup>1</sup> <https://rjps.mrjps.gov.pl/>

mające na celu rozbudzanie ich aktywności ruchowej, propagowanie aktywnych form spędzania czasu wolnego, rozwój kultury fizycznej. Placówka zajmuje się również organizowaniem różnego rodzaju imprez, takich jak koncerty, spektakle, występy, wystawy, przeglądy i konkursy. Upowszechnianiem wiedzy i kultury zajmuje się również działająca w jego strukturach Biblioteka Publiczna.

Do najciekawszych cyklicznych wydarzeń kulturalnych organizowanych na terenie Gminy zalicza się:

- przegląd zespołów śpiewaczych,
- gminny przegląd recytatorski,
- spotkania kolędowe,
- targ wiosenny/zimowy,
- Dni Seniora,
- Dożynki.

Ważną rolę w życiu społeczności lokalnej pełni działalność świetlic wiejskich, które stanowią miejsca spotkań, integracji, rozwoju i wsparcia – zarówno dla dzieci, młodzieży, jak i dorosłych. W Gminie Kolsko znajduje się 7 świetlic wiejskich, które zlokalizowane są w następujących miejscowościach: Tyrszeliny, Lipka, Sławocin, Jesiona, Uście, Mesze.

Gmina Kolsko posiada również zasoby w obszarze sportowo-rekreacyjnym. Na jej terenie funkcjonują następujące kluby sportowe:

- Klub Sportowy „Mieszko” Konotop,
- Klub Sportowy Washi Konotop,
- Klub Sportowy Kaczor Boks Team w Kolsku.

## **Środowisko przyrodnicze**

Ochrona środowiska stanowi istotny element jakości życia mieszkańców oraz zrównoważonego rozwoju społeczności lokalnej.

Na obszarze Gminy zidentyfikowano różnorodne formy ochrony przyrody, w tym 2 rezerваты przyrody (Jezioro Święte oraz Mesze), 3 obszary chronionego krajobrazu (Pojezierze Sławnie, Pradolina Obry i Rynna Zbąszyńska, Pojezierze Sławsko-Przemęckie, Rynny Obrzycko-Obrzańskie) oraz obszar Natura 2000 Pojezierze Sławskie.

W granicach Gminy występuje również 8 pomników przyrody oraz 5 użytków ekologicznych, które chronią niewielkie, ale cenne ekosystemy i siedliska przyrodnicze.

Istotnym elementem środowiska przyrodniczego są także lasy, które w 2023 roku zajmowały 3 681,0 ha, co stanowi istotny czynnik wpływający na mikroklimat, bioróżnorodność oraz jakość powietrza na tym obszarze. Tereny leśne pełnią również ważną funkcję społeczną i rekreacyjną, będąc miejscem wypoczynku mieszkańców oraz zasobem edukacyjnym i turystycznym.

# **Diagnoza potrzeb i potencjału społeczności lokalnej w zakresie realizacji usług społecznych**

## **Analiza zasobów pomocy społecznej**

### **Polityka prorodzinna, wspieranie rodziny i system pieczy zastępczej**

Ośrodek Pomocy Społecznej w Kolsku (OPS) jest jednostką organizacyjną Gminy, pełniącą kluczową rolę w systemie wsparcia społecznego. Wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i przezwyciężania trudnych sytuacji życiowych.

Do podstawowych zadań OPS należą zadania wynikające z Ustawy o pomocy społecznej. Ponadto OPS wypłaca świadczenia pielęgnacyjne, jak i również podejmuje działania wspierające rodziny wielodzietne, osoby z niepełnosprawnościami, osoby starsze itp.

Ośrodek Pomocy Społecznej w Kolsku realizuje następujące programy:

- Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii,
- Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Kolsko,
- Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej.

Ośrodek zatrudnia kadrę odpowiedzialną za ich realizację, w tym m.in. 3 pracowników socjalnych oraz 1 asystenta rodziny. Obciążenie pracowników socjalnych wynosi średnio 38 rodzin korzystających z pracy socjalnej/osobę, co wskazuje na znaczące zaangażowanie kadry i potrzebę systemowego wzmocnienia zespołu.

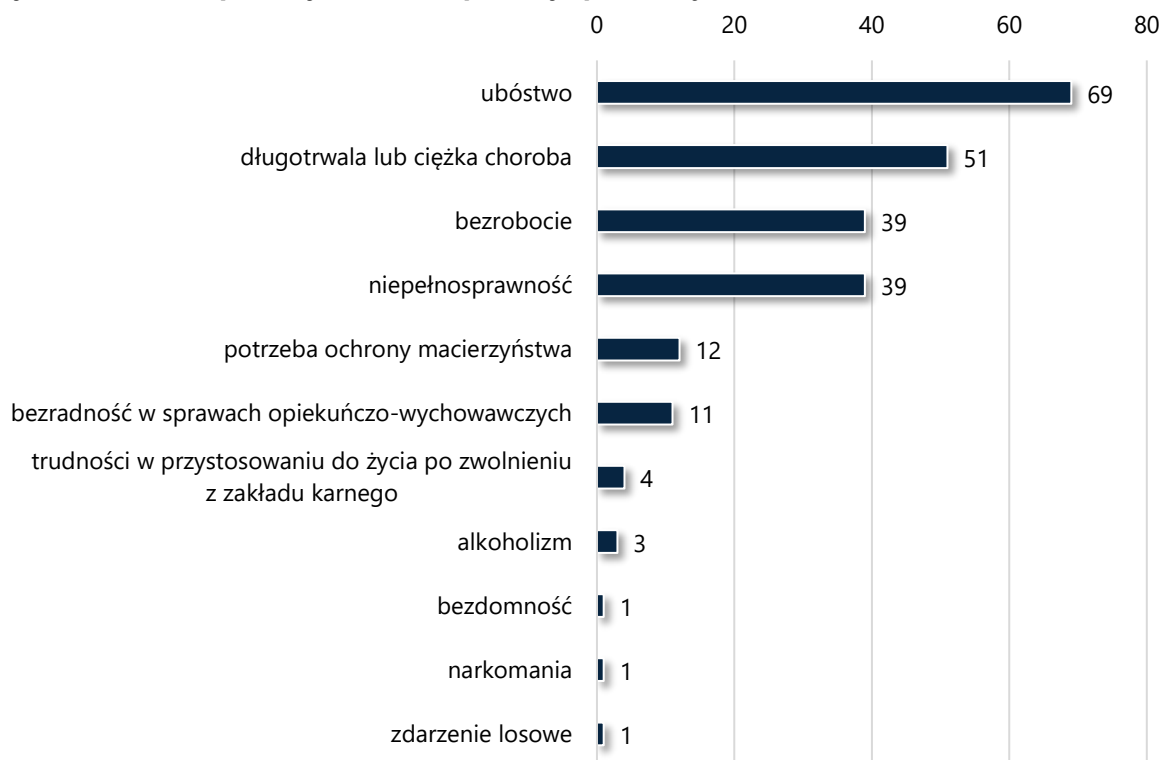
W 2024 roku pracownik OPS wzięli udział w szkoleniach o następującej tematyce:

- Polski Język Migowy na poziomie A1,
- Dlaczego warto pracować z rodziną w oparciu o Podejście Skoncentrowane na rozwiązaniach?
- Organizacja pierwszej pomocy przedmedycznej,
- Zagrożenie umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej – praca z rodziną i granice odpowiedzialności AR i PS,
- Procedura postępowania wobec dłużnika alimentacyjnego – aktualne problemy,
- Bon energetyczny 2024,

- Obowiązkowe szkolenie online dla członków zespołów interdyscyplinarnych oraz grup diagnostyczno-pomocowych organizowane zgodnie z art. 9a ust. 5A ustawy z dnia 29 lipca 2005r o przeciwdziałaniu przemocy domowej,
- Dokumentacja i zadania grup diagnostyczno-pomocowych oraz Zespołów Interdyscyplinarnych po zmianie przepisów Ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej. Procedura udzielania dziecku ochrony na podstawie art. 12 a Ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej – prawidłowe zasady dokumentowania przez pracownika socjalnego, funkcjonariusza Policji oraz przedstawiciela ochrony zdrowia,
- Świadczenia rodzinne,
- Przedłużenie terminu ważności orzeczeń,
- Standardy ochrony małoletnich w jednostkach pomocowych – wdrożenie i ewaluacja.

Pomoc społeczna ma na celu nie tylko zabezpieczenie podstawowych potrzeb bytowych, ale również aktywizację i integrację społeczną osób zagrożonych wykluczeniem. Wśród najczęstszych powodów udzielania pomocy społecznej w 2024 roku w Gminie Kolsko znalazły się: ubóstwo (69 rodzin), długotrwała lub ciężka choroba (51 rodzin), bezrobocie i niepełnosprawność (po 39 rodzin), potrzeba ochrony macierzyństwa (12 rodzin) oraz bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego (11 rodzin).

**Wykres 5. Główne powody udzielania pomocy społecznej w Gminie w 2024 roku**



Źródło: opracowanie własne na podstawie OZPS za 2024 rok.



W 2024 roku wsparciem objętym były 262 osoby ze 116 rodzin. Na przestrzeni ostatnich trzech lat zarówno liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej, jak i osób w rodzinach ulegała wahaniom. Najwyższą wartość odnotowano w 2023 roku. Szczegółowe dane w tym zakresie przedstawia kolejna tabela.

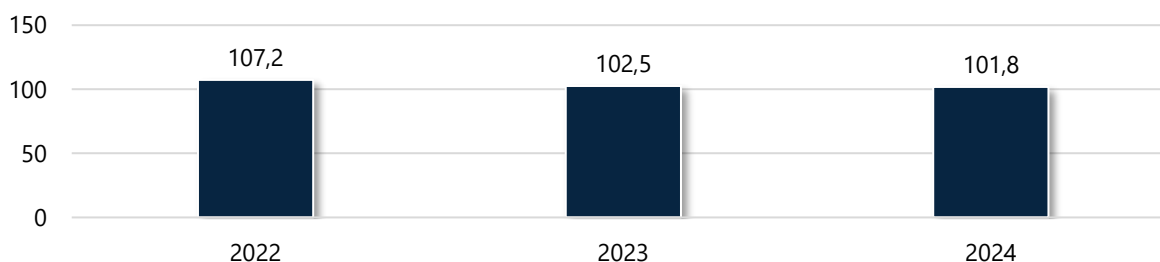
**Tabela 12. Liczba rodzin i osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej w latach 2022-2024**

Wyszczególnienie	2022	2023	2024
Liczba rodzin	119	125	116
Liczba osób w rodzinach	254	281	262

Źródło: opracowanie własne na podstawie OZPS za 2024 rok.

Jednym z wielu zadań pomocy społecznej wynikających z Ustawy o pomocy społecznej jest praca socjalna, która jest niematerialną formą wsparcia przy kształtowaniu nowych postaw społecznych. Pomoc w tej formie ma na celu wypracowanie zmiany funkcjonowania społecznego i zawodowego osób i rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym poprzez wykorzystywanie i rozwój ich zasobów. Poradnictwo w pracy socjalnej jest działaniem, którego głównym celem jest stworzenie warunków do podejmowania przez klientów samodzielnych prób rozwiązywania swoich problemów, co wiąże się z wprowadzaniem szeroko rozumianych zmian w ich życiu. W 2024 roku pracą socjalną zostało objętych 113 rodzin i była to najniższa liczba odnotowana w analizowanym okresie. Dla przykładu w 2022 roku było to 119 rodzin, z kolei w 2023 roku – 123 rodziny. Kolejny wykres przedstawia wartość wskaźnika pracy socjalnej, liczonego jako stosunek liczby rodzin objętych pracą socjalną do liczby rodzin, którym przyznano świadczenie. Ukazuje w jakim stopniu pomoc społeczna polega nie tylko na wypłacie świadczeń, ale też na indywidualnej, bezpośredniej pracy z rodziną. W 2024 roku wartość wskaźnika wyniosła 101,8%, co oznacza, że każda rodzina otrzymująca świadczenie miała także kontakt z pracownikiem socjalnym, a nawet niektóre rodziny nie pobierające świadczeń objęte były tą formą wsparcia. Podobnie sytuacja wyglądała w latach poprzednich – należy jednak zauważyć, że wartość wskaźnika z roku na rok maleje.

**Wykres 6. Wskaźnik pracy socjalnej w latach 2022-2024 [%]**

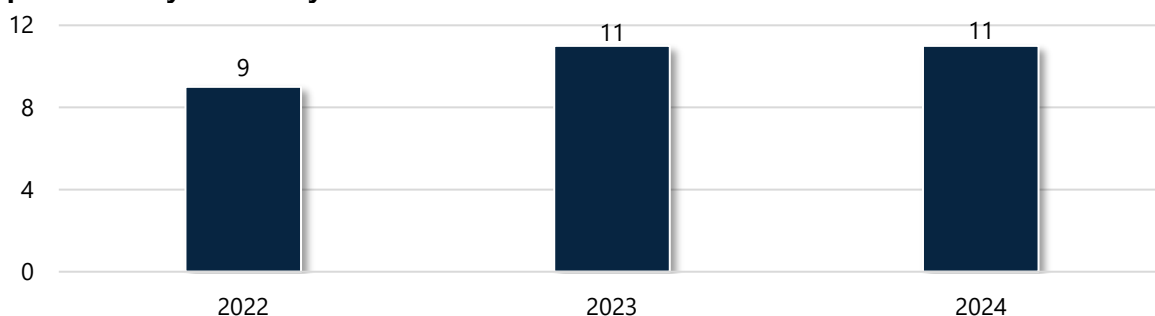


Źródło: opracowanie własne na podstawie OZPS za 2024 rok.

Kontrakt socjalny to pisemna umowa zawarta pomiędzy jednostką odpowiedzialną za pomoc społeczną a osobą korzystającą z tych usług. Jej celem jest zapewnienie dostępu do odpowiednich zasobów oraz wsparcie osób znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej, przy jednoczesnym dążeniu do ich aktywizacji i poprawy jakości życia. Kontrakt socjalny wymaga działań obu zaangażowanych stron. W latach 2022-2023 żaden mieszkaniec Gminy Kolsko nie został objęty tą formą pomocy, z kolei w 2024 roku były to 4 osoby<sup>2</sup>.

Jedną z przesłanek przyznawania pomocy społecznej jest bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych. Oznacza ona sytuację, w której rodzice lub opiekunowie mają trudności z należytym wykonaniem obowiązków związanych z opieką nad dziećmi i ich wychowaniem – niezależnie od przyczyn finansowych. W 2024 roku z pomocy społecznej z tego tytułu korzystało 11 rodzin, przy czym 3 z nich to były rodziny niepełne. W tym samym roku bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych znajdowała się na szóstym miejscu pod względem powodów udzielania pomocy społecznej w Gminie. Na przestrzeni ostatnich trzech lat można zauważyć niewielki wzrost w zakresie liczby osób korzystających z pomocy z tego tytułu.

**Wykres 7. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych w latach 2022-2024**



Źródło: opracowanie własne na podstawie OZPS za 2022, 2023 i 2024 rok.

Jedną z podstawowych form wsparcia realizowanych na obszarze Gminy jest asystent rodziny. Zadaniem asystenta rodziny jest wspieranie rodziny zagrożonej wykluczeniem społecznym. Asystent rodziny działa na podstawie Ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Zgodnie z obowiązującymi przepisami asystent rodziny może jednocześnie pracować maksymalnie z 15 rodzinami. W 2024 roku na terenie Gminy Kolsko zatrudniony był 1 asystent, który objął opieką 15 rodzin. Liczba asystentów w analizowanym okresie była stała, z kolei liczba rodzin objętych wsparciem ulegała wahaniom, co obrazuje kolejna tabela.

<sup>2</sup> Ocena zasobów pomocy społecznej za 2024 rok

**Tabela 13. Liczba asystentów rodziny oraz liczba rodzin objętych wsparciem w latach 2022-2024**

Wyszczególnienie	2022	2023	2024
Liczba asystentów rodziny	1	1	1
Liczba rodzin objętych wsparciem	13	11	15

Źródło: opracowanie własne na podstawie OZPS za 2024 rok.

Gmina Kolsko realizuje również ogólnopolski program wsparcia rodzin „Za życiem”, którego celem jest pomoc rodzinom spodziewającym się narodzin dziecka z niepełnosprawnością lub poważnymi trudnościami rozwojowymi. Przybiera on formę jednorazowego świadczenia pieniężnego w wysokości 4 000,00 zł. W latach 2022-2024 pomocy z tego tytułu nie otrzymała żadna rodzina.

Wsparcie finansowe dla rodzin świadczone jest również w ramach programu „Dobry Start”, który został wprowadzony w 2018 roku. Jego celem jest udzielanie jednorazowych świadczeń w wysokości 300,00 zł dla każdego ucznia w wieku szkolnym, jako pomoc w pokryciu kosztów związanych z rozpoczęciem roku szkolnego. W 2021 roku realizację tego świadczenia przejął Zakład Ubezpieczeń Społecznych.

Wsparcie finansowe dla rodzin z dziećmi udzielane jest również w formie świadczenia wychowawczego 800+. Jest to forma pomocy mająca na celu poprawę sytuacji materialnej rodzin, szczególnie tych o niższych dochodach, poprzez częściowe pokrycie wydatków związanych z wychowywaniem dziecka, w tym z opieką nad nim i zaspokojeniem jego potrzeb życiowych. Przysługuje ono matce, ojcu, opiekunowi faktycznemu dziecka albo opiekunowi prawnemu dziecka, do dnia ukończenia przez nie 18. roku życia. Prawo do świadczenia jest ustalane na okres roczny trwający od 1 czerwca do 31 maja roku następnego. W okresie od 1 kwietnia 2016 do 30 czerwca 2019 roku świadczenie wychowawcze na pierwsze dziecko przysługiwało po spełnieniu kryterium dochodowego. Z dniem 1 lipca 2019 roku zmianie uległy warunki przyznawania świadczenia, upoważniające do pobierania świadczenia wychowawczego na każde niepełnoletnie dziecko niezależnie od dochodu rodziny. Świadczenie realizowane jest przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych.

W celu poprawy sytuacji materialnej i społecznej rodzin wielodzietnych Gmina Kolsko przyznaje pomoc w postaci Karty Dużej Rodziny (KDR), tj. systemu zniżek i dodatkowych uprawnień dla rodzin 3+. W 2024 roku przyznano po 52 karty, z kolei w latach poprzednich było to kolejno 113 kart w 2022 roku oraz 77 w 2023 roku.

Kolejną formą wsparcia ofertowaną w Gminie Kolsko jest rodzinna piecza zastępcza, która jako zadanie własne powiatu (realizowane przez PCPR) nie jest bezpośrednio prowadzona przez Gminę. Jest ona sprawowana w przypadku niemożności zapewnienia dziecku opieki i wychowania przez rodziców biologicznych, jako okresowa

forma opieki nad dzieckiem. Z danych Ośrodka Pomocy Społecznej w Kolsku wynika, że w 2024 roku 14 dzieci z terenu Gminy przebywało w pieczy zastępczej, co oznacza wzrost względem 2022 roku na poziomie 75,0%. Środki przeznaczone na ten cel w 2024 roku wyniosły 229 261 zł i tym samym były najwyższe w analizowanym okresie.

**Tabela 14. Liczba dzieci z terenu Gminy przebywających w pieczy zastępczej oraz kwota odpłatności z tego tytułu w latach 2022-2024**

Wyszczególnienie	2022	2023	2024
Liczba rodzin zastępczych	5	7	10
Liczba dzieci przebywających w pieczy zastępczej	8	11	14
Kwota odpłatności [zł]	125 356	152 186	229 162

Źródło: opracowanie własne na podstawie OZPS za 2022, 2023 i 2024 rok.

Rodziny wspierające stanowią stosunkową nową, ale coraz bardziej istotną formę wsparcia w ramach rodzinnej pieczy zastępczej. Ich głównym celem jest udzielanie pomocy rodzinom, które z różnych powodów przeżywają trudności opiekuńczo-wychowawcze, emocjonalne lub organizacyjne, zanim dojdzie do konieczności umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej. W latach 2022-2024 na terenie Gminy nie funkcjonowały rodziny wspierające<sup>3</sup>.

Program „Posiłek w szkole i w domu” to projekt, który ma na celu zapewnienie wsparcia żywieniowego dzieciom, młodzieży oraz osobom dorosłym znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej. W ramach programu oferowane są trzy formy wsparcia: gorące posiłki w placówkach oświatowych, świadczenia pieniężne oraz świadczenia rzeczowe w postaci produktów żywnościowych. W 2024 roku ze świadczeń pieniężnych skorzystało 38 mieszkańców Gminy na łączną kwotę 22 525 zł, z kolei pomoc w postaci posiłku otrzymało 65 osób, przy czym wszystkie te osoby to były dzieci. W latach 2022-2024 odnotowano wahania zarówno w zakresie liczby przyznanych świadczeń pieniężnych, jak i niepieniężnych, co szczegółowo obrazuje kolejna tabela.

**Tabela 15. Liczba osób, które skorzystały ze świadczeń w ramach programu „Posiłek w szkole i w domu” w latach 2022-2024**

Wyszczególnienie	2022	2023	2024
Liczba świadczeń pieniężnych	44	27	38
Kwota świadczeń [zł]	35 953	18 637	22 525
Liczba świadczeń w postaci posiłku	52	66	65
Kwota świadczeń [zł]	34 047	51 363	47 475

Źródło: opracowanie własne na podstawie OZPS za 2022, 2023 i 2024 rok.

<sup>3</sup> Ocena zasobów pomocy społecznej za 2022, 2023 i 2024 rok

Na terenie Gminy Kolsko nie funkcjonują placówki wsparcia dziennego (PWD), co oznacza, że dzieci i młodzież nie mają dostępu do zorganizowanej formy opieki i wsparcia po szkole w bezpiecznym środowisku. W odpowiedzi na tę potrzebę podjęto działania zmierzające do otwarcia świetlicy środowiskowej, która ma zapewnić dzieciom i młodzieży miejsce do aktywnego spędzania czasu oraz wsparcie wychowawcze i edukacyjne po godzinach zajęć szkolnych. Realizacja tego przedsięwzięcia wymaga jednak odpowiedniego wsparcia organizacyjnego i finansowego, aby świetlica mogła efektywnie funkcjonować i odpowiadać na potrzeby lokalnej społeczności.

### **Przeciwdziałanie przemocy domowej**

Przeciwdziałanie przemocy domowej to zadanie własne Gminy o charakterze obowiązkowym, które polega na podejmowaniu działań mających na celu zapobieganie występowaniu zjawiska przemocy domowej, ochronie osób jej doznających oraz pomoc osobom ją stosującym w zmianie zachowań. Realizacją zadań w tym zakresie zajmuje się Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej.

Liczba posiedzeń Zespołu na przestrzeni lat 2022-2024 uległa znaczącemu wzrostowi. Podobne tendencje zaobserwowano w przypadku liczby spotkań grup diagnostyczno-pomocowych, które ostatecznie w 2024 roku odbyły 31 spotkań. Szczegółowe dane w tym zakresie prezentuje kolejna tabela.

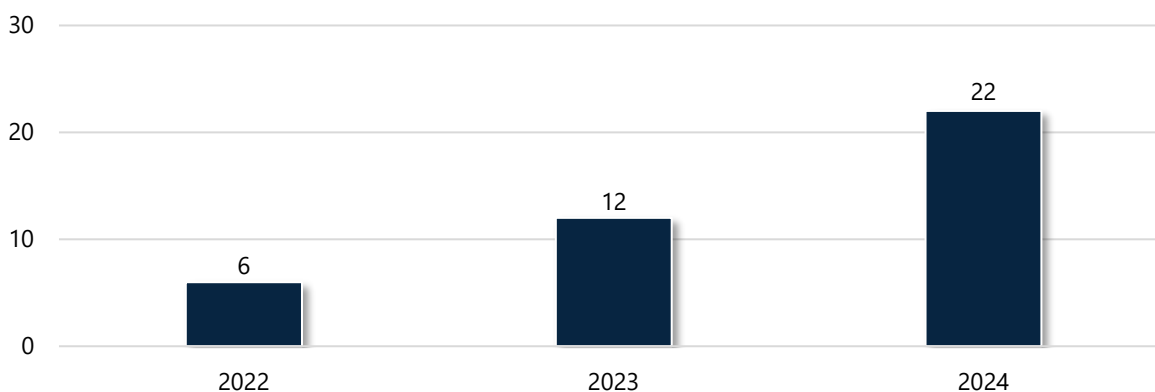
**Tabela 16. Działalność ZI oraz grup diagnostyczno-pomocowych w latach 2022-2024**

Wyszczególnienie	2022	2023	2024
Liczba posiedzeń ZI	4	8	28
Liczba posiedzeń grup diagnostyczno-pomocowych	9	22	31

Źródło: opracowanie własne na podstawie Sprawozdania z realizacji Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2022-2025 za 2022, 2023 i 2024 rok.

Wszczęcie procedury „Niebieskie Karty” odbywa się poprzez wypełnienie formularza „Niebieska Karta – A” i nie wymaga zgody osoby doznającej przemocy. W 2024 roku wszczęto 22 procedury „Niebieskie Karty”, z czego każdorazowo zdecydowana większość była zakładana przez Policję. W latach 2022-2024 odnotowano znaczący wzrost liczby wszczętych procedur, co może świadczyć o nasileniu zjawiska przemocy domowej, a co za tym idzie konieczności wzmocnienia systemu przeciwdziałania temu zjawisku, np. poprzez zwiększenie liczby specjalistów, lub też dostępności pomocy psychologicznej i prawnej.

**Wykres 8. Liczba wszczętych procedur NK w latach 2022-2024**



Źródło: opracowanie własne na podstawie Sprawozdania z realizacji Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2022-2025 za 2022, 2023 i 2024 rok.

Zaobserwowany na przełomie ostatnich trzech lat wzrost liczby zakończonych procedur NK, może być pozytywnym wskaźnikiem skuteczności działań lokalnego systemu. Zwłaszcza przy założeniu, że zdecydowana większość z nich (lub jak w przypadku lat 2022 i 2023 – wszystkie) zakończone zostały z uwagi na ustanie przemocy oraz zrealizowanie indywidualnego planu pomocy.

**Tabela 17. Liczba zakończonych procedur NK w latach 2022-2024**

Wyszczególnienie	2022	2023	2024
z powodu ustania przemocy	7	8	10
z powodu braku zasadności podejmowania działań	0	0	1
<b>Ogółem</b>	<b>7</b>	<b>8</b>	<b>11</b>

Źródło: opracowanie własne na podstawie Sprawozdania z realizacji Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2022-2025 za 2022, 2023 i 2024 rok.

Przemocy domowej może doznać każdy – niezależnie od wieku, płci, statusu społecznego czy miejsca zamieszkania. Jednakże analiza zebranych danych wskazuje, że w Gminie Kolsko osobami najczęściej doświadczającymi tego problemu są kobiety i dzieci. To one w największym stopniu wymagają ochrony, wsparcia oraz kompleksowej pomocy. W 2024 roku dzieci stanowiły 59,0% wszystkich osób doznających przemocy w Gminie Kolsko, z kolei kobiety – 38,5%. Podobne tendencje zaobserwowano w latach poprzednich, co szczegółowo obrazuje kolejna tabela.

**Tabela 18. Osoby wskazane jako doznające przemocy domowej w latach 2022-2024**

Wyszczególnienie	2022	2023	2024
Kobiety	4	7	15
Mężczyźni	0	2	1
Dzieci	2	6	23
<b>Ogółem</b>	<b>6</b>	<b>15</b>	<b>39</b>

Źródło: opracowanie własne na podstawie Sprawozdania z realizacji Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2022-2025 za 2022, 2023 i 2024 rok.

W latach 2022-2024 żadna rodzina z terenu Gminy Kolsko nie korzystała ze wsparcia OPS z powodu przemocy domowej<sup>4</sup>.

Mieszkańcy Gminy mają również możliwość uzyskania wsparcia w telefonicznej Poradni Prawnej i Psychologicznej dla osób pokrzywdzonych przestępstwem oraz poprzez kontakt z Niebieską Linią Instytutu Psychologii Zdrowia. Bezpłatna pomoc prawna udzielana jest także w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Nowej Soli. Ponadto w zakresie ochrony praw kobiet działa również Lubuskie Stowarzyszenie na Rzecz Kobiet „BABA”.

#### **Promocja i ochrona zdrowia**

Zdrowie mieszkańców stanowi fundament jakości życia społeczności lokalnej i ma bezpośredni wpływ na jej rozwój społeczny, ekonomiczny i demograficzny. Zadania gmin w zakresie ochrony i promocji zdrowia obejmują zarówno działania profilaktyczne, edukacyjne, jak i wspierające dostęp do świadczeń medycznych, szczególnie w grupach najbardziej potrzebujących.

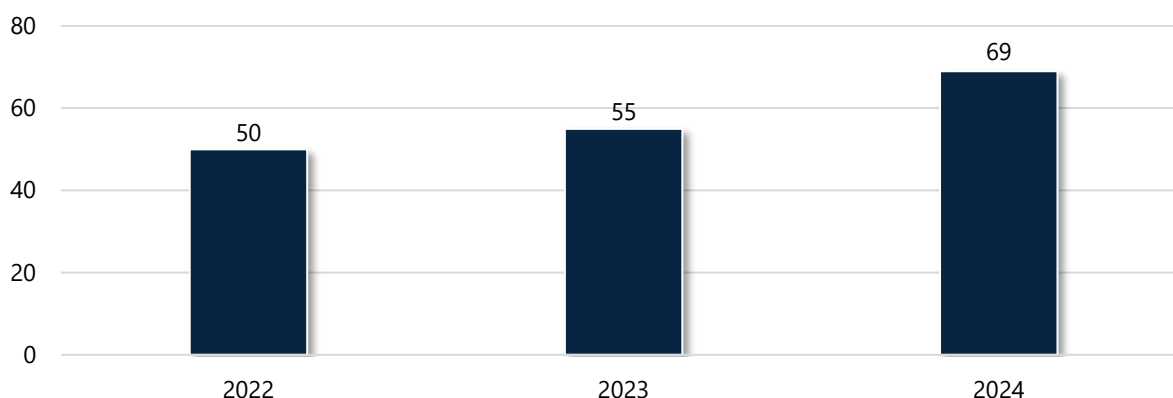
W 2024 roku 69 rodzin z terenu Gminy Kolsko korzystało z pomocy społecznej z uwagi na długotrwałą lub ciężką chorobę. W tym samym roku powód ten znalazł się na drugim miejscu w zakresie przyczyn przyznawanego wsparcia, co wskazuje na istotny problem zdrowotny w społeczności lokalnej, mający bezpośredni wpływ na sytuację materialną, społeczną i funkcjonalną mieszkańców. Dla porównania w 2023 roku pomoc z tego tytułu otrzymało 55 rodzin, z kolei w 2022 roku – 50 rodzin, więc zauważalny jest postępujący wzrost w tym zakresie.

---

<sup>4</sup> Ocena zasobów pomocy społecznej za 2022, 2023 i 2024 rok



**Wykres 9. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby w latach 2022-2024**



Źródło: opracowanie własne na podstawie OZPS za 2022, 2023 i 2024 rok.

Zgodnie z danymi udostępnionymi przez Główny Urząd Statystyczny, w 2023 roku na terenie Gminy znajdowały się 2 przychodnie. W tym samym roku udzielono 11 507 porad, co oznacza że na jednego mieszkańca Gminy przypadało wówczas średnio 3,5 porady. W porównaniu do roku poprzedniego nastąpił spadek w zakresie liczby funkcjonujących przychodni, podobnie jak i w przypadku liczby udzielonych porad, których w 2022 roku odnotowano 24 180. Świadczy to o pogarszającym się dostępie do placówek świadczących opiekę zdrowotną. W latach 2022-2023 liczba punktów aptecznych funkcjonujących w Gminie utrzymywała się na stałym poziomie, z kolei w zakresie liczby mieszkańców przypadających na 1 punkt apteczny zaobserwowano nieznaczny spadek.

**Tabela 19. Dane dotyczące podmiotów świadczących opiekę zdrowotną na terenie Gminy Kolsko w latach 2022-2023**

Wyszczególnienie	2022	2023
Liczba przychodni	3	2
Liczba porad POZ przypadających na 1 mieszkańca	7,5	3,6
Liczba punktów aptecznych	2	2
Liczba mieszkańców przypadających na 1 punkt apteczny	1 618	1 604

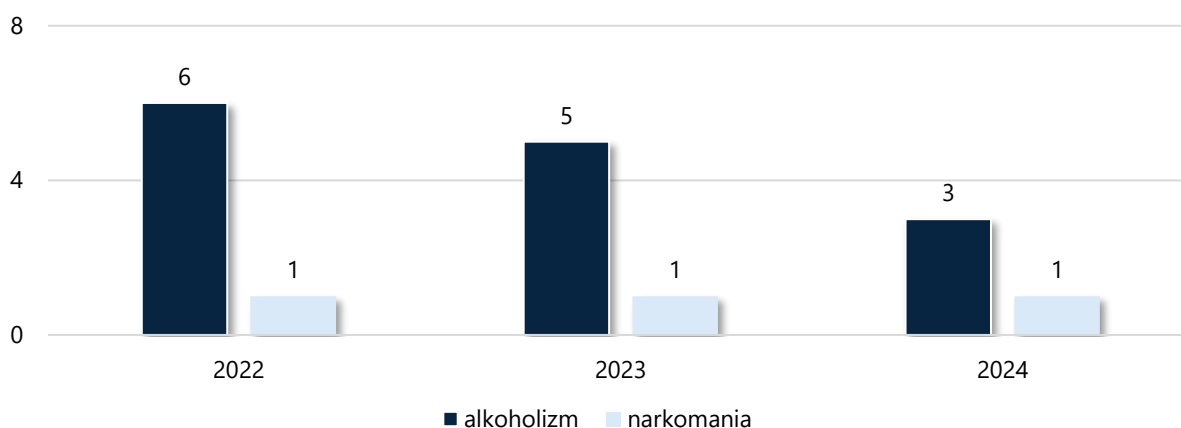
Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Dokonując analizy problemu uzależnień na terenie Gminy Kolsko należy zwrócić uwagę, że są one często – chociaż nie zawsze – ze sobą powiązane na zasadzie sprzężenia przyczynowo-skutkowego. Dlatego konieczne jest podejście wielopłaszczyznowe do problemu, uwzględniające różne rodzaje uzależnień (alkohol, narkotyki, uzależnienia behawioralne) i przemocy (przemoc fizyczna, psychiczna, ekonomiczna, zaniedbanie, cyberprzemoc). Gmina Kolsko realizuje Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii. Głównym celem programu jest ograniczenie szkód zdrowotnych i zaburzeń życia

rodzinnego, wynikających z używania alkoholu i innych substancji psychoaktywnych oraz zjawiska picia alkoholu, zażywania narkotyków i podejmowania innych zachowań ryzykownych, w szczególności przez dzieci i młodzież. Program ten jest dokumentem stanowiącym podstawę podejmowanych działań w sferze profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i narkotykowych na terenie Gminy Kolsko.

W 2024 roku z powodu alkoholizmu pomoc otrzymały 3 rodziny. W latach 2022-2024 ich liczba uległa dwukrotnemu spadkowi, co prezentuje kolejny wykres. W 2024 roku alkoholizm znajdował się na siódmym miejscu wśród najczęstszych powodów udzielania pomocy rodzinom. Liczba osób korzystających z pomocy z powodu narkomanii utrzymywała się w analizowanym okresie na stałym poziomie.

**Wykres 10. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu alkoholizmu i narkomanii w latach 2022-2024**



Źródło: opracowanie własne na podstawie OZPS za 2022, 2023 i 2024 rok.

Organem realizującym zadania związane z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych w Gminie zajmuje się Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Jej działalność wynika z Ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi. W 2024 roku w skład Komisji wchodziło 3 członków, z czego wszyscy uczestniczyli w szkoleniach mających na celu skuteczne realizowanie zadań w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom<sup>5</sup>.

<sup>5</sup> Sprawozdanie z działalności Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Gminie Kolsko w 2024 roku

W 2024 roku w programach profilaktycznych skierowanych do najmłodszych członków społeczności lokalnej wzięło udział 99 uczniów, z kolei ze wsparcia w postaci dofinansowania do wypoczynku letniego i zimowego, przeznaczonego dla dzieci, zwłaszcza tych pochodzących z rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym, skorzystało wówczas 6 dzieci<sup>6</sup>.

Jednym z działań Komisji jest motywowanie do podjęcia leczenia przez osoby uzależnione zamieszkujące na terenie Gminy Kolsko. W 2024 roku Komisja przeprowadziła 4 rozmowy motywacyjne, natomiast na leczenie odwykowe skierowano 2 osoby<sup>7</sup>. Należy zauważyć, że była to najniższa liczba w analizowanym okresie, co prezentuje kolejna tabela.

**Tabela 20. Dane dotyczące działalności GKRPA w latach 2022-2024**

Wyszczególnienie	2022	2023	2024
Liczba przeprowadzonych rozmów motywacyjnych	8	4	4
Liczba osób skierowanych na leczenie odwykowe	8	4	2

Źródło: opracowanie własne na podstawie Sprawozdania z działalności Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Gminie Kolsko w 2022, 2023 i 2024 roku.

Osoby doświadczające sytuacji kryzysowych mogą skorzystać z pomocy udzielanej w Punkcie Konsultacyjnym. W 2024 roku z tej formy wsparcia skorzystało 29 mieszkańców Gminy. Dla porównania w 2023 roku były to 33 osoby, natomiast w 2022 roku – 27 osób<sup>8</sup>, co wskazuje na wahania liczby osób korzystających z tego typu pomocy.

Warto podkreślić, że mimo braku wyspecjalizowanej instytucji oferującej wsparcie psychologiczne na terenie Gminy, mieszkańcy mogą korzystać z pomocy terapeuty uzależnień zatrudnionego na potrzeby Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Terapeuta ten udziela wsparcia mieszkańcom Gminy Kolsko, w szczególności osobom zmagającym się z problemem uzależnień oraz ich rodzinom.

<sup>6</sup> Sprawozdanie z działalności Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Gminie Kolsko w 2024 roku

<sup>7</sup> tamże

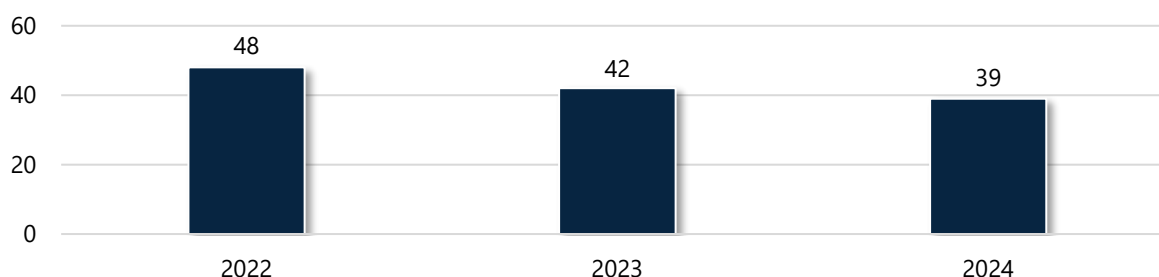
<sup>8</sup> Sprawozdanie z działalności Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Gminie Kolsko w 2022, 2023 i 2024 roku

### Wspieranie osób starszych i osób z niepełnosprawnościami

Starzenie się społeczeństwa oraz duża liczba osób z niepełnosprawnościami stanowią jedno z najważniejszych wyzwań polityki społecznej na poziomie krajowym i lokalnym. Te grupy społeczne często doświadczają ograniczeń w codziennym funkcjonowaniu, które mogą prowadzić do wykluczenia społecznego, pogorszenia jakości życia oraz braku dostępu do niektórych usług. W związku z tym szczególnego znaczenia nabierają działania samorządów, instytucji pomocy społecznej oraz organizacji pozarządowych ukierunkowane na zapewnienie im kompleksowego wsparcia.

W 2024 roku niepełnosprawność znalazła się na trzecim miejscu pod względem najczęstszych powodów udzielania pomocy rodzinom w Gminie Kolsko. W tym samym roku liczba rodzin, które objęto wsparciem z tego tytułu wyniosła 39, co wskazuje na spadek w tym zakresie na przełomie ostatnich trzech lat. Szczegółowe dane prezentuje kolejny wykres.

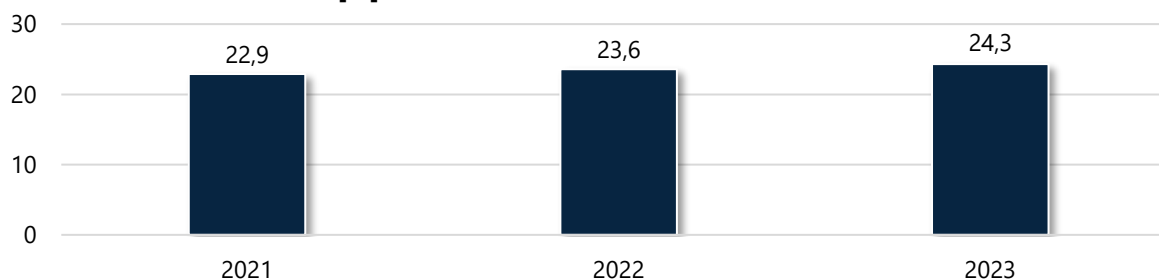
**Wykres 11. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności w latach 2022-2024**



Źródło: opracowanie własne na podstawie OZPS za 2022, 2023 i 2024 rok.

Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców Gminy Kolsko na przestrzeni lat 2021-2023 uległ zwiększeniu. W 2023 roku w stosunku do 2021 roku odnotowano wzrost o 1,4 pp. Proces polegający na wzroście odsetka osób starszych nazywamy starzejącym się społeczeństwem. Dotyczy on większości rozwiniętych krajów, w tym Polski, i ma istotne konsekwencje społeczne, ekonomiczne oraz zdrowotne.

**Wykres 12. Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców Gminy Kolsko w latach 2021-2023 [%]**



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Z uwagi na postępujący proces starzenia się społeczeństwa w grupie odbiorców pomocy społecznej istotne miejsce zajmują osoby w wieku poprodukcyjnym. W 2024 roku liczba seniorów korzystających z pomocy OPS wyniosła 20, z czego zdecydowaną większość stanowiły kobiety (75,0%). W stosunku do lat poprzednich zaobserwować można wzrost liczby świadczeniobiorców w wieku poprodukcyjnym.

**Tabela 21. Liczb osób w wieku poprodukcyjnym korzystających z pomocy społecznej w latach 2022-2024**

Wyszczególnienie	2022	2023	2024
<b>Ogółem</b>	<b>18</b>	<b>18</b>	<b>20</b>
Kobiety	12	11	15
Mężczyźni	6	7	5

Źródło: opracowanie własne na podstawie OZPS za 2022, 2023 i 2024 rok.

W myśl Ustawy o pomocy społecznej, osobie, która wymaga całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, nie mogącej samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu, której nie można zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych, przysługuje prawo do umieszczenia w Domu Pomocy Społecznej. Zobowiązani do wnoszenia opłaty za pobyt w DPS są: mieszkańiec domu, przedstawiciel ustawowy, małżonek, zstępni przed wstępnymi, gmina zgodnie z miejscem zamieszkania, z której osoba została skierowana.

W 2024 roku Ośrodek Pomocy Społecznej w Kolsku ponosił odpłatność za pobyt w Domu Pomocy Społecznej 1 osoby. Łączna kwota środków jaką przeznaczono na ten cel wyniosła 67 622 zł. Na przełomie ostatnich trzech lat zaobserwowano postępujący spadek zarówno w zakresie liczby osób przebywających w DPS, jak i kwot wydatkowanych z tego tytułu. Szczegółowe dane w tym zakresie przedstawia kolejna tabela.

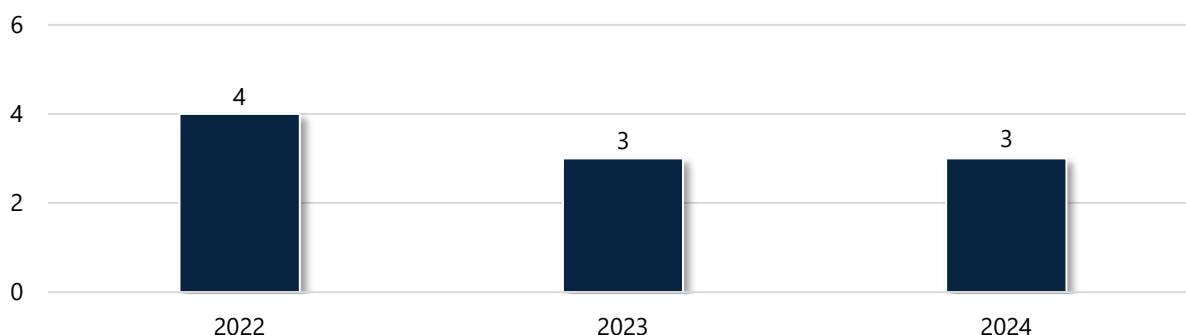
**Tabela 22. Liczb osób w DPS za które Gmina ponosiła odpłatność oraz kwoty przeznaczone na ten cel w latach 2022-2024**

Wyszczególnienie	2022	2023	2024
Liczba osób przebywających w DPS	3	2	1
Kwota odpłatności [zł]	111 822	111 330	67 622

Źródło: opracowanie własne na podstawie OZPS za 2022, 2023 i 2024 rok.

Wsparcie w codziennym funkcjonowaniu osób niesamodzielnych realizowane jest poprzez usługi opiekuńcze, tj. świadczenia pomocy społecznej, które najczęściej skierowane są do osób starszych, chorych i z niepełnosprawnościami. Ich celem jest umożliwienie pozostania beneficjentów w środowisku domowym jak najdłużej, bez konieczności umieszczania w placówkach całodobowej opieki. W latach 2022-2024 odnotowano nieznaczny spadek liczby osób korzystających z usług opiekuńczych w Gminie Kolsko – w 2024 ich liczba wyniosła 3.

**Wykres 13. Liczba osób korzystających z usług opiekuńczych w latach 2022-2024**



Źródło: opracowanie własne na podstawie OZPS za 2024 rok.

W latach 2022-2024 żaden mieszkaniec Gminy nie korzystał ze specjalistycznych usług opiekuńczych, czyli usług skierowanych do osób, które z powodu choroby psychicznej, niepełnosprawności intelektualnej lub fizycznej potrzebują opieki przekraczającej standardowe usługi opiekuńcze<sup>9</sup>. Do świadczenia specjalistycznych usług opiekuńczych niezbędne jest posiadanie szczególnych kwalifikacji i przeszkolenia.

Według danych z 2024 roku, na terenie Gminy Kolsko odnotowano 103 osoby starsze (w wieku 60 lat i więcej) prowadzące jednoosobowe gospodarstwa domowe. Oznacza to, że są to osoby zamieszkujące samotnie, co może wiązać się ze zwiększonym ryzykiem wykluczenia społecznego, ograniczonym dostępem do codziennego wsparcia oraz wzrostem potrzeb opiekuńczych.

Gmina Kolsko realizuje program Asystent osobisty osoby z niepełnosprawnością (AOON), którego celem jest zwiększenie samodzielności i aktywności społecznej osób z niepełnosprawnościami poprzez zapewnienie im wsparcia asystenta w codziennym funkcjonowaniu. W 2024 roku wsparciem objęto 18 osób, w tym 4 dzieci oraz 14 dorosłych mieszkańców Gminy. Usługi świadczyło wówczas 5 asystentów, którzy przepracowali 2 488 godzin. Dla porównania w roku poprzednim (2023) wsparciem asystenta objętych było 6 mieszkańców Gminy<sup>10</sup>.

Opieka wytchnieniowa to kolejna forma wsparcia oferowana przez Gminę w ramach wsparcia rodzin i opiekunów osób ze specjalnymi potrzebami. Jej celem jest czasowe odciążenie opiekunów, którzy na co dzień sprawują stałą opiekę nad bliskimi. W 2024 tą formą wsparcia objęto 6 osób, w tym 5 korzystających z pobytu dziennego oraz 1 korzystającą z pobytu całodobowego. Dla porównania w roku poprzednim (2023), pomocą z tego tytułu objęto 4 osoby, z kolei w 2022 roku nie realizowano tej formy wsparcia.

<sup>9</sup> Ocena zasobów pomocy społecznej za 2024 rok

<sup>10</sup> Sprawozdanie z realizacji Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2022-2025 za 2024 rok

Na terenie Gminy funkcjonuje Klub Senior+, działający w strukturach organizacyjnych Ośrodka Pomocy Społecznej w Kolsku. Placówka dysponuje 20 miejscami. W ramach Klubu seniorzy mogą korzystać m.in. z zajęć muzycznych, plastycznych, informatycznych, rehabilitacyjnych i sportowych, a także warsztatów krawieckich. Ponadto organizowane są pogadanki z przedstawicielami policji i straży pożarnej, które mają na celu podniesienie świadomości seniorów na temat bezpieczeństwa osobistego, zapobiegania wypadkom oraz przeciwdziałania oszustwom i zagrożeniom w codziennym życiu. Dodatkowo, prowadzone są zajęcia poświęcone poradnictwu prozdrowotnemu, obejmujące edukację na temat zdrowego stylu życia, profilaktyki chorób przewlekłych, właściwego odżywiania, aktywności fizycznej oraz technik radzenia sobie ze stresem i poprawy samopoczucia, co wspiera seniorów w utrzymaniu jak najlepszej kondycji fizycznej i psychicznej.

Gmina Kolsko realizuje programy aktywizacyjne dla seniorów, w tym Program wieloletni „Senior+” na lata 2021-2025, którego celem jest aktywizacja społeczna seniorów, stymulacja intelektualna oraz poprawienie ich kondycji fizycznej a także przeciwdziałanie marginalizacji oraz osamotnieniu osób starszych.

W kontekście potrzeb osób starszych oraz osób z niepełnosprawnościami kluczowe znaczenie ma nie tylko zakres oferowanego wsparcia, ale również fizyczna dostępność instytucji świadczących pomoc. Bariery architektoniczne mogą skutecznie ograniczać możliwość korzystania z oferowanych usług i utrudniać bezpośredni kontakt z pracownikami Ośrodka. Budynek, w którym mieści się Ośrodek Pomocy Społecznej, nie jest w pełni dostosowany do potrzeb osób z niepełnosprawnościami. Brakuje podstawowych udogodnień, takich jak winda, podjazd dla wózków inwalidzkich czy odpowiednio przystosowane toalety. Utrudnia to dostęp do usług OPS osobom z ograniczoną mobilnością, w tym seniorom i osobom z niepełnosprawnościami ruchowymi. Stanowi to poważną barierę w realizacji zasady równego dostępu do pomocy społecznej oraz ogranicza skuteczność działań instytucji w zakresie wsparcia najbardziej potrzebujących mieszkańców.

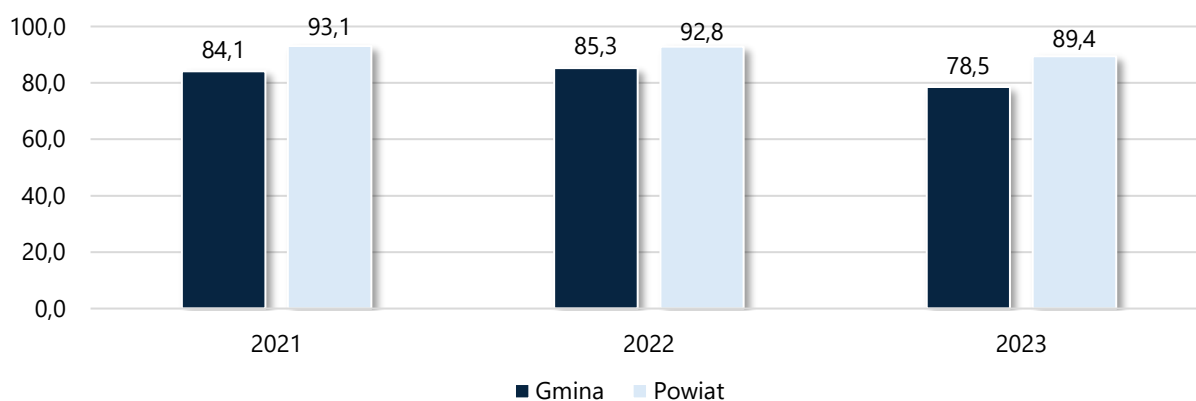
### **Edukacja publiczna**

Edukacja publiczna odgrywa kluczową rolę w kształtowaniu przyszłości społeczeństwa, stanowiąc fundament rozwoju jednostki oraz wspólnoty lokalnej. To właśnie szkoły publiczne zapewniają dzieciom i młodzieży dostęp do wiedzy, umiejętności i wartości, które są niezbędne do aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym, zawodowym i obywatelskim.



Jednym z podstawowych wskaźników używanych do oceny dostępu do edukacji na różnych poziomach nauczania jest współczynnik skolaryzacji brutto. Jest to stosunek liczby uczniów zapisanych na danym poziomie edukacji do liczby osób w populacji, która według wieku powinna uczęszczać na ten poziom nauki, wyrażony w procentach. Kolejny wykres przedstawia wartość współczynnika skolaryzacji brutto w szkolnictwie podstawowym w Gminie Kolsko oraz powiecie nowosolskim. Można zauważyć, że na przestrzeni analizowanych lat w Gminie ulegał on wahaniom, ostatecznie osiągając najniższy poziom równy 78,5%, natomiast w przypadku powiatu nowosolskiego zaobserwowano jego stopniowy spadek do wartości 89,4%. Otrzymane wyniki mogą świadczyć o braku odpowiednich placówek, barier finansowych lub społecznych, a także rezygnacji z nauki z powodu innych trudności.

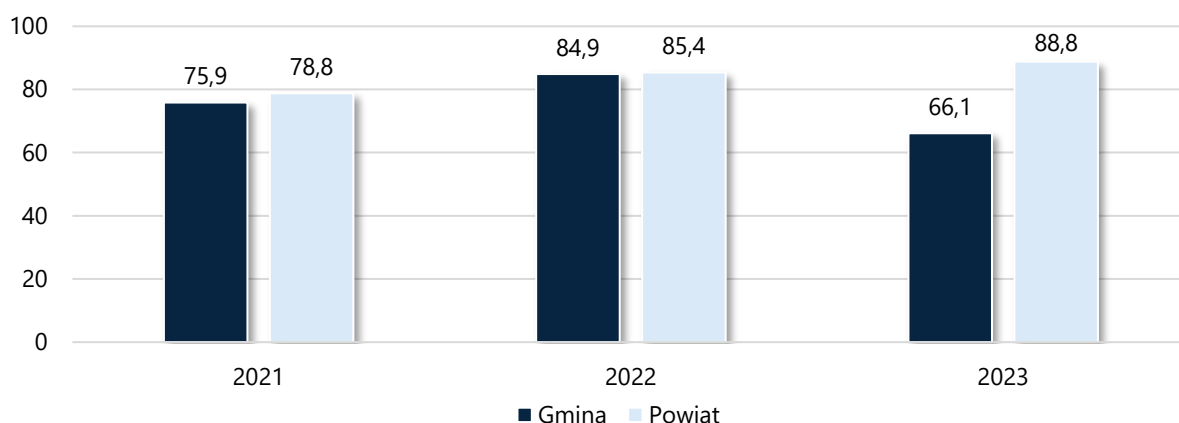
**Wykres 14. Współczynnik skolaryzacji brutto w szkołach podstawowych w Gminie Kolsko i powiecie nowosolskim w latach 2021-2023 [%]**



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym to wskaźnik określający, jaka część dzieci w wieku 3-4 lata uczęszcza do przedszkoli, oddziałów przedszkolnych w szkołach podstawowych lub innych form wychowania przedszkolnego. W latach 2021-2022 wartość wskaźnika na terenie Gminy rosła, aby w 2023 roku drastycznie spaść do poziomu 66,1%. W przypadku powiatu nowosolskiego obserwowano natomiast systematyczny wzrost i ostatecznie w 2023 roku wskaźnik wyniósł 88,8%. Różnica między tymi jednostkami wynosi więc ponad 22%, co może świadczyć o braku przedszkoli na terenie Gminy lub o niewystarczającej liczbie miejsc w stosunku do obecnych potrzeb.

**Wykres 15. Odsetek dzieci w wieku 3-4 lata objętych wychowaniem przedszkolnym w Gminie Kolsko i powiecie nowosolskim w latach 2021-2023 [%]**

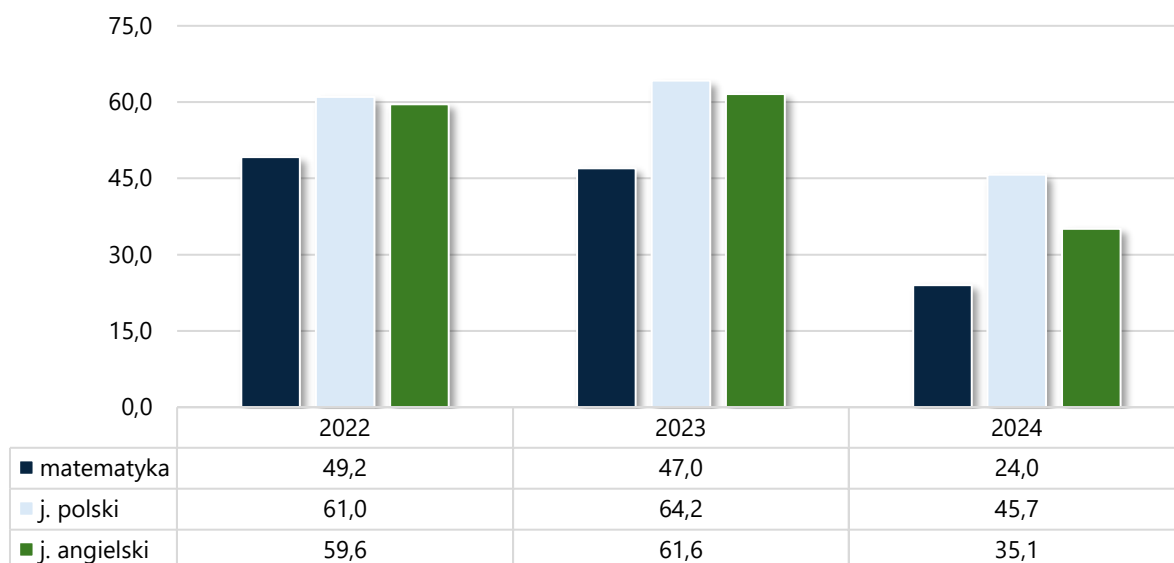


Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Do lokalnych placówek oświatowych na terenie Gminy Kolsko, jak i do placówek specjalistycznych poza Gminą uczęszczają również dzieci z niepełnosprawnościami. Z danych uzyskanych od przedstawicieli instytucji oświatowych wynika, że w Zespole Edukacyjnym w Konotopie (obejmującym przedszkole i szkołę) kształcą się obecnie 6 dzieci z niepełnosprawnościami. W Zespole Edukacyjnym w Kolsku (również przedszkole i szkoła) uczy się 13 dzieci posiadających orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego. Ponadto 10 dzieci z terenu Gminy korzysta z oferty edukacyjnej Ośrodków Szkolno-Wychowawczych zlokalizowanych poza jej granicami. Warto jednak zaznaczyć, że rzeczywista liczba dzieci z niepełnosprawnościami może być wyższa, ponieważ przedstawione dane obejmują wyłącznie dzieci objęte wychowaniem przedszkolnym i szkolnym od 3. roku życia. Dane te wskazują na istotną skalę potrzeb w zakresie wsparcia dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi oraz konieczność dalszego rozwoju lokalnych form wsparcia, zarówno w obszarze edukacji, jak i pomocy społecznej.

Poziom nauczania w szkołach podstawowych zlokalizowanych na terenie Gminy Kolsko, oceniony został na podstawie wyników egzaminu ósmoklasisty. Wyniki te odzwierciedlają poniekąd zarówno osiągnięcia uczniów, jak i efektywność pracy nauczycieli oraz warunki edukacyjne w placówkach. Uczniowie z terenu Gminy najlepiej poradzili sobie z egzaminem z języka polskiego – w 2024 roku średnie wyniki utrzymywały się na poziomie 45,7%. Zdecydowanie mniej korzystnie przedstawiały się wyniki egzaminów z języka angielskiego (35,1%) oraz matematyki (24,0%). Na przestrzeni ostatnich trzech lat odnotowano spadek w zakresie osiągnięć uczniów z terenu Gminy Kolsko w przypadku każdego z egzaminów. Szczegółowe informacje w tym zakresie prezentuje kolejny wykres.

**Wykres 16. Wyniki egzaminów ósmoklasisty uczniów z terenu Gminy Kolsko w latach 2022-2024**



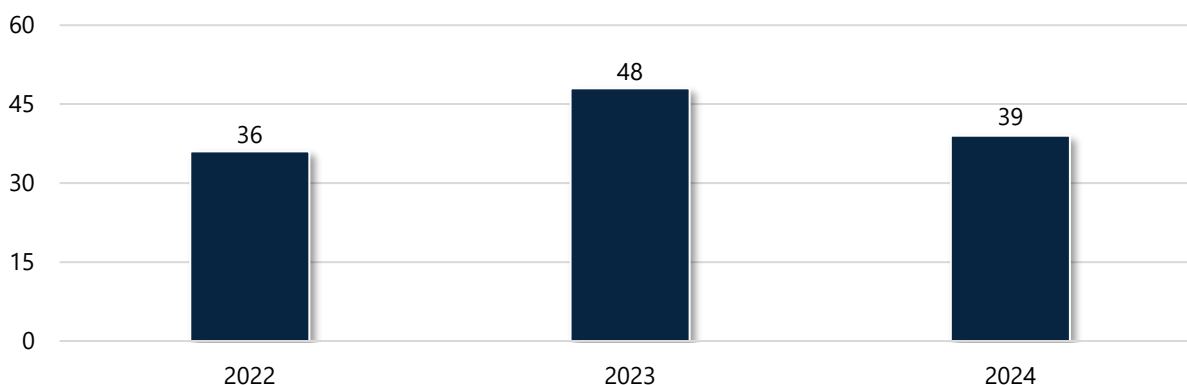
Źródło: opracowanie własne na podstawie <https://mapa.wyniki.edu.pl/MapaEgzaminow/>.

#### **Przeciwdziałanie bezrobociu i reintegracja zawodowa**

Bezrobocie jest jednym z kluczowych problemów społecznych, który ma bezpośredni wpływ na stabilność gospodarczą i społeczną. Przeciwdziałanie bezrobociu wymaga zintegrowanych działań na poziomie lokalnym, które obejmują zarówno wsparcie dla osób pozostających bez pracy, jak i inicjatywy mające na celu utworzenie nowych miejsc zatrudnienia.

W 2024 roku bezrobocie znalazło się na trzecim miejscu pod względem najczęstszych powodów udzielania pomocy rodzinom w Gminie Kolsko. W tym samym roku liczba rodzin, które objęto wsparciem z tego tytułu wyniosła 39, co wskazuje na wahania w tym zakresie na przełomie ostatnich trzech lat. Szczegółowe dane prezentuje wykres poniżej.

**Wykres 17. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia w latach 2022-2024**



Źródło: opracowanie własne na podstawie OZPS za 2022, 2023 i 2024 rok.

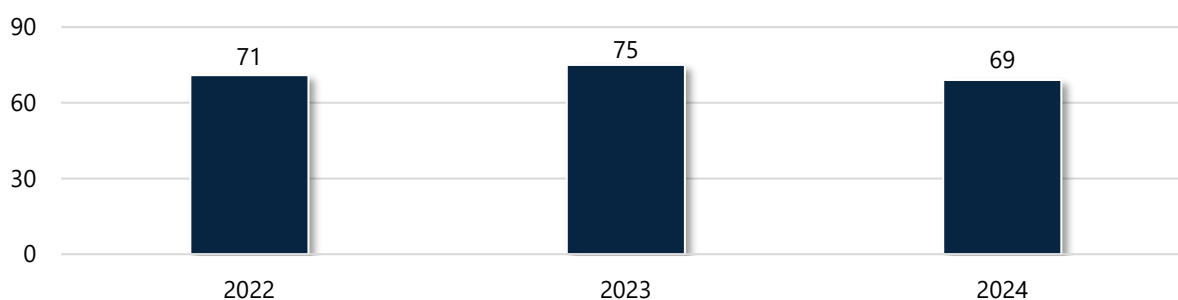
Powiatowy Urząd Pracy w Nowej Soli prowadzi różnorodne programy aktywizacji zawodowej, mające na celu wsparcie osób bezrobotnych w powrocie na rynek pracy. Programy te są dostosowane do potrzeb różnych grup społecznych i finansowane ze środków krajowych oraz unijnych. Wśród nich znajduje się m.in. kolejna edycja projektu „Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych z powiatu nowosolskiego”, współfinansowanego z Europejskiego Funduszu Społecznego Plus (EFS+).

#### **Przeciwdziałanie ubóstwu i reintegracja społeczna**

Problem ubóstwa ma szeroki wpływ na życie jednostek i całych społeczności. Osoby żyjące w ubóstwie często borykają się z wieloma trudnościami, które ograniczają ich dostęp do edukacji, opieki zdrowotnej, mieszkalnictwa, a także uczestnictwa w życiu społecznym. Zjawisko ubóstwa nie tylko prowadzi do marginalizacji, ale również wprowadza w stan chronicznego stresu i niepewności, co może negatywnie wpływać na zdrowie psychiczne i fizyczne osób dotkniętych tym problemem.

W 2024 roku liczba osób korzystających z pomocy OPS z powodu ubóstwa wyniosła 69, a tym samym był to główny powód udzielania wsparcia rodzinom z terenu Gminy. Na przestrzeni lat 2022-2024 obserwowano wahania liczby rodzin korzystających ze wsparcia z tego tytułu, co obrazuje kolejny wykres.

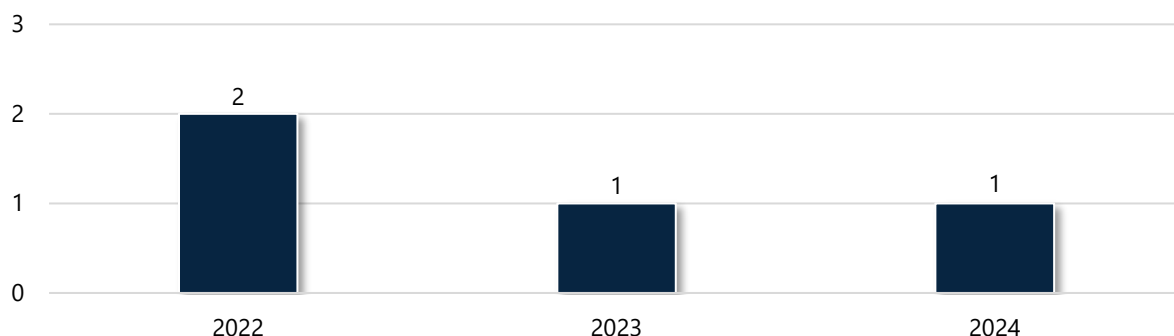
**Wykres 18. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa w latach 2022-2024**



Źródło: opracowanie własne na podstawie OZPS za 2022, 2023 i 2024 rok.

Bezpośrednio z problemem ubóstwa wiąże się zjawisko bezdomności, które w niektórych przypadkach może prowadzić do utraty miejsca zamieszkania. Na terenie Gminy Kolsko problem bezdomności nie występuje w sposób nasilony i nie stanowi istotnego wyzwania społecznego. W latach 2023-2024 odnotowano jedynie jeden przypadek korzystania z pomocy społecznej związanego z bezdomnością, który dotyczył wsparcia w opłatach za pobyt w schronisku. W roku bazowym 2022 odnotowano dwa takie przypadki. Dane te wskazują, że sytuacja w zakresie bezdomności jest stosunkowo stabilna i nie generuje poważniejszych problemów na terenie Gminy.

**Wykres 19. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu bezdomności w latach 2022-2024**



Źródło: opracowanie własne na podstawie OZPS za 2022, 2023 i 2024 rok.

Ośrodek Pomocy Społecznej w Kolsku podejmuje szereg działań zmierzających do poprawy sytuacji materialnej osób i rodzin korzystających z pomocy społecznej. Formami pomocy jest system zasiłków pieniężnych, usług, pomoc rzeczowa, poradnictwo specjalistyczne i praca socjalna.

Każdy rodzaj świadczenia ma ustawowo określone przesłanki, które są podstawą do ich przyznania. Świadczenie można podzielić na 3 kategorie: w naturze, w usługach i pieniężne. Zgodnie z Ustawą o pomocy społecznej świadczeniami z obszaru pomocy społecznej są świadczenia pieniężne oraz niepieniężne. W 2024 roku ze świadczeń pieniężnych skorzystało 100 mieszkańców Gminy, co wskazuje na wahania na przestrzeni ostatnich trzech lat, gdyż w 2022 roku odnotowano 98 osób korzystających z tej formy wsparcia, natomiast w 2023 roku – 109 osób. W przypadku świadczeń niepieniężnych obserwuje się podobne tendencje – w 2024 roku odnotowano 68 osób korzystających ze świadczeń, co jest wartością wyższą niż w roku bazowym (2022 rok – 58 osób), a jednocześnie niższą niż w roku 2022 (69 osób).

**Tabela 23. Liczba osób korzystających ze świadczeń pieniężnych i niepieniężnych w latach 2022-2024**

Wyszczególnienie	2022	2023	2024
Świadczenia pieniężne	98	109	100
Świadczenia niepieniężne	58	69	68

Źródło: opracowanie własne na podstawie OZPS za 2024 rok.

Zasiłek stały jest świadczeniem pieniężnym przyznawanym osobom, które znajdują się w szczególnie trudnej sytuacji życiowej, a ich dochody nie wystarczają na pokrycie podstawowych potrzeb życiowych. W 2024 roku 28 mieszkańców Gminy korzystało z zasiłku stałego, a kwota przeznaczona na ten cel wyniosła 239 759 zł. Na przestrzeni ostatnich trzech lat odnotowano spadek liczby przyznanych zasiłków z tego tytułu, z kolei wysokość kwoty przeznaczonej na ten cel ulegała wahaniom.

Zasiłek okresowy przyznawany jest osobom lub rodzinom, które przeżywają przejściowe trudności finansowe i nie są w stanie samodzielnie pokryć swoich podstawowych potrzeb. Może być on przyznawany na okres nie dłuższy niż 12 miesięcy, w zależności od sytuacji życiowej osoby ubiegającej się o pomoc. W 2024 roku z tego typu świadczeń korzystało 57 mieszkańców Gminy, a łączna kwota świadczeń wyniosła 119 672 zł. W latach 2022-2024 odnotowano wahania w zakresie liczby przyznanych świadczeń, natomiast w przypadku kwoty świadczeń zaobserwowano spadek.

Zasiłek celowy to jednorazowe świadczenie pieniężne przyznawane w sytuacjach nagłych, takich jak np. w przypadku pożaru, klęski żywiołowej, czy innych kryzysów, które prowadzą do utraty mienia lub źródeł dochodu. Z zasiłków celowych w 2024 roku skorzystało łącznie 62 mieszkańców Gminy Kolsko, a na ten cel przeznaczono 47 515 zł. Dane przedstawione w kolejnej tabeli wskazują na wahania zarówno w zakresie liczby przyznanych świadczeń, jak i kwoty przeznaczanej na ten cel.

**Tabela 24. Liczba przyznanych zasiłków i kwota przeznaczana na ten cel w latach 2022-2024**

Wyszczególnienie	2022	2023	2024
Zasiłek stały	32	29	28
Kwota świadczeń [zł]	194 161	171 143	239 759
Zasiłek okresowy	47	65	57
Kwota świadczeń [zł]	149 612	139 403	119 672
Zasiłek celowy	67	54	62
Kwota świadczeń [zł]	56 473	46 067	47 515

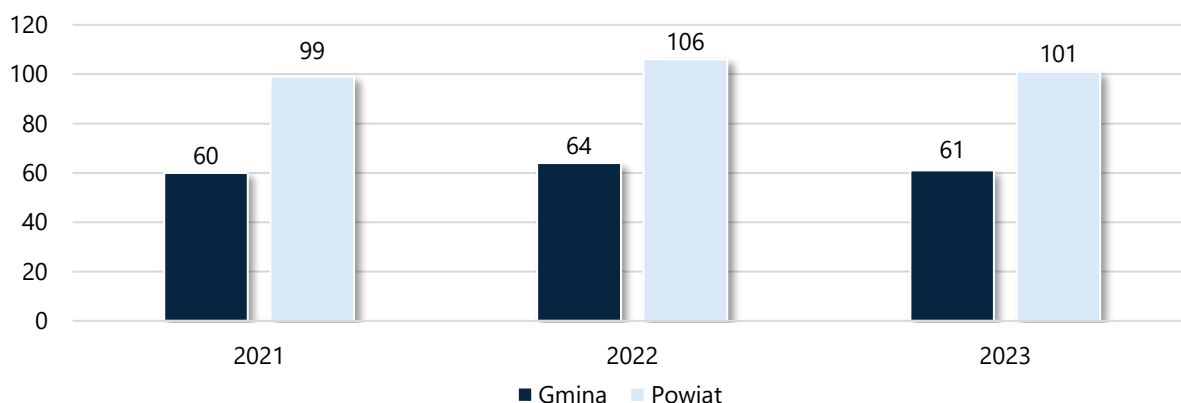
Źródło: opracowanie własne na podstawie OZPS za 2022, 2023 i 2024 rok.

### **Kultura, kultura fizyczna i turystyka**

Kultura, kultura fizyczna i turystyka odgrywają istotną rolę w życiu lokalnej społeczności, wpływając zarówno na rozwój jednostki, jak i budowanie tożsamości zbiorowej. Inicjatywy kulturalne, sportowe oraz turystyczne sprzyjają integracji mieszkańców, kształtują aktywne postawy społeczne i promują zdrowy styl życia. Są też ważnym elementem ofert samorządów, zwiększającym atrakcyjność regionu oraz jakość życia mieszkańców.

Przydatnym wskaźnikiem do oceny efektywności lokalnej polityki kulturalnej jest liczba czytelników bibliotek publicznych przypadająca na 1 000 mieszkańców. W 2023 roku w Gminie Kolsko utrzymywał on się na poziomie 61, co oznacza iż na tle danych powiatowych wartość wskaźnika w Gminie prezentuje się zdecydowanie mniej korzystnie. Warto jednak zwrócić uwagę, na fakt, że w obu analizowanych jednostkach w ciągu ostatnich trzech lat wartość wskaźnika ulegała wahaniom – najwyższe wartości odnotowano w 2022 roku.

**Wykres 20. Liczba czytelników bibliotek publicznych na 1 000 ludności w Gminie Kolsko i powiecie nowosolskim w latach 2021-2023 [%]**



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Rozwojowi lokalnej kultury i rekreacji sprzyja obecność terenów leśnych, stanowiąc naturalne zaplecze dla organizacji wydarzeń plenerowych, aktywnego wypoczynku oraz edukacji ekologicznej mieszkańców. W latach 2021-2023 powierzchnia lasów przypadająca na 1 mieszkańca Gminy systematycznie się zwiększała i w 2023 roku wyniosła 115,0 arów. Szczegółowe dane w tym zakresie przedstawia kolejna tabela.

**Tabela 25. Powierzchnia lasów w Gminie Kolsko w latach 2021-2023**

Wyszczególnienie	2021	2022	2023
Lasy ogółem [ha]	3 681,0	3 685,0	3 690,4
Powierzchnia lasów na 1 mieszkańca [ar]	112,9	113,8	115,0

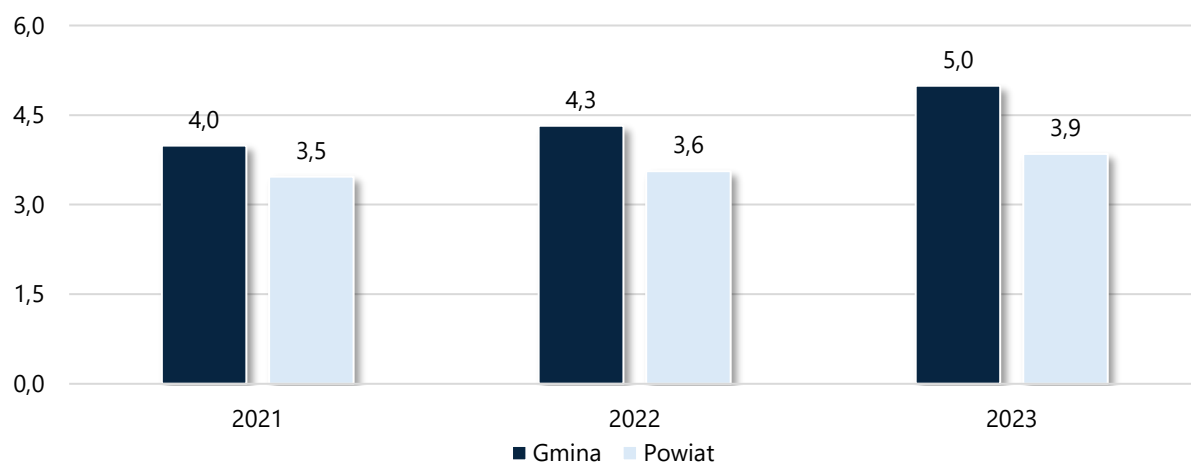
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

### Aktywność obywatelska

Aktywność społeczna mieszkańców stanowi ważny fundament dobrze funkcjonującej wspólnoty lokalnej. To dzięki zaangażowaniu obywateli- w stowarzyszenia, organizacje pozarządowe inicjatywy oddolne, czy wolontariat – możliwy jest rozwój lokalny, wzmacnianie więzi sąsiedzkich oraz tworzenie przestrzeni do efektywnej współpracy.

Kolejny wykres prezentuje liczbę fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych przypadających na 1 tys. mieszkańców w latach 2021-2023. W tym okresie liczba tych organizacji w Gminie wzrosła z 4,0 do 5,0. Duży wzrost organizacji może świadczyć o wysokim zaangażowaniu mieszkańców w życie społeczne. Dla porównania wartość wskaźnika w powiecie nowosolskim każdorazowo przyjmowała niższe wartości niż w przypadku Gminy Kolsko, niemniej jednak w przypadku obu tych jednostek w latach 2021-2023 obserwowano stopniowy wzrost wartości wskaźnika.

**Wykres 21. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 1 tys. mieszkańców w Gminie Kolsko i powiecie nowosolskim w latach 2021-2023**



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.



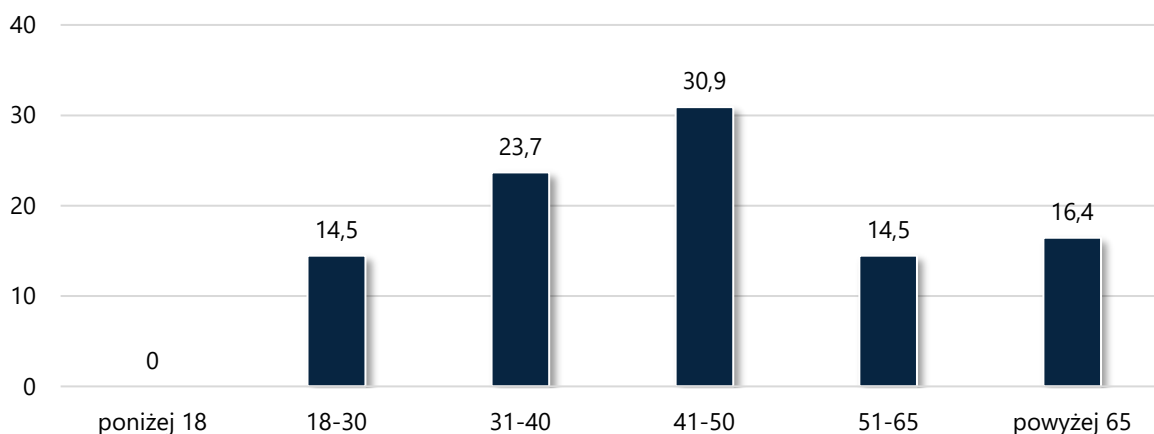
## Potrzeby w zakresie usług społecznych w opinii dorosłych mieszkańców Gminy

W celu lepszego zrozumienia potrzeb oraz opinii mieszkańców dotyczących wybranych aspektów funkcjonowania Gminy w zakresie usług społecznych, przeprowadzone zostało badanie ankietowe. Badanie zostało przeprowadzone w maju 2025 roku w formie tradycyjnej (papierowej) oraz elektronicznej, co miało na celu dotarcie do różnych grup mieszkańców, w tym osób nie posługujących się na co dzień narzędziami cyfrowymi. Zebrano łącznie 152 ankiet, spośród których 25 – w wersji papierowej oraz 127 – w formie elektronicznej. Zgromadzone odpowiedzi pozwoliły na uzyskanie obrazu społecznych nastrojów, identyfikację najważniejszych problemów oraz wskazanie obszarów wymagających poprawy. Poniżej zaprezentowano szczegółowe wyniki badania.

### Struktura badanej próby

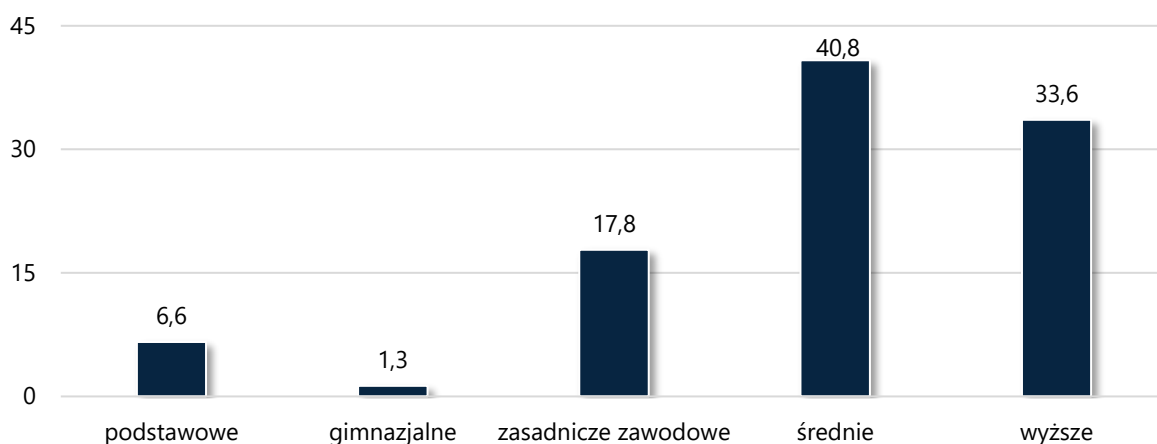
W badaniu wzięło udział 152 dorosłych mieszkańców Gminy Kolsko, z czego 76,3% stanowiły kobiety (116 osób), a 23,7% mężczyźni (36 osób). Respondenci byli zróżnicowani pod względem wieku – największą grupę stanowiły osoby mające 41-50 lat (30,9%) oraz 31-40 lat (23,7%). Niemniej jednak swoje opinie wyrazili również ankietowani powyżej 65 roku życia (16,4%), a także między 18 a 30 rokiem życia oraz w przedziale wiekowym 51-65 lat (po 14,5%).

Wykres 22. Wiek respondentów [%]



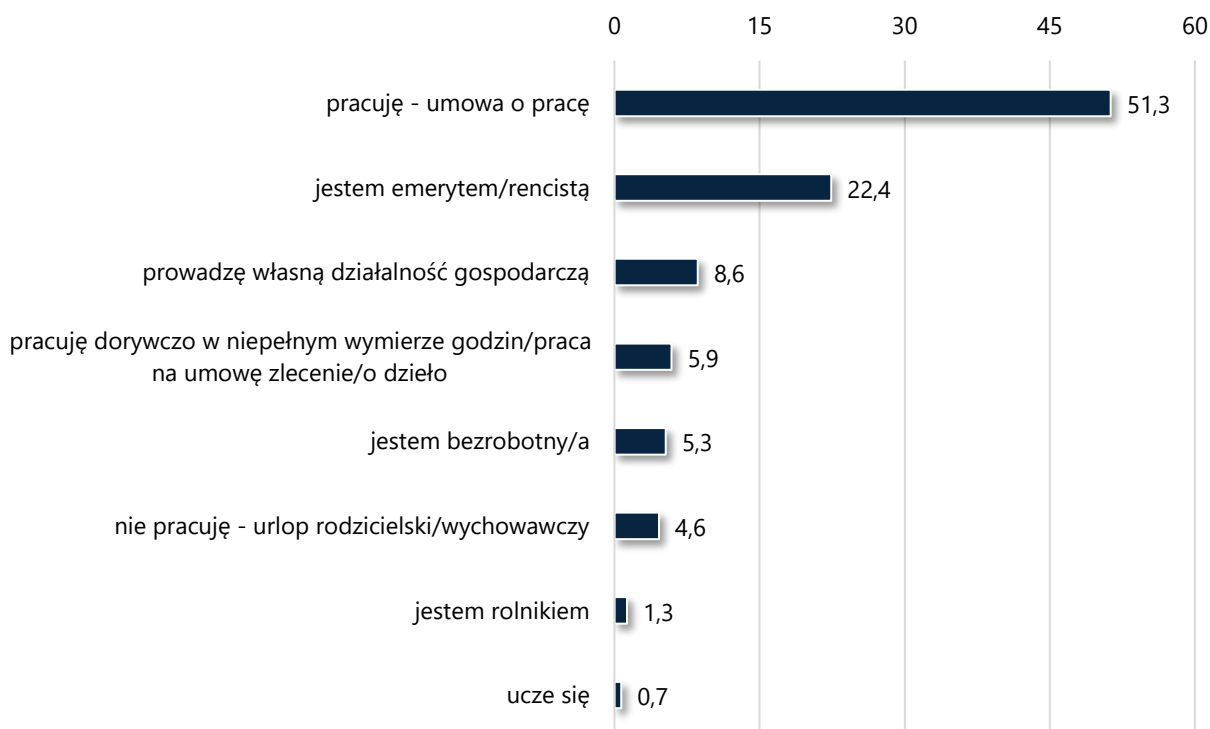
Wśród uczestników badania przeważały osoby legitymujące się wykształceniem średnim (40,8%), a w dalszej kolejności znaleźli się mieszkańcy z wykształceniem wyższym (33,6%). Zdecydowanie mniejszy udział stanowili ankietowani posiadający wykształcenie zasadnicze zawodowe (17,8%), a także respondenci, którzy zakończyli edukację na poziomie podstawowym (6,6%) lub gimnazjalnym (1,3%).

**Wykres 23. Wykształcenie respondentów [%]**



Ankietowani reprezentowali również różne grupy pod względem aktywności zawodowej. Najliczniejszą grupę stanowiły osoby zatrudnione na podstawie umowy o pracę (51,3%), z kolei średnio co piąty uczestnik badania był emerytem/rencistą (22,4%). Kolejną grupę stanowili ankietowani prowadzący własną działalność gospodarczą (8,6%), natomiast osoby pracujące dorywczo lub na podstawie umów o pracę/o dzieło przekazały 5,9% kwestionariuszy. Osoby bezrobotne stanowiły 5,3% wszystkich uczestników badania, a osoby przebywające na urlopie – 4,6%. Najmniejsze grupy respondentów stanowili rolnicy (1,3%) oraz uczniowie/studenci (0,7%).

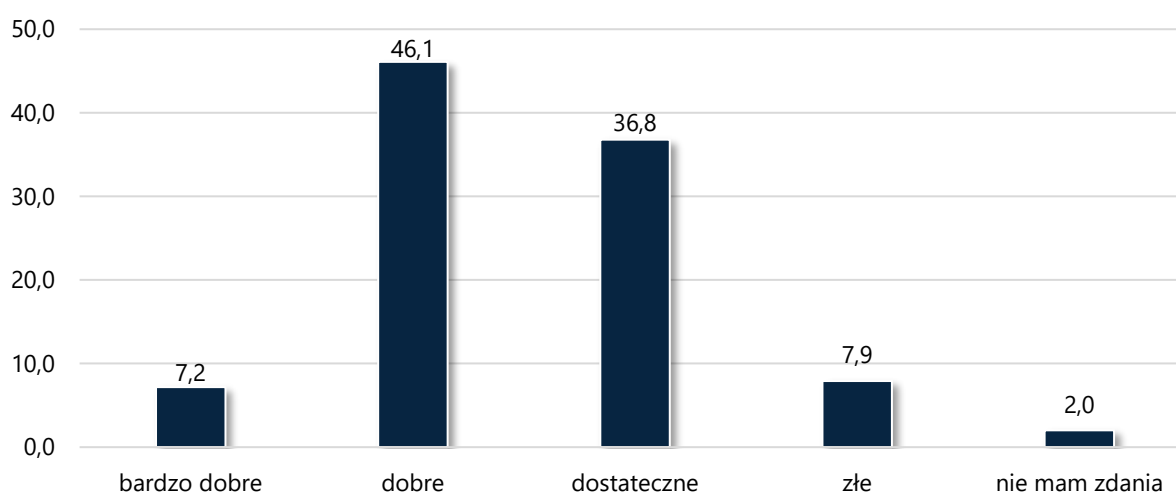
**Wykres 24. Sytuacja zawodowa respondentów [%]**



## Wyniki badania

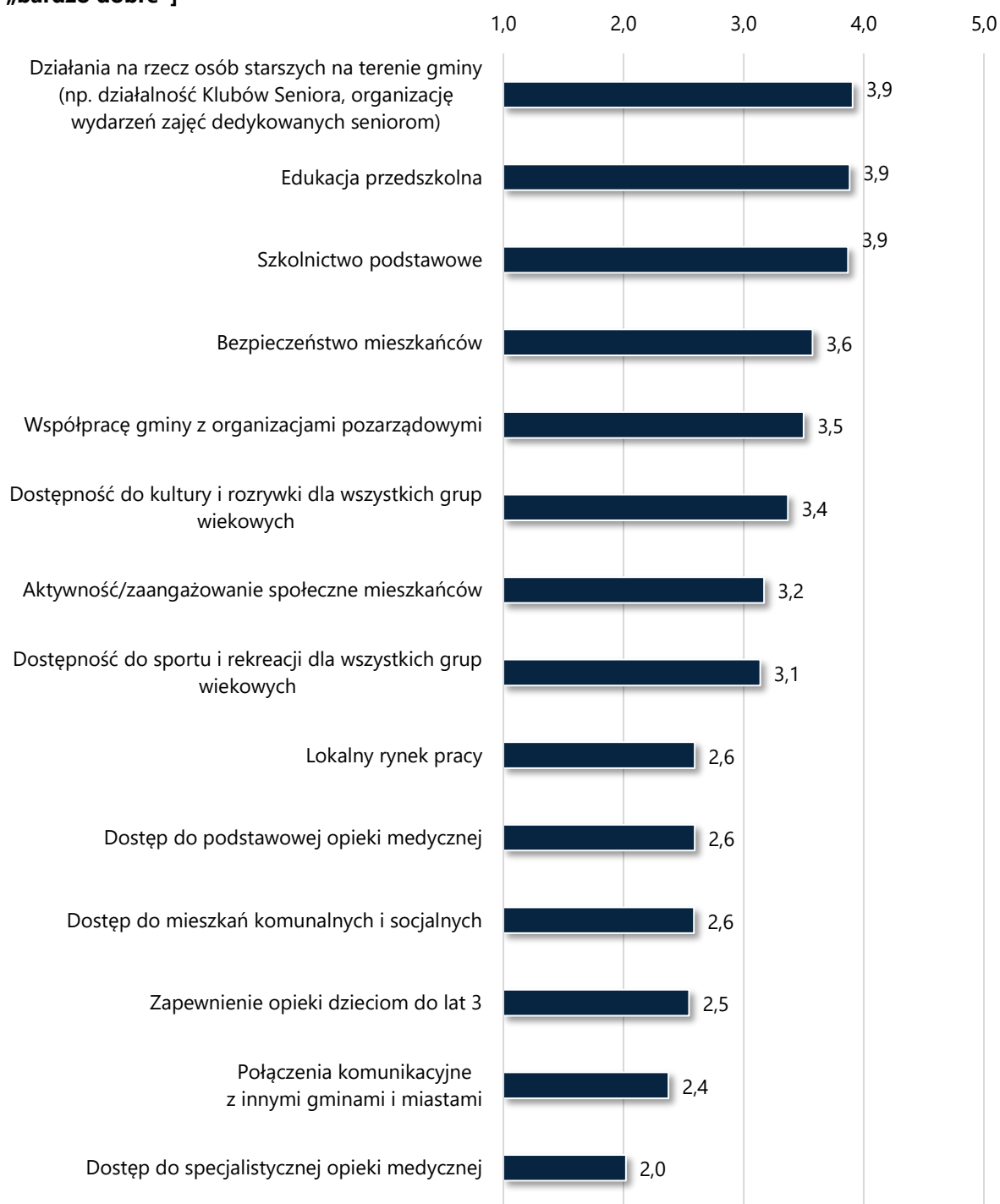
Pierwsze pytanie zadane respondentom miało na celu poznanie ich opinii w zakresie aktualnych warunków życia na terenie Gminy Kolsko. Z uzyskanych odpowiedzi wynika, że mieszkańcy Gminy generalnie pozytywnie oceniają ogólne warunki życia – blisko połowa badanych zadeklarowała, że są one dobre (46,1%), natomiast średnio co trzeci ankietowany ocenił je jako dostateczne (36,8%). 7,2% uczestników badania uznaje je za bardzo dobre. Przeciwnego zdania jest natomiast 7,9% respondentów, w opinii których warunki życia w Gminie są złe. Pozostałe 2,0% mieszkańców uczestniczących w badaniu nie potrafiło jednoznacznie ustosunkować się do tego pytania.

**Wykres 25. Jak ocenia Pan/i aktualnie ogólne warunki życia mieszkańców Gminy? [%]**



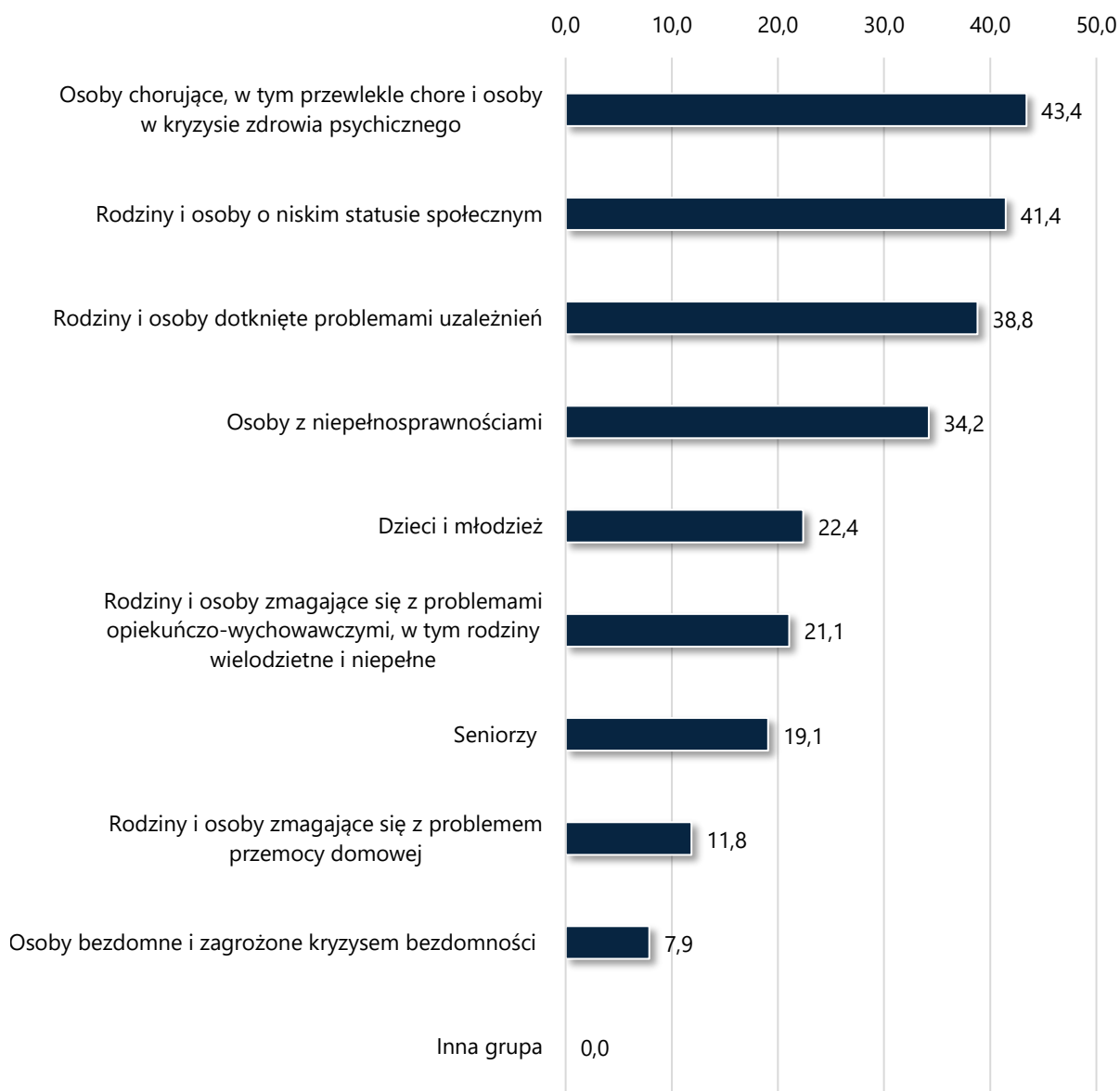
W następnej kolejności podjęto próbę oceny poszczególnych obszarów życia w Gminie. Mieszkańcy mieli je ocenić w skali od 1 „bardzo źle” do 5 „bardzo dobrze”. Ogólna ocena poszczególnych obszarów życia mieszkańców wyniosła 3,1, co wskazuje na umiarkowany poziom zadowolenia. Wynik ten sugeruje, że choć wiele aspektów ocenianych jest neutralnie lub przeciętnie, istnieją zarówno obszary, które wyróżniają się korzystnie, jak i takie, które wymagają zdecydowanej poprawy. Najkorzystniej oceniono działania podejmowane na rzecz osób starszych, edukację przedszkolną oraz szkolnictwo podstawowe. W dalszej kolejności uplasowały się: bezpieczeństwo mieszkańców, współpraca Gminy z organizacjami pozarządowymi oraz dostępność do kultury i rozrywki dla wszystkich grup wiekowych. Najmniej korzystnie oceniono m.in. dostęp do specjalistycznej opieki medycznej, połączenia komunikacyjne z innymi gminami, a także zapewnienie opieki dzieciom do lat 3, co wskazuje na potrzebę podjęcia zdecydowanych działań w tych obszarach.

**Wykres 26. Jak ocenia Pan/i poszczególne obszary życia w Gminie? [od 1 „bardzo złe” do 5 „bardzo dobre”]**



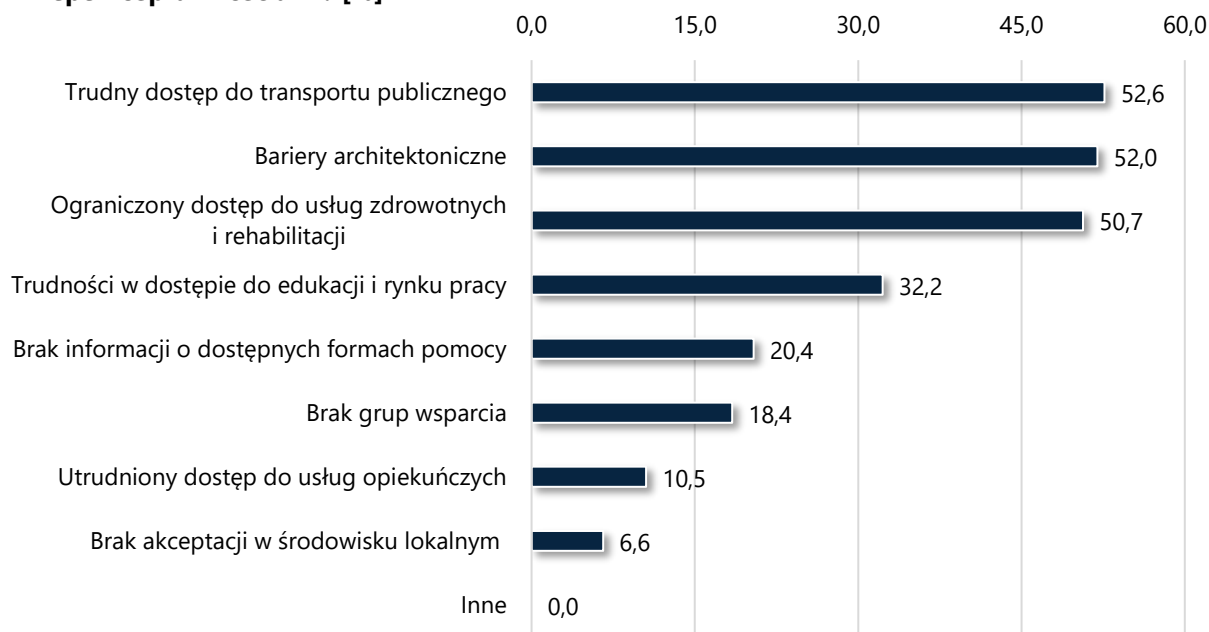
Respondentów poproszono również o wskazanie grup mieszkańców, które ich zdaniem są najbardziej narażone na wykluczenie społeczne. Są to osoby, które w szczególny sposób odczuwają braki w dostępie do usług, wsparcia czy możliwości uczestnictwa w życiu społecznym. Zdaniem ankietowanych są to przede wszystkim: osoby chorujące, w tym przewlekle chore i osoby w kryzysie zdrowia psychicznego, rodziny i osoby o niskim statusie społecznym, a także rodziny i osoby dotknięte problemami uzależnień.

**Wykres 27. Jakie grupy są Pana/i zdaniem najbardziej zagrożone wykluczeniem społecznym w Gminie? [%]**



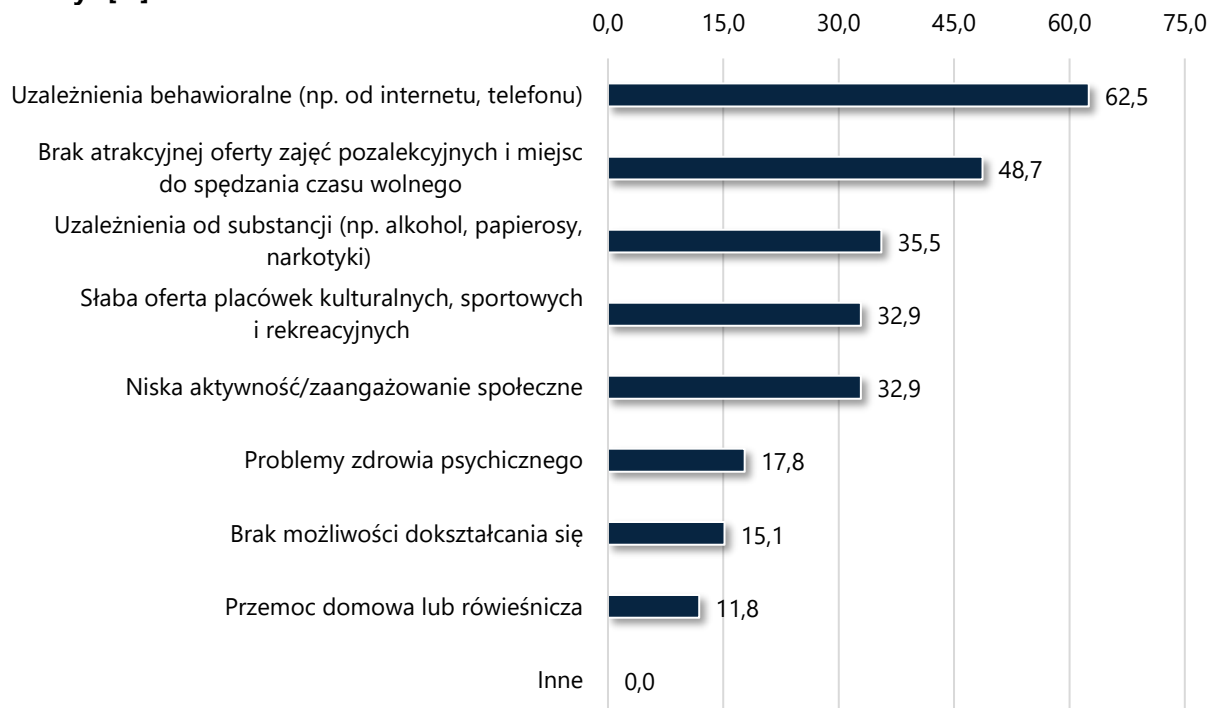
Wyniki ankiet wskazują na konieczność podjęcia działań w zakresie poprawy dostępności przestrzeni dla osób z niepełnosprawnościami, w tym w zakresie transportu, jak i w obszarze działań nastawionych na likwidację występujących w Gminie barier architektonicznych. Niezbędne wydaje się również m.in. podjęcie działań zmierzających do zwiększenia dostępności usług zdrowotnych i rehabilitacji. Jest to wyzwanie na najbliższe lata zarówno dla władz Gminy, jak i organizacji pozarządowych.

**Wykres 28. Jakich problemów według Pana/i najczęściej doświadczają osoby z niepełnosprawnościami? [%]**



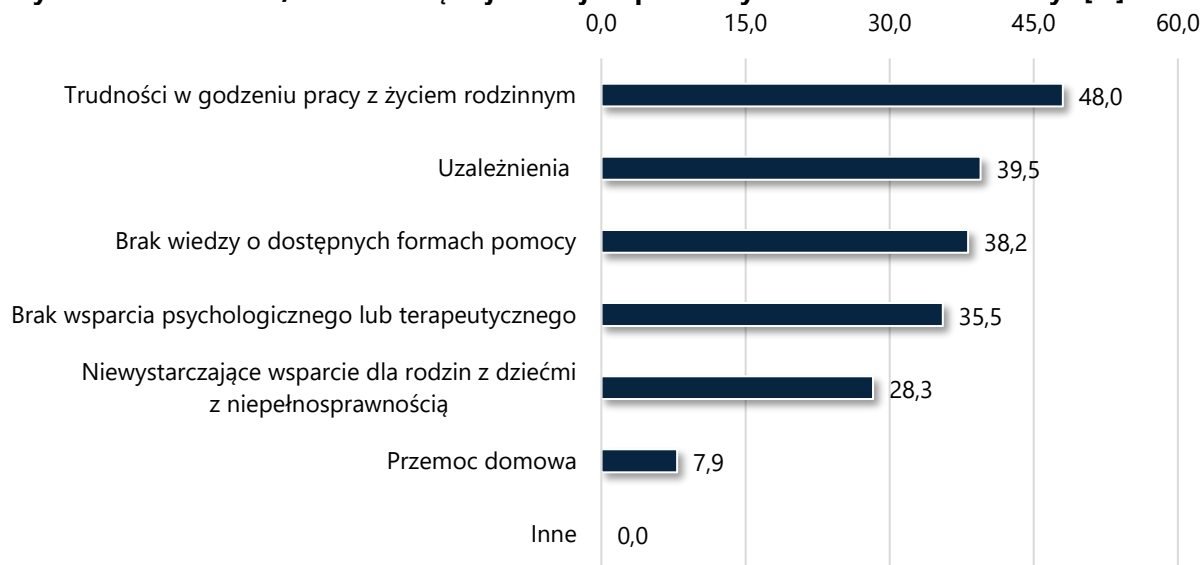
Kolejny wykres przedstawia opinie mieszkańców dotyczące najważniejszych problemów społecznych dotyczących dzieci i młodzieży na terenie Gminy Kolsko. Respondenci za najważniejsze uznali uzależnienia behawioralne, brak atrakcyjnej oferty zajęć pozalekcyjnych i miejsc do spędzania czasu wolnego oraz uzależnienia od substancji psychoaktywnych. W dalszej kolejności wymieniano słabą ofertę placówek kulturalnych, sportowych i rekreacyjnych oraz ich niską aktywność społeczną.

**Wykres 29. Jakie problemy społeczne dzieci i młodzieży uważa Pan/i za najważniejsze na terenie Gminy? [%]**



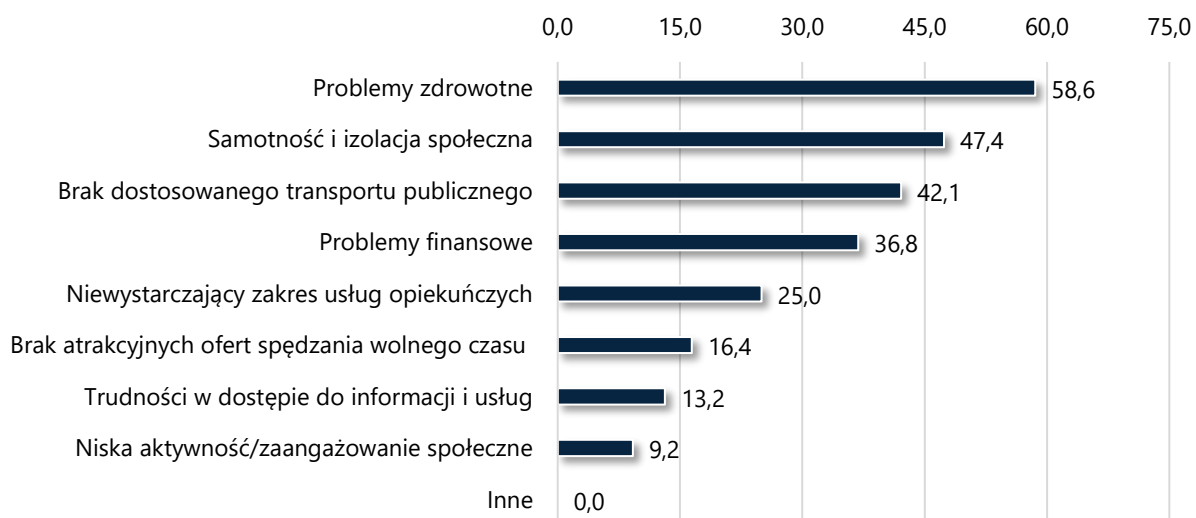
Mieszkańcy Gminy biorący udział w badaniu ankietowym, określili również najważniejsze problemy dotyczące rodzin na tym obszarze. Blisko połowa ankietowanych uważa, że szczególną uwagę należy poświęcić trudnościom w godzeniu pracy z życiem rodzinnym. Nie bez znaczenia pozostają również kwestie dotyczące uzależnień, a także brak świadomości na temat dostępnych form pomocy. Podobnie jak w przypadku problemów dotyczących dzieci i młodzieży, w opinii badanych przemoc nie stanowi istotnego zagrożenia.

**Wykres 30. Jakiego Pana/i zdaniem są najważniejsze problemy rodzin na terenie Gminy? [%]**



W ramach przeprowadzonego badania ankietowego aż 58,6% ankietowanych uznało problemy zdrowotne za najistotniejsze w grupie osób starszych. W dalszej kolejności znalazły się m.in. samotność i izolacja społeczna, brak dostosowanego transportu publicznego oraz problemy finansowe.

**Wykres 31. Jakiego Pana/i zdaniem są najważniejsze problemy społeczne osób starszych uważa Pan/i za najważniejsze na terenie Gminy? [%]**



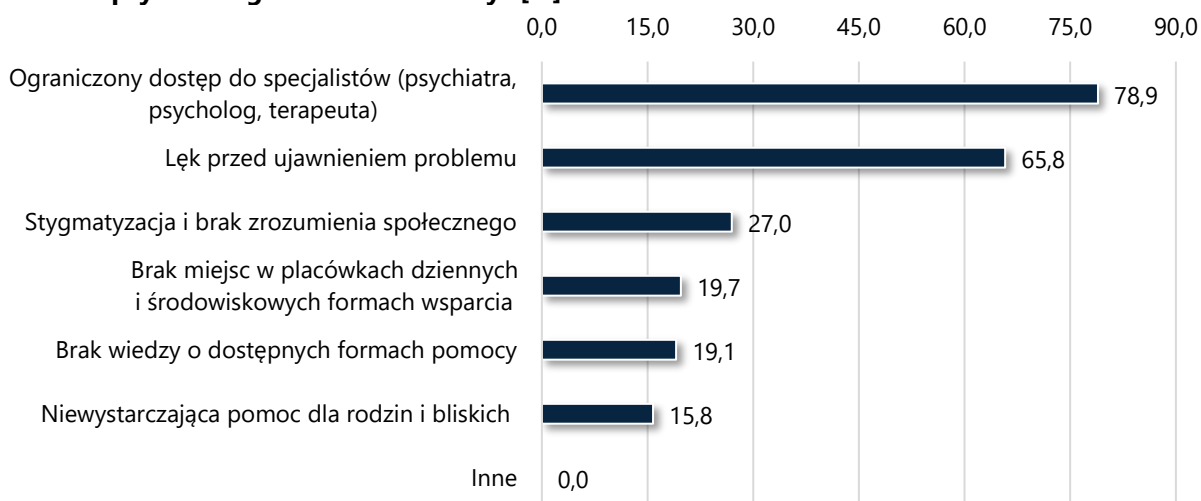
65,8% ankieterów oceniło uzależnienia jako najważniejszy problem dotyczący osoby w kryzysie bezdomności, z kolei średnio co trzeci badany wyróżnił brak dostępu do stabilnego miejsca zamieszkania. Ponadto wielu respondentów zwróciło uwagę na trudności w znalezieniu pracy, problemy zdrowotne oraz brak wiedzy o dostępnych formach pomocy.

**Wykres 32. Jakiego Pana/i zdaniem są najważniejsze problemy osób doświadczających kryzysu bezdomności na terenie Gminy? [%]**



Analiza zebranych ankiet pozwoliła wykazać, że w opinii większości respondentów do najważniejszych problemów dotyczących osób w kryzysie zdrowia psychicznego jest ograniczony dostęp do specjalistów, w tym psychiatry, psychologa i terapeuty, jak i również lęk przed ujawnieniem problemu. Sugeruje to potrzebę działań zarówno systemowych, jak i społecznych, ukierunkowanych na przełamywanie tabu i zwiększanie dostępności wsparcia.

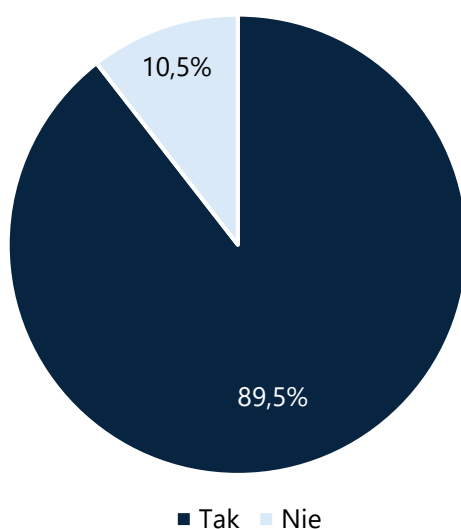
**Wykres 33. Jakiego Pana/i zdaniem są najważniejsze problemy osób doświadczających kryzysu zdrowia psychicznego na terenie Gminy? [%]**





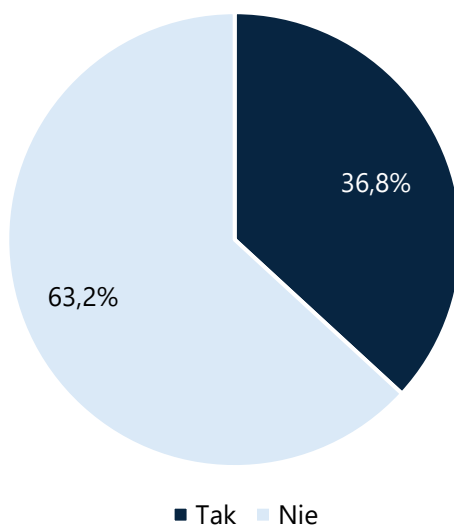
W dalszej części ankiety poruszono kwestie oferty usług społecznych świadczonych przez instytucje zlokalizowane na terenie Gminy. Wyniki badania wskazują, że zdecydowana większość mieszkańców (89,5%) deklaruje znajomość podmiotów świadczących wsparcie na terenie Gminy Kolsko, co może świadczyć o skuteczności dotychczas podejmowanych działań promocyjnych. Wciąż jednak są osoby, które nie posiadają takiej wiedzy, co może ograniczać ich dostęp do wsparcia w sytuacjach kryzysowych.

**Wykres 34. Czy zna Pan/i instytucje świadczące pomoc społeczną w Gminie? [%]**



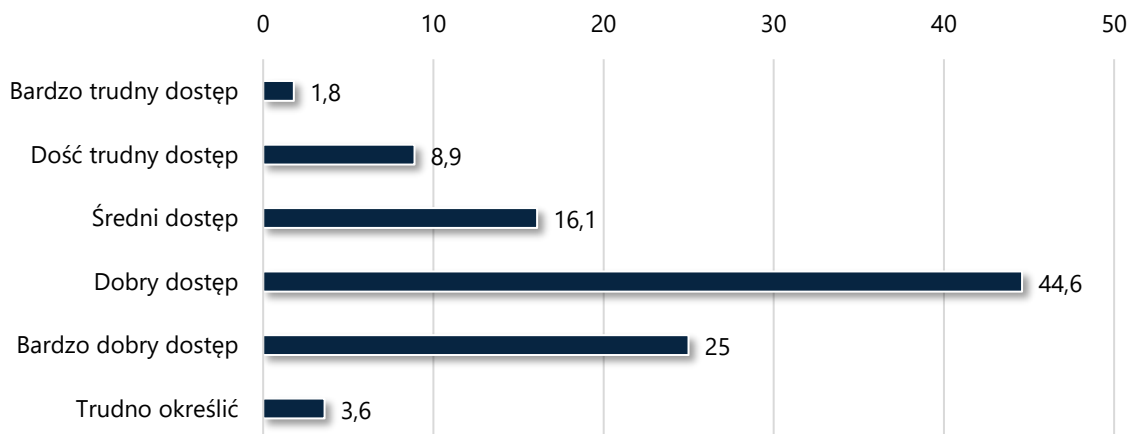
Respondenci określili również, czy zdarzyło im się kiedykolwiek korzystać z usług społecznych świadczonych w Gminie. Taka sytuacja miała miejsce w przypadku średnio co trzeciego uczestnika badania (36,8%).

**Wykres 35. Czy kiedykolwiek korzystał/a Pan/i z usług społecznych w Gminie? [%]**



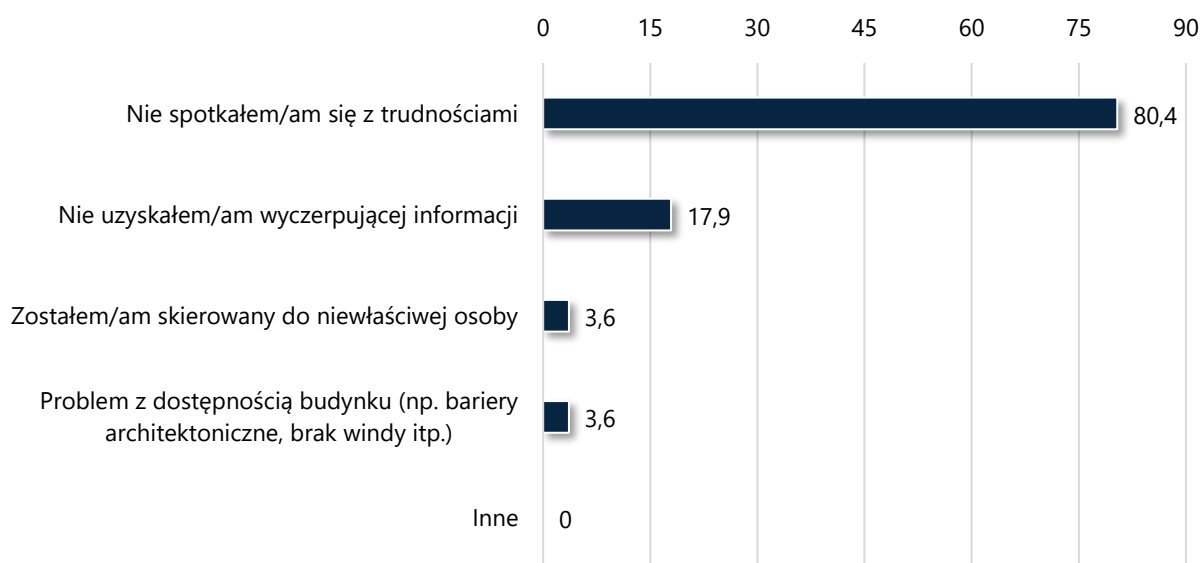
Na kolejne pytania odpowiadali jedynie ankietowani, którym zdarzyło się kiedykolwiek korzystać z usług społecznych świadczonych na terenie Gminy. Ogólna ocena dostępności usług została przez zdecydowaną większość z nich oceniona pozytywnie, 69,6% wskazało na odpowiedź „dobry dostęp” lub „bardzo dobry dostęp”. Przeciwnego zdania było 10,7% w opinii, których jest on w mniejszym lub większym stopniu trudny.

**Wykres 36. Jak ocenia Pan/i dostępność usług społecznych w Gminie? [%]**



W przeprowadzonym badaniu ankietowym uczestników poproszono o określenie trudności ograniczających dostępność usług społecznych w Gminie. Zdecydowana większość badanych stwierdziła, że nie odnotowali żadnych trudności (80,4%). Część z ankietowanych zwróciła natomiast uwagę na brak możliwości uzyskania niezbędnych informacji (17,9%). Pozostałe osoby wskazywały, iż zostały skierowane do niewłaściwej w danym przypadku osoby lub odnotowały problem z dostępnością budynku, dotyczącą przede wszystkim występujących tam barier architektonicznych (po 3,6%).

**Wykres 37. Czy i jakie trudności spotkał/a Pan/i przy korzystaniu z usług społecznych? [%]**



W następnej części ankiety poproszono respondentów o wskazanie przykładów działań, które ich zdaniem mogłyby przyczynić się do poprawy dostępności usług na terenie Gminy Kolsko. Celem pytania było zebranie opinii mieszkańców na temat możliwych rozwiązań i inicjatyw, które ułatwiłyby korzystanie z dostępnych form wsparcia. Uzyskane odpowiedzi uszeregowano i przypisano do głównych obszarów, jakich dotyczyły. Według uczestników badania w celu poprawy dostępności usług społecznych należy podjąć działania ukierunkowane przede wszystkim na: poprawę dostępu do informacji oraz intensywną promocję realizowanych działań, zwiększenie dostępności do usług opiekuńczych i zdrowotnych, wzmocnienie systemu wsparcia i współpraca międzysektorowa, poprawa dostępności przestrzeni publicznej, usprawnienie transportu lokalnego, a także rozwój oferty spędzania czasu wolnego.

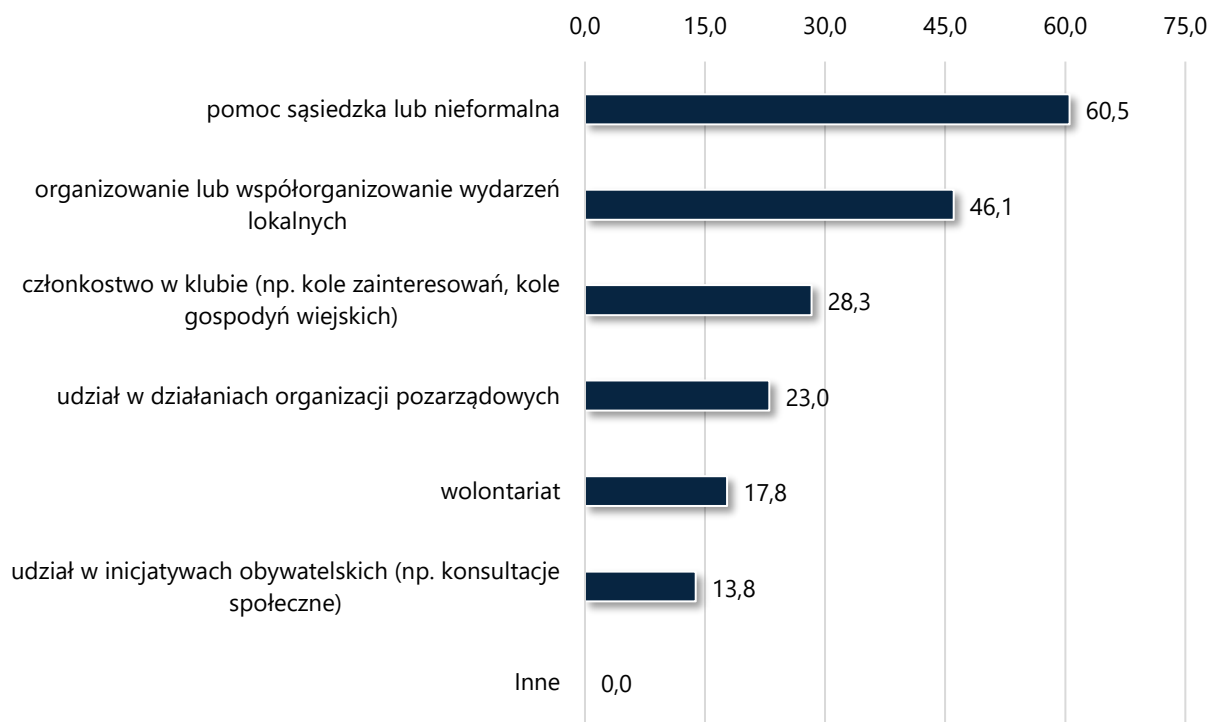
**Tabela 26. Co mogłoby poprawić dostępność i/lub jakość usług społecznych w Pana/i opinii?**

Obszar	Propozycje ankietowanych
Poprawa dostępu do informacji oraz intensywna promocja realizowanych działań	Broszura informacyjna
	Dostępność do biuletynu z informacjami dotyczącymi wsparcia
	Dostęp do informacji o świadczonych usługach
	Informacje przekazywane przez sołtysów i spotkania na świetlicach wiejskich
	Proste i jasne językowo materiały informacyjne
	Kampanie informacyjne o dostępnych usługach
	Szczegółowe i przejrzyste informacje z jakich form pomocy można korzystać w ramach usług społecznych. Zwłaszcza dla osób, które nie mają możliwości korzystania ze źródeł multimedialnych (Internet itp.)
	Więcej informacji
	Większa dostępność do informacji o usługach społecznych
	Informacje zamieszczane na facebooku i ogłoszenia
Zwiększenie dostępności do usług zdrowotnych i opiekuńczych	Udostępnianie informacji nie tylko w Internecie, np. o naborze wniosków na opiekę wytchnieniową
	Częstszy kontakt z opiekunką
	Łatwiejszy i codzienny dostęp do usług medycznych, w tym usług psychologów i psychiatrów
	Poprawa dostępu do POZ
	Częstszy dostęp do lekarza (nie tylko dwa dni w tygodniu)
	Potrzebna jest pomoc psychologiczna i psychiatryczna na terenie Gminy Kolsko
	Dostęp do rehabilitacji (nie tylko prywatnie)
	Większa dostępność do specjalistów zgodna z obecnym zapotrzebowaniem społecznym

Obszar	Propozycje ankietowanych
Wzmocnienie systemu wsparcia i współpraca międzysektorowa	Wsparcie w trudnych sytuacjach
	Zrozumienie problemu i pokierowanie w danym momencie w dobrym kierunku, a następnie monitorowanie
	Rozwijanie bezpłatnych form pomocy
	Większa liczba pracowników
	Zwiększenie zatrudnienia w strukturach OPS
	Większe zaangażowanie władz
Poprawa dostępności przestrzeni publicznej	Chodniki, które pomogą osobom niepełnosprawnym w poruszaniu się bezpiecznie
	Likwidacja barier architektonicznych
	Niedostosowana siedziba OPS – brak dobrych warunków do pracy dla pracowników oraz miejsca odpowiedniego do załatwiania spraw przez mieszkańców
	Pomoc w niwelowaniu bariery w dostępie do organizacji
	W mojej opinii w miejscowości Kolsko brakuje Sali wiejskiej, czasami nie ma potrzeby wynajmować dużej Sali w gminnym domu kultury – co generuje duże straty energii – można zainwestować w mniejsze pomieszczenie, gdzie zmieści się mniejsza grupa osób
Usprawnienie transportu lokalnego	Więcej autobusów i do większej ilości miejsc
	Zwiększenie możliwości dojazdu do miejsca pomocy
Rozwój oferty spędzania czasu wolnego	Więcej zajęć dla dzieci, nawet od 2 roku życia
	Więcej zajęć sportowych dla dzieci w Kolsku, ale na naprawdę dobrym poziomie.
	Stworzenie miejsca, gdzie nastolatki mogą spędzać czas – np. poprzez zaadaptowanie jakiejś Sali w GOK-u do gry w tenisa stołowego/bilard/siłowni. Takie miejsce jest np. na poddaszu sali wiejskiej w Lipce.

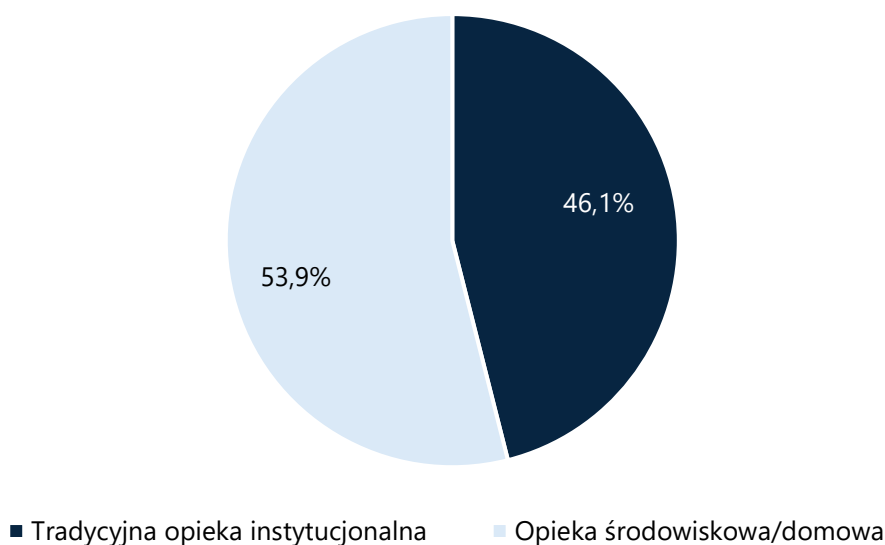
W dalszej części ankiety poruszono kwestie aktywności społecznej mieszkańców Gminy. Badani zostali poproszeni o określenie form aktywności jakie dotychczas podejmowali. Najczęściej wskazywano na pomoc sąsiedzką lub nieformalną (60,5%), organizowanie lub współorganizowanie wydarzeń lokalnych (46,1%) oraz członkostwo w klubie (28,3%). Blisko co czwarty uczestnik badania zadeklarował uczestnictwo w działaniach organizacji pozarządowych (23,0%), natomiast średnio co szósty podejmował działania w formie wolontariatu (17,8%). Najmniejszym zainteresowaniem mieszkańców cieszyły się inicjatywy obywatelskie, do których zalicza się m.in. konsultacje społeczne.

**Wykres 38. Jakie formy aktywności społecznej Pan/i podejmował/a? [%]**



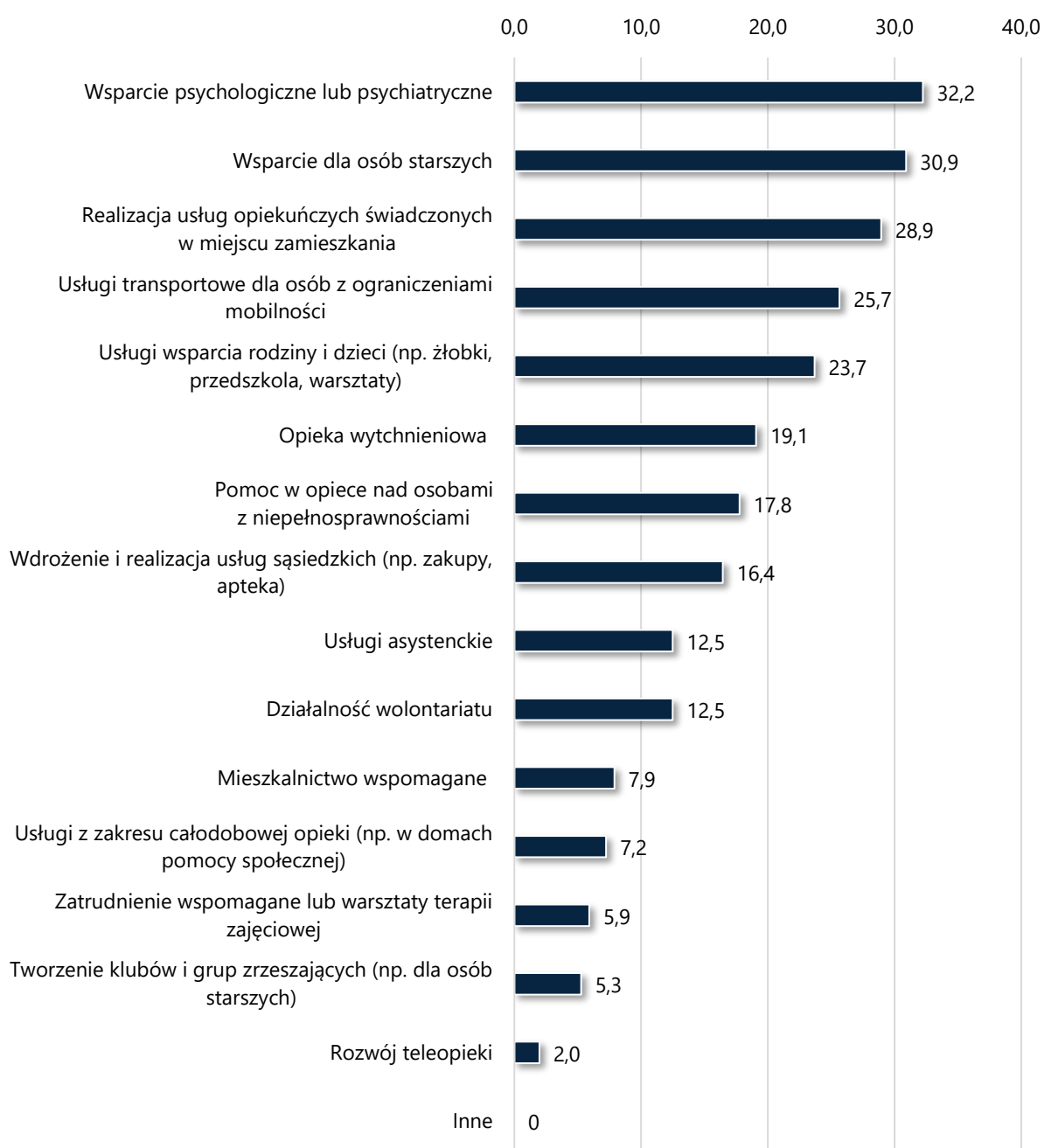
W ramach przeprowadzonych badań mieszkańców zapytano o preferowaną formę wsparcia społecznego. Celem było poznanie oczekiwań wobec dostępnych form pomocy i dostosowanie działań do realnych potrzeb lokalnej społeczności. Większość ankietowanych wskazała na opiekę środowiskową/domową jako tą bardziej przez nich preferowaną (53,9%).

**Wykres 39. W jakiej formie preferowałby/aby Pan/i otrzymywać pomoc? [%]**



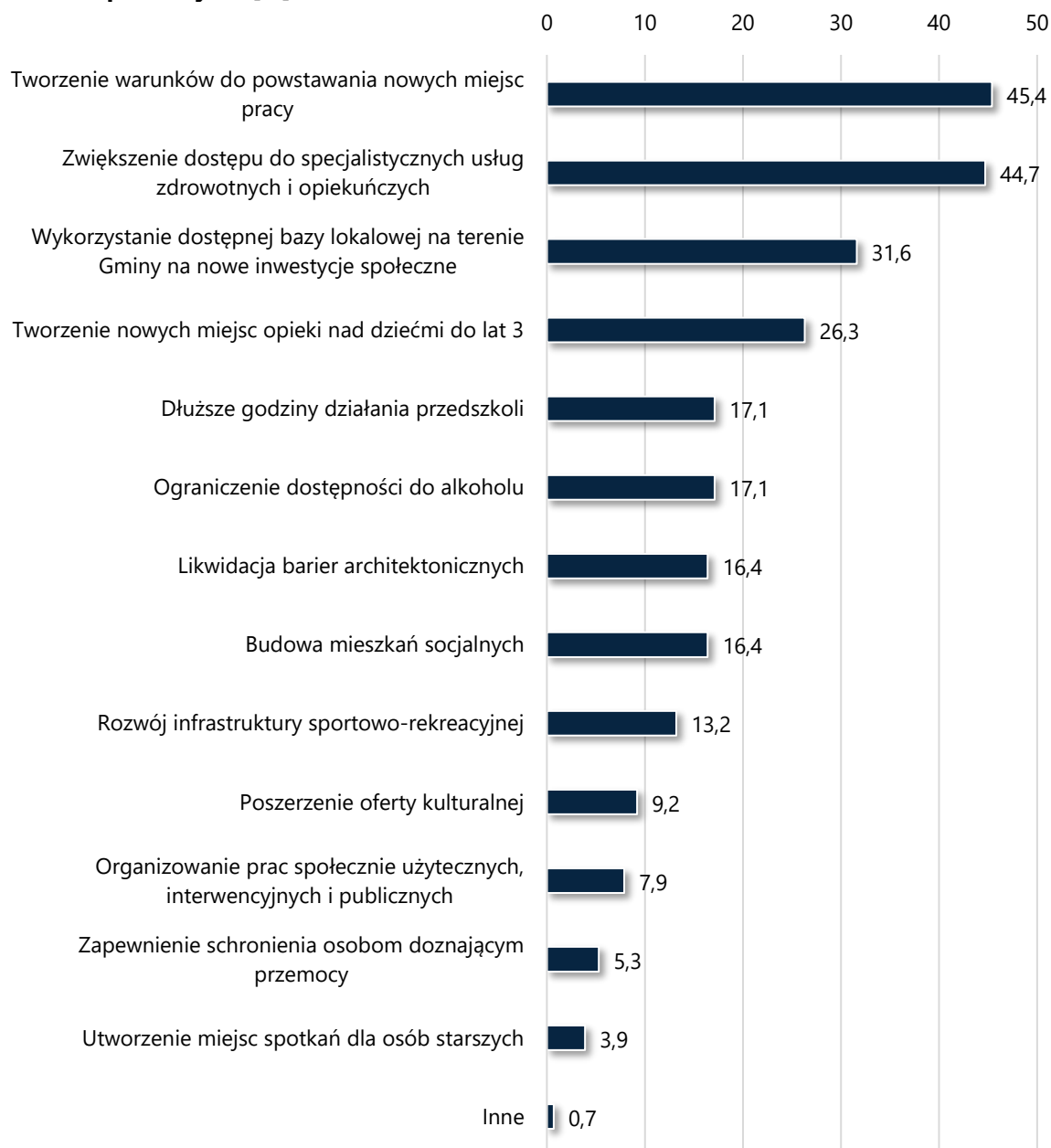
Analiza wyników ankiety pozwala wskazać kluczowe formy wsparcia z perspektywy mieszkańców. Respondenci podkreślili przede wszystkim istotę wsparcia psychologicznego i psychiatrycznego (32,2%) oraz kompleksowego wsparcia osób starszych (30,9%). Zwrócono również uwagę na potrzebę realizacji usług opiekuńczych świadczonych w miejscu zamieszkania (28,9%) i rozwoju usług transportowych, skierowanych głównie do osób o ograniczonej mobilności (25,7%). Duże znaczenie przypisano także usługom wspierającym rodziny – wskazał na nie blisko co czwarty uczestnik badania (23,7%). Szczegółowe dane w tym zakresie prezentuje poniższy wykres.

**Wykres 40. Jakie formy wsparcia są dla Pana/i najistotniejsze? [%]**



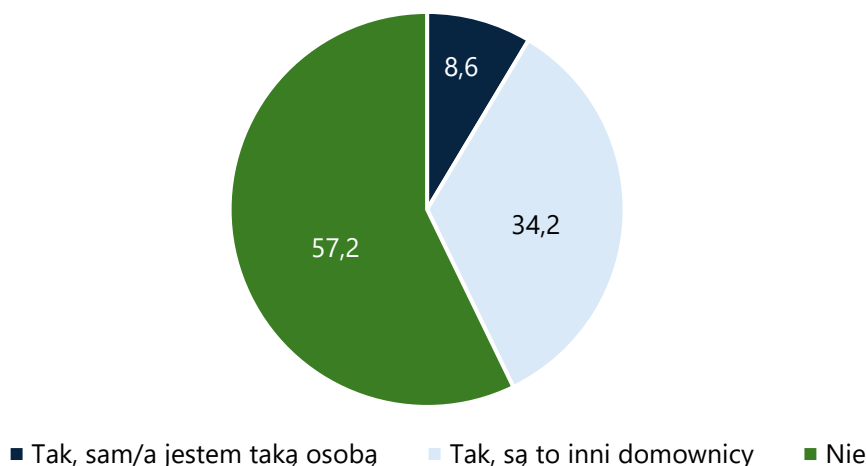
Zdaniem mieszkańców Gminy, samorząd powinien w najbliższym czasie skoncentrować się m.in. na tworzeniu warunków do powstawania nowych miejsc pracy (45,4%), zwiększaniu dostępu do specjalistycznych usług zdrowotnych i opiekuńczych (44,7%), wykorzystaniu dostępnej bazy lokalowej do rozwijania nowych inwestycji społecznych (31,6%), a także na tworzeniu miejsc opieki nad dziećmi do lat 3 (26,3%). Pozostałe kwestie poruszone przez mieszkańców przedstawiono na wykresie poniżej.

**Wykres 41. Jakie działania Pana/i zdaniem powinien podjąć samorząd, aby ograniczyć obszary problemów społecznych? [%]**



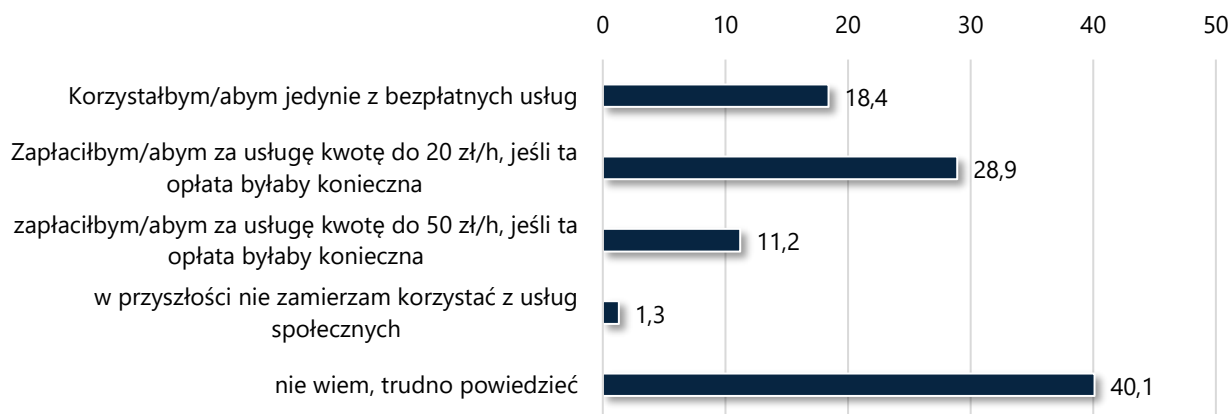
Mieszkańcy mieli również określić, czy w ich gospodarstwie domowym znajdują się osoby wymagające wsparcia w postaci usług społecznych świadczonych w miejscu zamieszkania – np. ze względu na wiek, stan zdrowia, niepełnosprawność itp. Odpowiedzi udzielone przez respondentów pokazały, że niemal połowa z nich mierzy się z potrzebą zapewnienia opieki lub wsparcia dla przynajmniej jednego członka rodziny – w szczególności wskazywano na innych domowników (34,2%), niemniej jednak 8,6% badanych przyznało, że sami są osobami wymagającymi pomocy.

**Wykres 42. Czy w Pana/i gospodarstwie domowym znajdują się osoby wymagające wsparcia w postaci usług społecznych świadczonych w miejscu zamieszkania? [%]**



Jedno z ostatnich pytań zawartych w ankiecie dotyczyło gotowości mieszkańców do korzystania z odpłatnych usług społecznych. Odpowiedzi udzielone przez respondentów wskazują, że 30,1% z nich byłoby skłonnych ponieść opłaty za usługi, gdyby skutkowało to ich lepszą dostępnością, z kolei blisko co piąty ankietowany zadeklarował, że korzystałby jedynie z tych usług, które byłyby bezpłatne (18,4%). 1,3% uczestników badania nie planuje w przyszłości korzystać z usług publicznych, natomiast pozostałe 40,1% nie potrafiło jednoznacznie ustosunkować się do tej kwestii.

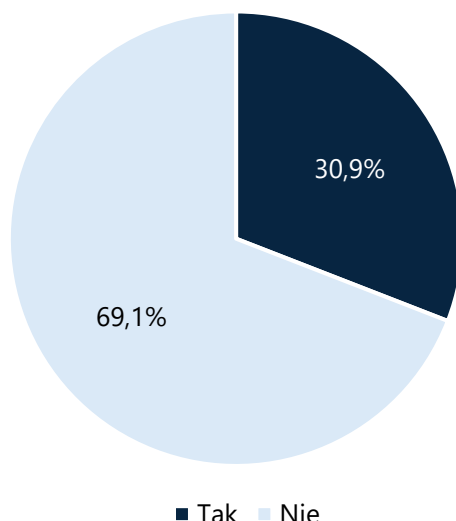
**Wykres 43. Czy zdecydowałby/aby się Pan/i na korzystanie z odpłatnych usług społecznych w przyszłości, przy założeniu, że kwestia odpłatności wiąże się z większą dostępnością usług? [%]**





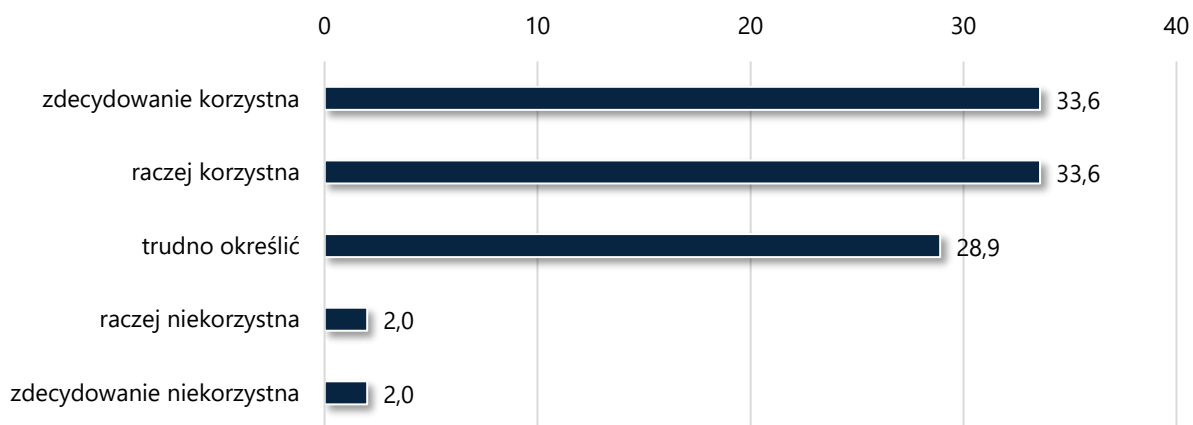
W ankiecie odniesiono się również do idei deinstytucjonalizacji, czyli stopniowego odchodzenia od świadczenia usług w formie instytucjonalnej na rzecz wsparcia realizowanego w środowisku lokalnym – bliżej miejsca zamieszkania osób potrzebujących. W pierwszym pytaniu odnoszącym się do tego zjawiska zapytano respondentów, czy zetknęli się wcześniej z tą koncepcją. Zdecydowana większość uczestników badania odpowiedziała przecząco (69,1%).

**Wykres 44. Czy słyszał/a Pan/i o idei deinstytucjonalizacji usług społecznych? [%]**



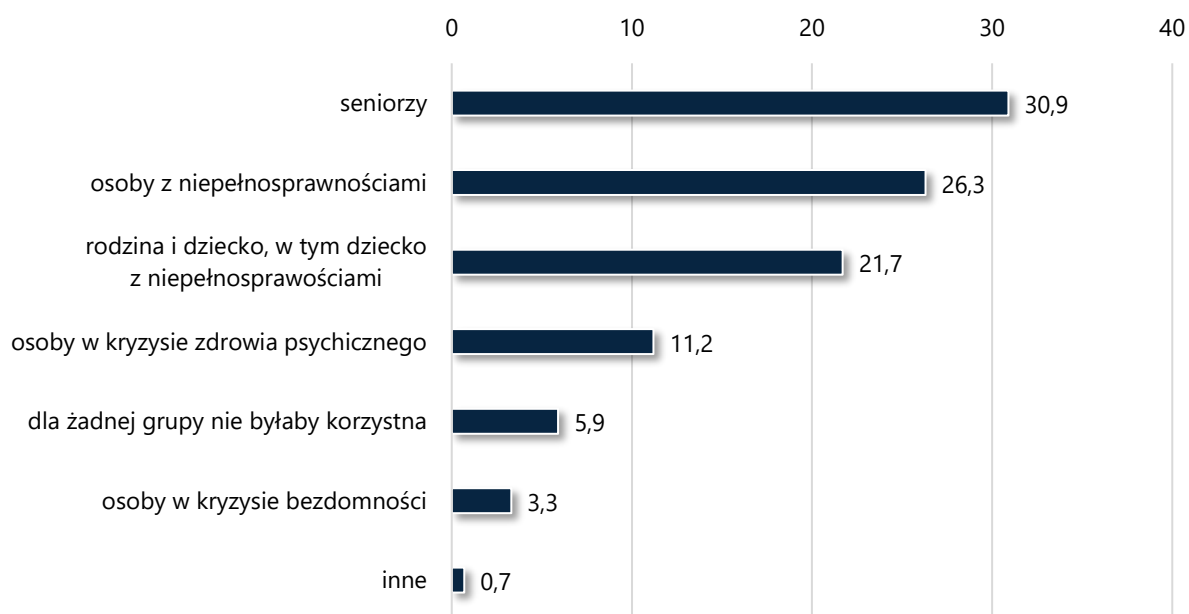
Respondenci zostali również poproszeni o ocenę, czy ich zdaniem wdrożenie procesu deinstytucjonalizacji usług społecznych byłoby korzystne w kontekście lokalnym, tj. w Gminie Kolsko. Wypowiedzi mieszkańców wskazują, że wielu z nich dostrzega potencjalne korzyści płynące z rozwoju usług świadczonych bliżej miejsca zamieszkania (67,2%). Duża część uczestników badania nie potrafiła jednoznacznie określić swojej opinii w tym zakresie (28,9%), natomiast pozostałe 4,0% podchodzi do tej kwestii pesymistycznie.

**Wykres 45. Czy uważa Pan/i, że deinstytucjonalizacja byłaby korzystna w Gminie? [%]**



W dalszej kolejności ankietowani wskazali, dla których grup społecznych proces deinstytucjonalizacji byłby najkorzystniejszy. Najczęściej wymieniano seniorów (30,9%) oraz osoby z niepełnosprawnościami (26,3%), czyli osoby z ograniczoną mobilnością lub wymagające codziennego wsparcia, ale nadal funkcjonujące w środowisku domowym. Kolejną ważną grupą są rodziny i dzieci, w tym z niepełnosprawnościami (21,7%). Wskazywano również na osoby w kryzysie, zarówno w zakresie zdrowia psychicznego, jak i bezdomności.

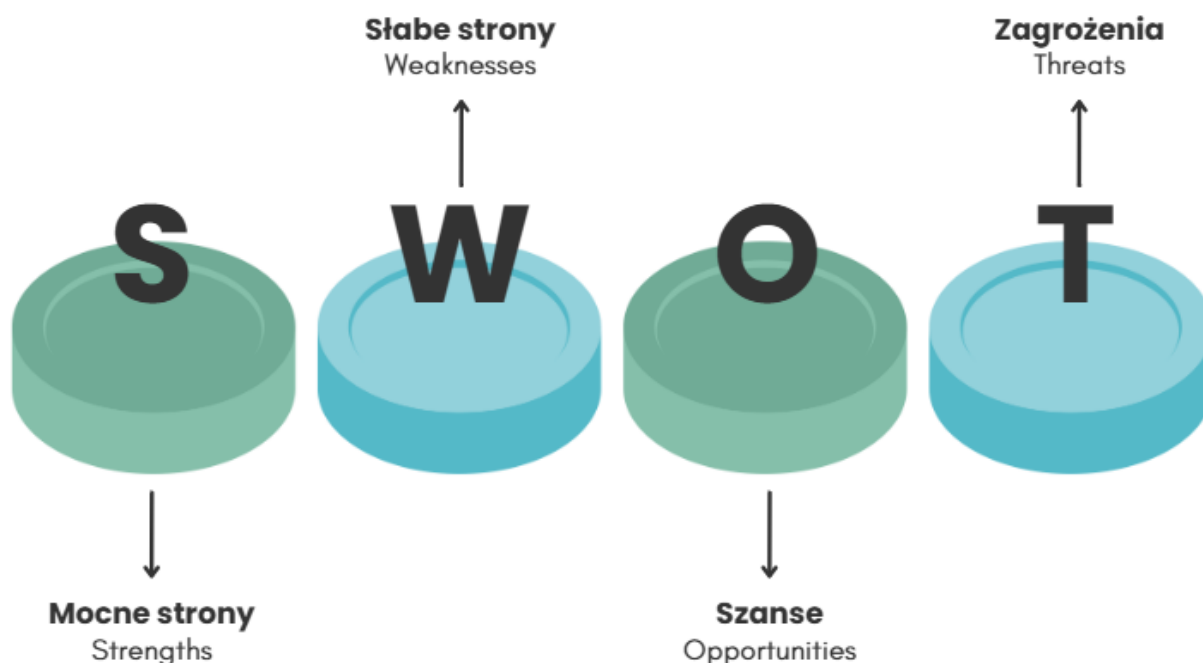
**Wykres 46. Dla której z poniższych grup deinstytucjonalizacja byłaby najbardziej korzystna i najbardziej efektywna? [%]**



## Wnioski

Aby skutecznie zaplanować przechodzenie od opieki instytucjonalnej do wsparcia środowiskowego, niezbędne jest dogłębne zrozumienie zarówno wewnętrznych uwarunkowań systemu wsparcia, jak i czynników zewnętrznych wpływających na możliwość jego transformacji. W tym celu posłużono się klasyczną analizą SWOT, która pozwala na uporządkowanie kluczowych informacji w czterech kategoriach.

**Rycina 2. Schemat analizy SWOT**



Źródło: opracowanie własne.

Analiza ta stanowi istotny element diagnozy i pozwala na całościową ocenę gotowości lokalnych struktur do wdrożenia deinstytucjonalizacji. Z jednej strony uwzględnia istniejące zasoby, a z drugiej identyfikuje bariery i ryzyka, które mogą wpłynąć na tempo i jakość procesu.

**Tabela 27. Mocne i słabe strony oraz szanse i zagrożenia w zakresie usług społecznych**

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ działalność organizacji pozarządowych wspierających usługi społeczne</li> <li>▪ aktywność społeczna mieszkańców</li> <li>▪ posiadanie gminnych zasobów mieszkaniowych</li> <li>▪ dobrze działające partnerstwa lokalne</li> <li>▪ doświadczenie w projektach społecznych</li> <li>▪ działalność świetlic wiejskich</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ zły stan dróg i niedostateczna dostępność transportowa w Gminie</li> <li>▪ niekorzystne trendy demograficzne, w tym starzejące się społeczeństwo i ujemne saldo migracji</li> <li>▪ ograniczenia infrastrukturalne OPS wpływające na jakość świadczonych usług</li> </ul>

<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ lokalna znajomość potrzeb mieszkańców</li> <li>▪ działalność instytucji kulturalnych</li> <li>▪ działalność klubów sportowych</li> <li>▪ dostępność podstawowej infrastruktury edukacyjnej</li> <li>▪ programy zdrowotne i profilaktyczne (dożywanie dzieci, przeciwdziałanie przemocy, program wspierania rodziny)</li> <li>▪ zapewniona opieka nad dziećmi ze szczególnymi potrzebami adaptacyjnymi</li> <li>▪ świadczenie usługi dowozu dzieci do szkół</li> <li>▪ wysoki poziom bezpieczeństwa</li> <li>▪ wsparcie dla rodzin wielodzietnych (np. KDR)</li> <li>▪ realizowanie programów aktywizacyjnych dla seniorów</li> <li>▪ działalność Klubu Seniora</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ niedobory kadrowe w usługach społecznych</li> <li>▪ brak miejsc opieki nad dziećmi do lat 3</li> <li>▪ ograniczona liczba lokalnych specjalistów i usług wsparcia dla dzieci ze specjalnymi potrzebami</li> <li>▪ brak rodzin wspierających</li> <li>▪ ubóstwo jako główny powód udzielania pomocy społecznej</li> <li>▪ niewystarczająco rozwinięta polityka senioralna</li> <li>▪ niedostatecznie rozwinięta baza rekreacyjna</li> <li>▪ niedostatecznie rozwinięta oferta spędzania czasu wolnego, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży</li> <li>▪ brak podmiotów ekonomii społecznej</li> <li>▪ niewystarczający dostęp do opieki medycznej, usług rehabilitacyjnych, specjalistycznych usług opiekuńczych</li> <li>▪ brak mieszkań treningowych/ wspomaganych</li> <li>▪ duży udział osób długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie mieszkańców Gminy pozostających bez pracy</li> <li>▪ zwiększająca się liczba osób w wieku senioralnym, korzystających z pomocy społecznej</li> <li>▪ duża liczba osób starszych samotnie mieszkających</li> <li>▪ wzrastająca liczba rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych</li> <li>▪ zwiększająca się liczba dzieci przebywających w pieczy zastępczej</li> <li>▪ brak PWD</li> <li>▪ rosnące zapotrzebowanie na opiekę w miejscu zamieszkania</li> <li>▪ niska dostępność usług środowiskowych</li> <li>▪ ograniczone zasoby finansowe Gminy</li> <li>▪ brak zintegrowanego systemu informacji i planowania usług</li> <li>▪ niewystarczający przepływ informacji</li> </ul>
--	--

	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ istniejące bariery architektoniczne ograniczające funkcjonowanie osób o ograniczonej mobilności</li> <li>▪ brak dostępu do transportu dla osób o ograniczonej mobilności</li> <li>▪ ograniczony dostęp do wsparcia psychologicznego i psychiatrycznego</li> <li>▪ negatywne postrzeganie osób dotkniętych kryzysami w społeczeństwie</li> <li>▪ zwiększająca się liczba wszczętych procedur NK</li> <li>▪ pogarszające się wyniki uczniów z egzaminu ósmoklasisty</li> </ul>
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ poprawa stanu bazy lokalowej instytucji świadczących usługi społeczne</li> <li>▪ szersza promocja podejmowanych działań za pomocą lokalnych mediów, Internetu itp.</li> <li>▪ likwidacja barier architektonicznych w obiektach użyteczności publicznej</li> <li>▪ poprawa dostępu do placówek ochrony zdrowia</li> <li>▪ rozwój usług środowiskowych</li> <li>▪ rozwój polityki senioralnej na poziomie lokalnym i krajowym</li> <li>▪ dalsza współpraca z NGO oraz sąsiednimi JST</li> <li>▪ rozszerzenie oferty integracyjnej, kulturalnej i edukacyjnej dla osób z różnych grup społecznych</li> <li>▪ korzystne zmiany społeczne – wzrost kreatywności, wykształcenia, postaw przedsiębiorczych</li> <li>▪ rozwój aktywności lokalnej, w tym rozwój wolontariatu działającego na rzecz grup, które należy objąć wsparciem</li> <li>▪ rosnąca rola organizacji pozarządowych i ekonomii społecznej</li> <li>▪ rozwój budżetu obywatelskiego i innych inicjatyw oddolnych</li> <li>▪ wykorzystanie dostępnej bazy lokalowej na potrzeby realizacji usług społecznych</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ postępujące starzenie się społeczeństwa</li> <li>▪ emigracja ludności w wieku produkcyjnym</li> <li>▪ wzrost poziomu ubóstwa i wykluczenia społecznego</li> <li>▪ rozwijanie się nowych form uzależnień</li> <li>▪ nasilenie się problemów społecznych (np. cyberprzemoc, uzależnienia behawioralne)</li> <li>▪ niekorzystna sytuacja gospodarcza kraju</li> <li>▪ nieefektywna polityka społeczna na poziomie krajowym</li> <li>▪ częste zmiany przepisów prawa wpływające na stanowienie norm prawa lokalnego</li> <li>▪ niepewność co do dostępności i ciągłości finansowania</li> <li>▪ konkurencja z innymi potrzebami lokalnymi (np. w inwestycje infrastrukturalne)</li> <li>▪ braki kadrowe na lokalnym rynku pracy</li> <li>▪ osłabienie sieci nieformalnego wsparcia m.in. poprzez zanik relacji sąsiedzkich</li> <li>▪ zwiększająca się liczba osób zależnych</li> <li>▪ niedostateczne wykorzystanie potencjału NGO</li> </ul>

<ul style="list-style-type: none"><li>▪ tworzenie lokalnych centrów wsparcia, w tym dla dzieci i młodzieży oraz seniorów</li><li>▪ tworzenie mieszkań wspomaganych/treningowych</li><li>▪ podniesienie świadomości społeczeństwa w zakresie problemów i potrzeb osób zależnych</li><li>▪ rozwój technologii wspierających usługi społeczne (np. e-usługi, Teleopieka)</li><li>▪ wsparcie ze strony instytucji centralnych i regionalnych (np. w formie doradztwa, szkoleń)</li><li>▪ wzmacnianie kompetencji kadr realizujących usługi społeczne</li><li>▪ tworzenie warunków do powstawania nowych miejsc pracy</li><li>▪ możliwość pozyskania funduszy zewnętrznych</li></ul>	
---	--

Źródło: opracowanie własne.

## Rekomendacje

W oparciu o przeprowadzoną analizę SWOT, opracowano zestaw rekomendacji, które odpowiadają na zidentyfikowane potrzeby, bariery i potencjały Gminy. Proponowane kierunki działań uwzględniają wykorzystanie istniejących mocnych stron oraz dostępnych szans rozwojowych, przy jednoczesnym niwelowaniu słabości i minimalizowaniu zagrożeń. Rekomendacje wskazują działania, które mogą być wdrażane w perspektywie krótko- i długoterminowej.

- Brak wiedzy o dostępnych formach pomocy wśród części mieszkańców Gminy wskazuje na potrzebę **kontynuowania i rozszerzania działań edukacyjnych i promujących lokalne formy pomocy**, z uwzględnieniem różnych kanałów dotarcia do mieszkańców (np. media społecznościowe, lokalne media, plakaty, spotkania informacyjne).
- Biorąc pod uwagę powody przyznawania świadczeń z pomocy społecznej oraz charakterystykę grup, którym grozi wykluczenie społeczne, należy **kontynuować działania wspierające** przede wszystkim osoby borykające się z długotrwałą lub ciężką chorobą, osoby i rodziny o niskim statusie społecznym i materialnym, osoby i rodziny dotknięte problemami uzależnień oraz osoby z niepełnosprawnościami.

- Większość badanych wyraziła preferencje korzystania z usług świadczonych w środowisku lokalnym, co sugeruje potrzebę **dalszego rozwijania form wsparcia dostępnych w miejscu zamieszkania**, które są postrzegane jako bardziej dostępne, elastyczne i dostosowane do indywidualnych potrzeb mieszkańców.
- Analiza stanu infrastruktury drogowej w Gminie Kolsko wskazuje na istotne ograniczenia w zakresie dostępności transportowej. Stan dróg bezpośrednio wpływa na skuteczność działania służb ratunkowych – w tym karettek pogotowia, które w nagłych sytuacjach mogą mieć znacznie utrudniony dojazd do miejsca zdarzenia. W skrajnych przypadkach może to doprowadzić do wydłużenia czasu reakcji, a nawet do całkowitego braku możliwości dotarcia z pomocą. W związku z powyższym istnieje **realna potrzeba wdrożenia usług zdalnych**, takich jak Teleopieka, które umożliwiłyby stały monitoring stanu zdrowia mieszkańców, zwłaszcza osób starszych i przewlekle chorych.
- Niedostateczny dostęp do specjalistycznych usług opiekuńczych oraz medycznych i rehabilitacyjnych wskazuje na potrzebę **rozwój mobilnych form wsparcia** (np. usługi opieki domowej, fizjoterapii środowiskowej, rehabilitacji).
- Warto również **rozwijać usługi typu „złota rączka”**, skierowane głównie do osób starszych, samotnych oraz z niepełnosprawnościami. Dla wielu mieszkańców, którzy nie są w stanie samodzielnie wykonywać pewnych prac, byłoby to realne wsparcie w codziennym funkcjonowaniu, poprawiające ich bezpieczeństwo i komfort życia we własnym domu.
- Brak mieszkań wspomaganych i treningowych w połączeniu z posiadaniem zasobów mieszkaniowych uzasadnia podjęcie działań w zakresie **adaptacji i przekształcenia istniejących lokali gminnych na potrzeby osób wychodzących z kryzysu**, w tym opuszczających pieczę zastępczą, czy osób o ograniczonej mobilności. Mają one zapewnić osobom ze szczególnymi potrzebami przygotowanie do prowadzenia samodzielnego życia w społeczeństwie lub zastąpić pobyt w placówce zapewniającej całodobową opiekę. Rekomenduje się zintensyfikowanie działań w tym zakresie poprzez podjęcie współpracy z lokalnymi inwestorami, deweloperami oraz pozyskanie dofinansowania z funduszy unijnych i krajowych.
- Wzrastająca liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej oraz rodzin przeżywających trudności wychowawcze wskazują na konieczność **rozwój pracy środowiskowej**, m.in. poprzez zwiększenie liczby asystentów rodziny, uruchomienie programów edukacyjnych dla rodziców i rozwój wsparcia psychologiczno-terapeutycznego.

- Brak rodzin wspierających wymaga **opracowania i wdrożenia działań informacyjnych i rekrutacyjnych**, zachęcających mieszkańców do pełnienia tej funkcji, wraz z zapewnieniem im odpowiedniego wsparcia merytorycznego i finansowego.
- Ograniczony dostęp do opieki nad dziećmi do lat 3 powinien być niwelowany poprzez rozwijanie różnych form wsparcia, nie tylko w formie żłobków i klubów dziecięcych, ale również poprzez **alternatywne rozwiązania opiekuńcze**, przy jednoczesnym wykorzystaniu środków zewnętrznych oraz potencjału partnerstw z organizacjami pozarządowymi i podmiotami prywatnymi. Takie podejście może przyczynić się do zwiększenia aktywności zawodowej mieszkańców oraz poprawy dostępu do usług opiekuńczych. W dłuższej perspektywie może również ograniczać zjawisko depopulacji i odpływu młodych rodzin do większych ośrodków miejskich, gdzie oferta opieki nad małymi dziećmi jest bardziej rozwinięta.
- Zidentyfikowana liczba dzieci z niepełnosprawnościami uczęszczających do lokalnych placówek oświatowych oraz korzystających z edukacji w ośrodkach specjalistycznych poza Gminą wskazuje na konieczność wzmocnienia lokalnego systemu wsparcia dla tej grupy. Istnieje **potrzeba rozwijania usług wspomagających funkcjonowanie dzieci ze specjalnymi potrzebami** oraz ich rodzin, w tym zwiększenia dostępności specjalistów (np. pedagogów specjalnych, logopedów, terapeutów), dostosowania infrastruktury edukacyjnej oraz tworzenia lokalnych form opieki i terapii.
- W ramach działań na rzecz środowiskowego wsparcia rodzin rekomenduje się szczególne **uwzględnienie potrzeb rodziców wychowujących dzieci z niepełnosprawnościami**. Opieka nad dzieckiem z niepełnosprawnością wiąże się z wieloma wyzwaniami – zarówno emocjonalnymi, organizacyjnymi, jak i finansowymi – a rodziny te często pozostają bez wystarczającego wsparcia lokalnego. Wskazane jest, aby tworzone inicjatywy, takie jak Klub Rodzica, były dostępne i otwarte również na te rodziny, oferując im możliwość kontaktu z innymi rodzicami, udziału w warsztatach oraz korzystania z porad specjalistów (np. psychologa, terapeuty, pracownika socjalnego). Istotne jest również dostosowanie przestrzeni i oferty zajęć do potrzeb dzieci o zróżnicowanych możliwościach rozwojowych.
- Postępujące starzenie się społeczeństwa, duża liczba osób w wieku senioralnym mieszkających samotnie oraz wzrost liczby seniorów korzystających z pomocy społecznej wskazują na konieczność **rozwijania zróżnicowanych form wsparcia dla osób starszych**, m.in. dziennych domów pobytu, opieki sąsiedzkiej, usług opiekuńczych i aktywizujących, w tym również z użyciem



technologii (np. teleopieka). Rekomenduje się rozwój działań mających na celu społeczną integrację międzypokoleniową. Zaleca się także wprowadzenie Gminnej Karty Seniora.

- Istniejące bariery architektoniczne oraz brak transportu dla osób o ograniczonej mobilności uzasadniają **potrzebę działań inwestycyjnych i organizacyjnych**, takich jak dostosowywanie przestrzeni publicznej oraz wdrażanie rozwiązań w zakresie usług transportowych.
- Niedostateczna oferta spędzania czasu wolnego dla mieszkańców Gminy, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży oraz ograniczona baza rekreacyjna wskazują na potrzebę **rozszerzenia oferty kulturalno-edukacyjnej i sportowej**, z wykorzystaniem istniejącej infrastruktury oraz wzmocnieniem roli podmiotów funkcjonujących na terenie Gminy, w tym m.in. organizacji pozarządowych, klubów sportowych i instytucji kultury, poprzez ich aktywne włączenie w planowanie i realizację działań oraz zapewnienie im odpowiedniego wsparcia organizacyjnego i finansowego.
- Niedostatecznie rozwinięty lokalny wolontariat i niewykorzystany potencjał PES wskazują na konieczność **wspierania inicjatyw obywatelskich**, tworzenia warunków do powstawania nowych podmiotów, a także promowania tych idei wśród różnych grup wiekowych.
- Brak zintegrowanego systemu planowania i informacji o usługach społecznych wymaga **stworzenia spójnego systemu komunikacji i koordynacji działań** – np. poprzez utworzenie Centrum Usług Społecznych oraz opracowanie portalu/mapy usług dostępnych w Gminie.
- Ograniczone zasoby finansowe oraz brak stabilności finansowania usług społecznych wskazują na potrzebę **aktywnego pozyskiwania funduszy zewnętrznych** oraz włączania różnych partnerów w realizację działań (np. NGO, JST, prywatni usługodawcy).
- Zdobyte w trakcie realizacji programów profilaktycznych doświadczenia oraz wnioski wynikające z przeprowadzonej diagnozy wskazują jednoznacznie na konieczność **łączenia działań w zakresie profilaktyki alkoholowej z innymi**, przeciwdziałającymi przemocy i uzależnieniom od substancji psychoaktywnych oraz uzależnieniom behawioralnym. Stąd konieczność realizacji wielowymiarowych działań oraz inicjatyw kształtujących umiejętności interpersonalne i społeczne (np. komunikacja, rozpoznawanie manipulacji).

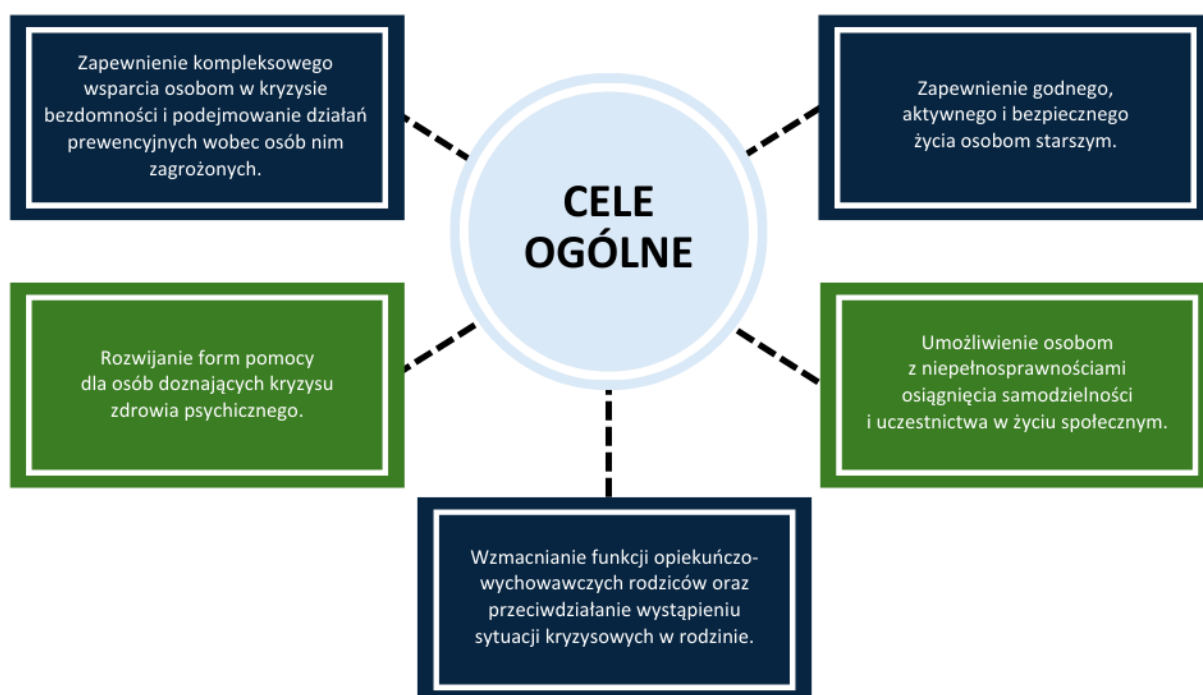
## Część programowa

Część programowa Planu rozwoju usług społecznych i deinstytucjonalizacji w Gminie Kolsko na lata 2025-2029 stanowi jego kluczowy element i zawiera konkretne propozycje rozwiązań zmierzających do odejścia od modelu opieki instytucjonalnej na rzecz rozwoju zindywidualizowanych, elastycznych i dostępnych w środowisku form wsparcia. Oparta jest na wynikach przeprowadzonej diagnozy, a także na obowiązujących standardach w zakresie tworzenia tego typu dokumentów.

### Zakładane cele i działania w zakresie rozwoju usług społecznych w Gminie Kolsko

W niniejszym rozdziale przedstawione zostały cele główne i operacyjne w zakresie każdego ze sformułowanych obszarów wsparcia. Dla każdego z celów zaplanowano zestaw działań, uwzględniający potrzeby różnych grup odbiorców, w tym: osób starszych, osób z niepełnosprawnościami, rodzin oraz dzieci i młodzieży, osób z kryzysie zdrowia psychicznego, a także osób w kryzysie bezdomności.

Rycina 3. Cele ogólne Planu w podziale na pięć podstawowych obszarów



Źródło: opracowanie własne.

Starzenie się społeczeństwa to obecnie jedno z największych wyzwań demograficznych i społecznych w Polsce, szczególnie widoczne na poziomie lokalnym. Wzrost liczby osób starszych wymaga dostosowania systemu wsparcia do ich specyficznych potrzeb – zarówno zdrowotnych, jak i społecznych, psychologicznych czy bytowych. Głównym celem w obszarze wsparcia seniorów jest **zapewnienie im godnego, aktywnego i bezpiecznego życia**, przy jednoczesnym wzmacnianiu ich niezależności, integracji społecznej i profilaktyki wykluczenia.

**Tabela 28. Doskonalenie usług na rzecz wsparcia osób starszych**

<b>Cel ogólny 1. Zapewnienie godnego, aktywnego i bezpiecznego życia osobom starszym</b>			
<b>Działanie</b>	<b>Okres realizacji</b>	<b>Realizatorzy</b>	<b>Partnerzy</b>
<b>Cel szczegółowy 1.1. Zapewnienie dostępu do usług opiekuńczych i wspierających w środowisku lokalnym</b>			
Rozwój usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych świadczonych w miejscu zamieszkania	2025-2029	OPS	UG, NGO, PCPR
Wprowadzenie i rozwój usług teleopieki	2025-2029	OPS	UG, ROPS, POZ, PCPR
Realizacja i rozwój usług asystenckich	2025-2029	UG, OPS	NGO, PCPR
Podnoszenie kompetencji kadr świadczących usługi opiekuńcze	2025-2029	UG, OPS	ROPS, PCPR
Zwiększenie dostępności do informacji o oferowanych formach wsparcia	2025-2029	OPS, UG	NGO, BP, GDK, KGW, lokalne media
<b>Cel szczegółowy 1.2. Wspieranie samodzielności i przeciwdziałanie izolacji społecznej osób starszych</b>			
Organizowanie zajęć integracyjnych, edukacyjnych i rekreacyjnych dla seniorów	2025-2029	OPS, GOK, BP	NGO, placówki oświatowe, kluby sportowe
Tworzenie i rozwój różnego typu podmiotów zrzeszających osoby starsze (np. Klubów Seniora)	2025-2029	OPS, UG	NGO, ROPS, placówki oświatowe
Promocja i rozwój wolontariatu	2025-2029	NGO, placówki oświatowe	UG, OPS, GDK, BP, placówki ochrony zdrowia, lokalne media

<b>Cel ogólny 1. Zapewnienie godnego, aktywnego i bezpiecznego życia osobom starszym</b>			
<b>Działanie</b>	<b>Okres realizacji</b>	<b>Realizatorzy</b>	<b>Partnerzy</b>
Rozwój usług sąsiedzkich, jak np. „złota rączka”	2025-2029	UG, OPS	NGO, sołectwa
Zapewnienie ciepłych posiłków wraz z dowozem	2025-2029	OPS	UG, NGO, wolontariusze
Realizacja programów zdrowotnych i profilaktycznych	2025-2029	UG, OPS	NGO, GKRPA, placówki ochrony zdrowia
Zwiększenie dostępności do usług transportowych (np. usługa door to door)	2025-2029	OPS	UG, PCPR, NGO
Edukacja na rzecz budowania pozytywnego wizerunku osób starszych w społeczeństwie	2025-2029	OPS, Kluby Seniora	GDK, BP, KGW, NGO, placówki oświatowe, lokalne media
Podejmowanie działań w zakresie integracji międzypokoleniowej	2025-2029	OPS, Kluby Seniora	UG, KGW, BP, GDK, NGO, placówki oświatowe
Promowanie idei uczenia się przez całe życie	2025-2029	Kluby Seniora, GOK, BP	UG, OPS, NGO, placówki oświatowe
Likwidacja barier architektonicznych	2025-2029	UG	NGO
<b>Cel szczegółowy 1.3. Rozwój mieszkalnictwa wspomaganego i form pośrednich pomiędzy domem a instytucją</b>			
Tworzenie mieszkań wspomaganych dla seniorów niesamodzielnych, ale niewymagających całodobowej opieki	2025-2029	UG, OPS	NGO, PCPR
Modernizacja zasobów mieszkaniowych z myślą o potrzebach osób starszych	2025-2029	UG	OPS, NGO
<b>Cel szczegółowy 1.4. Wzmocnienie systemu wsparcia dla opiekunów rodzinnych osób starszych</b>			
Rozwój opieki wytchnieniowej	2025-2029	OPS	NGO, DPS
Świadczenie usług wsparcia krótkoterminowego w formie opieki całodobowej lub dziennej przez DPS – jako forma opieki wytchnieniowej	2025-2029	DPS	OPS, NGO

<b>Cel ogólny 1. Zapewnienie godnego, aktywnego i bezpiecznego życia osobom starszym</b>			
<b>Działanie</b>	<b>Okres realizacji</b>	<b>Realizatorzy</b>	<b>Partnerzy</b>
Wsparcie szkoleniowe, specjalistyczne i psychologiczne dla opiekunów osób niesamodzielnych	2025-2029	OPS	PCPR, NGO, PPP
Edukacja i poradnictwo dla rodzin w zakresie opieki i praw osób starszych	2025-2029	OPS	PCPR, NGO, lokalne media
Promowanie form współpracy międzysektorowej w zakresie opieki nad osobami starszymi	2025-2029	UG, OPS	NGO, PCPR, POZ, ROPS

Źródło: opracowanie własne.

Osoby z niepełnosprawnościami stanowią zróżnicowaną grupę mieszkańców, której potrzeby dotyczą nie tylko zdrowia i rehabilitacji, ale również edukacji, zatrudnienia, życia społecznego, mieszkalnictwa oraz dostępu do usług wspierających niezależność. Deinstytucjonalizacja usług społecznych w tym obszarze oznacza dostosowanie systemu opieki i wsparcia w taki sposób, by **umożliwić osobom z niepełnosprawnościami maksymalną samodzielność i uczestnictwo w życiu społecznym**, niezależnie od rodzaju czy stopnia niepełnosprawności.

**Tabela 29. Doskonalenie usług na rzecz wsparcia osób z niepełnosprawnościami**

<b>Cel ogólny 2. Umożliwienie osobom z niepełnosprawnościami osiągnięcia samodzielności i uczestnictwa w życiu społecznym</b>			
<b>Działanie</b>	<b>Okres realizacji</b>	<b>Realizatorzy</b>	<b>Partnerzy</b>
<b>Cel operacyjny 2.1. Zapewnienie osobom z niepełnosprawnościami dostępu do usług wspierających niezależne życie</b>			
Rozwój usług asystenckich	2025-2029	OPS	PCPR, NGO
Rozwój usług opiekuńczych świadczonych w miejscu zamieszkania	2025-2029	OPS	UG, NGO
Podnoszenie kompetencji kadr świadczących usługi opiekuńcze	2025-2029	UG, OPS	ROPS
Rozwój opieki wytchnieniowej	2025-2029	OPS	PCPR, NGO, DPS
Promocja i rozwój usług mobilnych	2025-2029	UG, OPS	PCPR, NGO
Zapewnienie ciepłych posiłków wraz z dowozem	2025-2029	OPS	UG, NGO, wolontariusze

<b>Cel ogólny 2. Umożliwienie osobom z niepełnosprawnościami osiągnięcia samodzielności i uczestnictwa w życiu społecznym</b>			
<b>Działanie</b>	<b>Okres realizacji</b>	<b>Realizatorzy</b>	<b>Partnerzy</b>
Zwiększenie dostępności do usług transportowych (np. usługa door to door)	2025-2029	OPS	UG, PCPR, NGO
Rozwój usług rehabilitacji ruchowej oraz terapii integracji sensorycznej	2025-2029	UG, placówki ochrony zdrowia	NGO, PPP, placówki oświatowe
Likwidacja barier architektonicznych	2025-2029	UG	NGO, PCPR
Rozwój metod komunikowania się osób z różnymi rodzajami niepełnosprawności i wspomagających systemów komunikacji	2025-2029	OPS, PPP, placówki oświatowe	PCPR, NGO, placówki ochrony zdrowia
Zwiększenie dostępności do informacji o oferowanych formach wsparcia	2025-2029	OPS, UG	NGO, BP, GDK, lokalne media
<b>Cel operacyjny 2.2. Rozwój dostępnego mieszkalnictwa wspomagane</b>			
Tworzenie mieszkań wspomaganych	2025-2029	UG, OPS	PCPR, NGO
Modernizacja zasobów mieszkaniowych z myślą o potrzebach osób z niepełnosprawnościami	2025-2029	UG	NGO, OPS
<b>Cel operacyjny 2.3. Wspieranie aktywności społecznej, edukacyjnej i zawodowej osób z niepełnosprawnościami</b>			
Prowadzenie centrów aktywności dla osób z niepełnosprawnościami	2025-2029	OPS, NGO	BP, GDK, placówki oświatowe
Wsparcie w wejściu na rynek pracy	2025-2029	PUP, OPS, PCPR	NGO, lokalni przedsiębiorcy
Organizowanie wydarzeń integracyjnych i kampanii społecznych nastawionych na budowanie pozytywnego wizerunku osoby z niepełnosprawnością	2025-2029	OPS, UG	NGO, lokalne media, placówki oświatowe
Organizowanie imprez kulturalnych i rekreacyjnych, w których mogą uczestniczyć osoby z niepełnosprawnościami	2025-2029	UG, OPS	PCPR, GDK, BP, NGO, kluby sportowe

<b>Cel ogólny 2. Umożliwienie osobom z niepełnosprawnościami osiągnięcia samodzielności i uczestnictwa w życiu społecznym</b>			
<b>Działanie</b>	<b>Okres realizacji</b>	<b>Realizatorzy</b>	<b>Partnerzy</b>
<b>Cel operacyjny 2.4. Wzmocnienie systemu wsparcia dla rodzin i opiekunów osób z niepełnosprawnościami</b>			
Prowadzenie grup wsparcia i poradnictwa	2025-2029	OPS	NGO, PCPR
Wsparcie szkoleniowe, specjalistyczne i psychologiczne dla opiekunów osób wymagających wsparcia	2025-2029	OPS, NGO	PCPR, PPP

Źródło: opracowanie własne.

Rodzina jest podstawowym środowiskiem wychowawczym i społecznym dziecka, dlatego kluczowym celem polityki społecznej powinno być **wzmacnianie jej funkcji opiekuńczo-wychowawczej oraz przeciwdziałanie sytuacjom kryzysowym**, które mogą prowadzić do rozdzielenia dziecka z rodziną. Skuteczne wsparcie rodziny – szczególnie tej przeżywającej trudności – ma na celu zapewnienie dziecku bezpiecznego, stabilnego i sprzyjającego rozwojowi otoczenia.

**Tabela 30. Doskonalenie usług na rzecz wsparcia dziecka i rodziny**

<b>Cel ogólny 3. Wzmacnianie funkcji opiekuńczo-wychowawczych rodziców oraz przeciwdziałanie wystąpieniu sytuacji kryzysowych w rodzinie</b>			
<b>Działanie</b>	<b>Okres realizacji</b>	<b>Realizatorzy</b>	<b>Partnerzy</b>
<b>Cel operacyjny 3.1. Wzmacnianie rodzin w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych</b>			
Rozwój pracy socjalnej ukierunkowanej na rodzinę	2025-2029	OPS	PCPR
Zwiększenie dostępności do usług asystenta rodziny	2025-2029	OPS	-
Rozszerzenie oferty poradnictwa specjalistycznego	2025-2029	OPS, PCPR	NGO, PPP
Tworzenie lokalnych punktów informacyjno-konsultacyjno-wspierających dla rodzin	2025-2029	OPS, UG	NGO, GDK, BP, GKRPA, PPP, placówki oświatowe
Podejmowanie działań profilaktycznych i edukacyjnych na rzecz promowania właściwych relacji rodzinnych	2025-2029	UG, OPS, NGO, placówki oświatowe	PCPR, GDK, BP, lokalne media
Rozwój form opieki nad dziećmi do lat 3	2025-2029	UG	OPS, NGO

<b>Cel ogólny 3. Wzmacnianie funkcji opiekuńczo-wychowawczych rodziców oraz przeciwdziałanie wystąpieniu sytuacji kryzysowych w rodzinie</b>			
<b>Działanie</b>	<b>Okres realizacji</b>	<b>Realizatorzy</b>	<b>Partnerzy</b>
<b>Utworzenie Klubu Rodzica</b>	2025-2029	UG	OPS, NGO
<b>Cel operacyjny 3.2. Rozwój form wsparcia dla dzieci i młodzieży</b>			
Tworzenie i rozwijanie działalności placówek opiekuńczo-wychowawczych i placówek wsparcia dziennego	2025-2029	OPS, UG, NGO	placówki oświatowe
Realizowanie programów profilaktycznych i wychowawczych	2025-2029	OPS, placówki oświatowe	NGO, GKRPA, PPP
Rozwój oferty zajęć, w tym socjoterapeutycznych, terapeutycznych i wyrównawczych	2025-2029	placówki oświatowe	OPS, NGO, PPP
Organizacja czasu wolnego dla dzieci i młodzieży, zwłaszcza tych w trudnej sytuacji życiowej	2025-2029	OPS, GDK, BP	NGO, placówki oświatowe, kluby sportowe
Doradztwo zawodowe dla młodzieży, w tym dla osób z niepełnosprawnościami	2025-2029	PUP, placówki oświatowe	OPS, PPP, PCPR, NGO, lokalni przedsiębiorcy
Wzmacnianie zaangażowania społecznego dzieci i młodzieży w środowisku lokalnym	2025-2029	UG, OPS	NGO, BP, GDK, placówki oświatowe
<b>Cel operacyjny 3.3. Wspieranie rodzin zastępczych i pieczy zastępczej</b>			
Wsparcie szkoleniowe, finansowe i psychologiczne dla rodzin zastępczych	2025-2029	PCPR	OPS, NGO
Rozwój rodzinnych form pieczy zastępczej	2025-2029	PCPR	OPS, NGO
Promowanie tworzenia rodzin wspierających	2025-2029	OPS	PCPR, NGO, lokalne media
<b>Cel operacyjny 3.4. Wczesne wykrywanie kryzysów i przeciwdziałanie przemocy domowej</b>			
Wsparcie działalności Zespołu Interdyscyplinarnego	2025-2029	UG, OPS	KPP, GKRPA, placówki oświatowe, placówki ochrony zdrowia



<b>Cel ogólny 3. Wzmacnianie funkcji opiekuńczo-wychowawczych rodziców oraz przeciwdziałanie wystąpieniu sytuacji kryzysowych w rodzinie</b>			
<b>Działanie</b>	<b>Okres realizacji</b>	<b>Realizatorzy</b>	<b>Partnerzy</b>
Praca socjalna z rodzinami zagrożonymi przemocą lub kryzysem	2025-2029	OPS	NGO, PCPR
Wsparcie dla osób i rodzin doświadczających przemocy	2025-2029	OPS	PCPR, NGO, PPP
Prowadzenie kampanii i działań edukacyjnych dotyczące przeciwdziałania przemocy i promocji zdrowia psychicznego	2025-2029	UG, OPS, placówki oświatowe	NGO, lokalne media
Współpraca służb odpowiedzialnych za przeciwdziałanie i zwalczanie sytuacji kryzysowych	2025-2029	OPS, KPP, ZI	placówki ochrony zdrowia, placówki oświatowe
<b>Cel operacyjny 3.5. Przeciwdziałanie uzależnieniom</b>			
Realizacja programów edukacyjnych i profilaktycznych w szkołach	2025-2029	OPS, placówki oświatowe	NGO, GKRPA, PPP
Wspieranie osób uzależnionych i współuzależnionych poprzez działalność grup wsparcia i poradnictwo	2025-2029	OPS, GKRPA	NGO, PCPR, placówki ochrony zdrowia
Organizacja kampanii informacyjnych o zagrożeniach i dostępnych formach pomocy	2025-2029	UG, OPS	GDK, BP, NGO, placówki oświatowe, placówki ochrony zdrowia, lokalne media

Źródło: opracowanie własne.

Zdrowie psychiczne jest integralną częścią dobrostanu człowieka i warunkiem aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym, edukacyjnym i zawodowym. Kryzysy psychiczne mogą dotknąć każdego – niezależnie od wieku, statusu społecznego, czy sytuacji życiowej – i często wymagają szybkiego, skoordynowanego oraz dostępnego wsparcia. Brak odpowiednio rozwiniętego systemu pomocy może prowadzić do izolacji, wykluczenia społecznego, a w skrajnych przypadkach do hospitalizacji i zerwania więzi z otoczeniem. Kluczowe jest zatem **rozwijanie lokalnych, środowiskowych form pomocy**, które umożliwią osobom doświadczającym kryzysu zdrowia psychicznego uzyskanie niezbędnego wsparcia.

**Tabela 31. Doskonalenie usług na rzecz wsparcia osób w kryzysie zdrowia psychicznego**

<b>Cel ogólny 4. Rozwijanie form pomocy dla osób doznających kryzysu zdrowia psychicznego</b>			
<b>Działanie</b>	<b>Okres realizacji</b>	<b>Realizatorzy</b>	<b>Partnerzy</b>
<b>Cel operacyjny 4.1. Zapewnienie dostępu do wczesnej interwencji i kompleksowego wsparcia</b>			
Rozwój punktów pierwszego kontaktu i poradnictwa specjalistycznego	2025-2029	OPS	NGO, placówki ochrony zdrowia
Zwiększenie dostępności do wsparcia psychologa w szkołach, świetlicach, klubach itp.	2025-2029	OPS, placówki oświatowe	NGO, PPP
Organizowanie w szkołach działań z udziałem specjalisty z zakresu zdrowia psychicznego	2025-2029	placówki oświatowe	OPS, NGO, PPP, placówki ochrony zdrowia
Prowadzenie wczesnej diagnostyki i interwencji w zaburzeniach rozwoju u dzieci w wieku przedszkolnym i szkolnym	2025-2029	placówki oświatowe	OPS, NGO, PPP, placówki ochrony zdrowia
Zwiększenie dostępności do informacji o oferowanych formach wsparcia	2025-2029	OPS, UG	NGO, GDK, BP, lokalne media
<b>Cel operacyjny 4.2. Rozwój środowiskowych form opieki</b>			
Rozwój usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi	2025-2029	UG, OPS	PCPR, NGO
Rozwój usług asystenckich	2025-2029	OPS	PCPR, NGO, placówki ochrony zdrowia

<b>Cel ogólny 4. Rozwijanie form pomocy dla osób doznających kryzysu zdrowia psychicznego</b>			
<b>Działanie</b>	<b>Okres realizacji</b>	<b>Realizatorzy</b>	<b>Partnerzy</b>
Tworzenie i rozwój ośrodków wsparcia	2025-2029	UG, OPS	NGO, ROPS, PCPR
Rozwój mieszkalnictwa wspomagane dla osób doświadczających kryzysu	2025-2029	UG, OPS	NGO, PCPR
<b>Cel operacyjny 4.3. Wzmacnianie samodzielności i aktywności społecznej osób doświadczających kryzysu zdrowia psychicznego</b>			
Rozwój centrów aktywności, klubów samopomocy, grup wsparcia itp.	2025-2029	OPS, NGO	GDK, BP, placówki oświatowe
Wsparcie edukacyjne i zawodowe osób w kryzysie	2025-2029	OPS, PUP	NGO, lokalni przedsiębiorcy
Podjmowanie działań informacyjnych, integracyjnych i przeciwdziałanie stygmatyzacji	2025-2029	OPS, UG	NGO, placówki oświatowe, placówki ochrony zdrowia, lokalne media
<b>Cel operacyjny 4.4. Wsparcie rodzin i opiekunów osób z trudnościami natury psychicznej</b>			
Prowadzenie grup wsparcia i edukacji dla rodzin	2025-2029	OPS	PCPR, PPP, NGO
Zwiększenie dostępności do terapii i poradnictwa	2025-2029	OPS	PCPR, PPP, NGO

Źródło: opracowanie własne.

Bezdomność to złożony kryzys życiowy wynikający z nagromadzenia problemów społecznych, zdrowotnych, rodzinnych i ekonomicznych. Osoby doświadczające bezdomności są jedną z najbardziej wykluczonych grup społecznych, narażoną na chroniczne ubóstwo, marginalizację i brak dostępu do podstawowych usług. Choć problem bezdomności nie występuje obecnie w Gminie Kolsko w sposób nasilony, przewidziano podjęcie działań mających na celu **zapewnienie kompleksowego wsparcia osobom go doznającym**, które prowadzi do rzeczywistego procesu wychodzenia z bezdomności i odzyskiwania samodzielności. W tym celu istotne będzie przede wszystkim wdrażanie działań przewidzianych w Gminnym programie wychodzenia z bezdomności na lata 2021-2025.

**Tabela 32. Doskonalenie usług na rzecz wsparcia osób w kryzysie bezdomności**

<b>Cel ogólny 5. Zapewnienie kompleksowego wsparcia osobom w kryzysie bezdomności i podejmowanie działań prewencyjnych wobec osób nim zagrożonych</b>			
<b>Działanie</b>	<b>Okres realizacji</b>	<b>Realizatorzy</b>	<b>Partnerzy</b>
<b>Cel operacyjny 5.1. Rozwój usług prewencyjnych dla osób zagrożonych bezdomnością</b>			
Monitorowanie sytuacji mieszkaniowej osób korzystających z pomocy społecznej	2025-2029	OPS	UG
Rozwój mieszkalnictwa treningowego i wspomagane	2025-2029	OPS, UG	NGO
Prowadzenie działań osłonowych wobec osób opuszczających instytucje (w tym pieczę zastępczą, zakład karny)	2025-2029	OPS, PCPR	NGO
Zintensyfikowanie współpracy międzysektorowej w zakresie kompleksowej pomocy osobom w kryzysie bezdomności	2025-2029	OPS	NGO, POZ, PUP, KPP
Pomoc finansowa, rzeczowa i usługowa	2025-2029	OPS	UG, NGO
Zwiększanie dostępności do informacji o oferowanych formach wsparcia	2025-2029	OPS, UG	NGO, BP, GDK, lokalne media

Źródło: opracowanie własne.

## **Zakładane rezultaty realizacji Planu**

Proces deinstytucjonalizacji zakłada osiągnięcie trwałych i mierzalnych efektów, zarówno w wymiarze systemowym, jak i indywidualnym. Zakładane rezultaty stanowią podstawę oceny skuteczności realizowanych działań oraz punkt odniesienia dla dalszego planowania polityki społecznej opartej na wsparciu środowiskowym.

Realizacja Planu rozwoju usług społecznych i deinstytucjonalizacji w Gminie Kolsko na lata 2025-2029 ma prowadzić do:

- zwiększenia dostępności usług środowiskowych, w tym usług opiekuńczych, asystenckich, mieszkaniowych, terapeutycznych i aktywizacyjnych, świadczonych w miejscu zamieszkania osoby lub w jej bezpośrednim otoczeniu,
- zwiększenia dostępności do informacji o oferowanych formach wsparcia, ze szczególnym uwzględnieniem osób wykluczonych z racji wieku, niepełnosprawności, długotrwałego bezrobocia itp.
- rozwój alternatywnych form wsparcia, które pozwolą na ograniczenie liczby osób kierowanych i przebywających w instytucjach całodobowych, wzmocnienia roli społeczności lokalnych i rodzin w procesie opieki i integracji społecznej, poprzez tworzenie lokalnych sieci wsparcia i wzmacnianie kompetencji opiekunów nieformalnych,
- podniesienia jakości życia osób objętych wsparciem, mierzonej wzrostem samodzielności, poczuciem bezpieczeństwa, dostępem do decyzji i możliwości wyboru,
- zwiększenia udziału osób potrzebujących wsparcia w życiu społecznym i obywatelskim, np. poprzez rozwój usług wspierających aktywność społeczną, wolontariat, udział w konsultacjach i grupach samopomocowych,
- poprawy sytuacji osób opiekujących się bliskimi (np. opiekunów osób starszych i osób z niepełnosprawnościami), w tym poprzez wprowadzenie usług wytchnieniowych i programów wsparcia,
- rozwijania usług opartych na technologiach cyfrowych (e-usługi społeczne, teleopieka, aplikacje wspierające samodzielność), szczególnie z myślą o osobach w wieku senioralnym lub z ograniczoną mobilnością,
- podniesienia kompetencji kadr i instytucji systemu wsparcia, w tym pracowników socjalnych, asystentów i terapeutów,
- zintegrowania i koordynacji działań różnych instytucji realizujących usługi społeczne na poziomie lokalnym, w celu zapewnienia kompleksowego i spójnego systemu wsparcia dla mieszkańców, np. poprzez utworzenie Centrum Usług Społecznych.

## Ramy finansowe i źródła finansowania

Skuteczna realizacja Plan rozwoju usług społecznych i deinstytucjonalizacji w Gminie Kolsko na lata 2025-2029 wymaga zapewnienia odpowiednich źródeł finansowania, które umożliwią rozwój i utrzymanie wysokiej jakości usług środowiskowych.

Ramy finansowe stanowią jeden z kluczowych filarów Planu deinstytucjonalizacji, ponieważ determinują zarówno zakres możliwych działań, jak i tempo ich wdrażania.

Aby w realny sposób określić koszty realizacji niniejszego Planu, analizie poddano wysokość wydatków budżetowych przeznaczanych dotychczas na pomoc społeczną. Na przestrzeni lat 2022-2024 kwota środków przeznaczanych na ten cel ulegała wahaniom, co prezentuje poniższa tabela. Wartość kwoty przeznaczanej na dział 855 w latach 2022-2023 uwzględniała również wypłatę świadczeń wychowawczych, które ostatecznie przejął ZUS.

**Tabela 33. Środki finansowe przeznaczane z budżetu Gminy na wydatki w obszarze pomocy społecznej w latach 2022-2024 [zł]**

Wyszczególnienie	2022	2023	2024
Ochrona zdrowia (dział 851)	117 083	133 547	141 987
Pomoc społeczna (dział 852)	1 113 055	1 191 969	1 137 955
Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej (dział 853)	0	0	0
Edukacyjna opieka wychowawcza (dział 854)	0	0	0
Rodzina (dział 855)	3 918 205	3 005 283	3 918 191
<b>OGÓŁEM</b>	<b>5 148 343</b>	<b>4 330 799</b>	<b>5 198 133</b>

Źródło: opracowanie własne na podstawie OZPS za 2022, 2023 i 2024 rok.

Zgodnie z powyższymi danymi, szacuje się, że wydatki na realizację zadań z zakresu polityki społecznej będą wynosić średnio ok. 5 mln zł rocznie. Na wysokość tych wydatków wpływają zarówno możliwości finansowe Gminy, jak i zmiany w otoczeniu prawnym i społecznym, takie jak wprowadzanie nowych programów rządowych oraz zmieniające się potrzeby mieszkańców. Kwoty te będą corocznie aktualizowane i określone w uchwałach budżetowych.

Poza środkami własnymi budżetu Gminy, Plan zakłada wykorzystanie następujących źródeł finansowania:

- Środki krajowe, w tym dotacje celowe z budżetu państwa na rozwój usług społecznych i inwestycje infrastrukturalne,
- Fundusze europejskie, w szczególności z programów operacyjnych współfinansowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego Plus (EFS+),
- Programy rządowe i fundusze celowe, takie jak środki Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (PFRON),
- Wkład własny beneficjentów i partnerów społecznych, w tym organizacji pozarządowych, wspólnot lokalnych i podmiotów ekonomii społecznej.

### **System wdrażania**

Skuteczność realizacji Planu deinstytucjonalizacji w dużej mierze zależy od dobrze zaplanowanego i zintegrowanego systemu wdrażania. System ten obejmuje strukturę organizacyjną, podział odpowiedzialności, mechanizmy zarządzania, monitorowania i ewaluacji, a także działania wspierające, takie jak komunikacja, szkolenia oraz współpraca międzysektorowa.

Za ogólną koordynację wdrażania Planu odpowiada Urząd Gminy Kolsko. Rozwojowi i integracji usług społecznych na obszarze Gminy Kolsko ma służyć utworzenie na jej terenie Centrum Usług Społecznych, które będzie źródłem informacji o usługach społecznych a także koordynatorem oferowanych usług społecznych. Do zadań CUS będzie należało w szczególności zarządzanie wdrożeniem niniejszego Planu, uzgadnianie z partnerami potrzeb oraz zadań do realizacji, a także prowadzenie bieżącego monitoringu i ewaluacji działań.

Wdrożenie Planu będzie oparte na analizie poziomu realizacji celów przy użyciu przypisanych do nich wskaźników. Umożliwi to ocenę faktycznych postępów w zakresie rozwijania i świadczenia usług społecznych.

Plan rozwoju usług społecznych i deinstytucjonalizacji w Gminie Kolsko na lata 2025-2029 uwzględnia udział szerokiego grona interesariuszy – instytucji publicznych, organizacji pozarządowych innych podmiotów prowadzących działania w obszarze polityki społecznej, a przede wszystkim mieszkańców Gminy, którzy stanowią główną grupę beneficjentów planowanych działań. Warunkiem skuteczności działania będzie efektywna współpraca i jasne mechanizmy koordynacji między wszystkimi zaangażowanymi stronami.

## Monitoring i ewaluacja

**Monitoring** to systematyczne, regularne zbieranie, analizowanie i ocena informacji na temat przebiegu realizacji działań. Jego głównym celem jest bieżące śledzenie postępów, ocena skuteczności wdrażanych działań oraz podejmowanie decyzji korygujących, tak aby osiągnąć zakładane cele społeczne i zapewniać wysoką jakość usług.

Za monitoring wdrażania Planu rozwoju usług społecznych i deinstytucjonalizacji w Gminie Kolsko na lata 2025-2029 odpowiadać będzie Koordynator ds. deinstytucjonalizacji lub Zespół powołany w strukturze JST, w którego skład wchodzić mogą przedstawiciele OPS, Urzędu Gminy, partnerzy społeczni i instytucjonalni, przedstawiciele organizacji pozarządowych oraz osoby z doświadczeniem korzystania z usług.

Monitoring ma zapewniać przejrzystość i rozliczalność wobec interesariuszy oraz umożliwiać identyfikację barier i ryzyka w procesie wdrażania Planu. Będzie prowadzony poprzez analizę danych statystycznych i sporządzanie okresowych sprawozdań z realizacji zadań. Jego wyniki będą przedstawiane w formie corocznego Raportu i upubliczniane na stronie internetowej Gminy. Przydatny w procesie mierzenia postępów będzie zestaw wskaźników przedstawionych w kolejnej tabeli.

**Tabela 34. Wskaźniki monitoringu**

Wskaźnik	Wartość bazowa	Oczekiwany trend zmian
Liczba mieszkańców Gminy	3 208	wzrost/ stabilizacja
Przyrost naturalny na 1 000 ludności [‰]	-4,35	wzrost
Saldo migracji na 1 000 ludności [‰]	-3,73	wzrost
Udział osób długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie mieszkańców zarejestrowanych w PUP [%]	44,7	spadek
Liczba rodzin korzystających z pomocy z powodu bezrobocia	39	spadek
Liczba podmiotów zarejestrowanych w rejestrze REGON na 1 000 ludności [‰]	96	wzrost
Liczba lokali komunalnych	20	wzrost
Liczba lokali socjalnych	4	wzrost
Liczba mieszkań w lokalowym zasobie Gminy dostosowanych do potrzeb osób o ograniczonej mobilności	0	wzrost



Wskaźnik	Wartość bazowa	Oczekiwany trend zmian
Liczba funkcjonujących mieszkań treningowych/wspomaganych z pakietem usług dla osób w kryzysie zdrowia psychicznego	0	wzrost
Współczynnik skolaryzacji brutto w szkołach podstawowych [%]	78,5	wzrost
Liczba funkcjonujących w Gminie przedszkoli	2	stabilizacja
Liczba dzieci oczekujących na liście rezerwowej przedszkoli	0	stabilizacja
Odsetek dzieci w wieku 3-4 lat objętych wychowaniem przedszkolnym [%]	66,1	wzrost
Liczba funkcjonujących w Gminie miejsc opieki nad dziećmi do lat 3	0	wzrost
Liczba uczniów objętych wsparciem w formie stypendiów	83	wzrost/ stabilizacja
Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej	116	spadek/ stabilizacja
Liczba rodzin objętych pracą socjalną	113	spadek/ stabilizacja
Liczba rodzin korzystających z pomocy z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	11	spadek
Liczba działających w Gminie asystentów rodziny	1	wzrost/ stabilizacja
Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny	15	stabilizacja
Liczba wydanych KDR	52	wzrost
Liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej	14	spadek/ stabilizacja
Liczba funkcjonujących rodzin zastępczych	10	wzrost/ stabilizacja
Liczba funkcjonujących rodzin wspierających	0	wzrost
Liczba świadczeń niepieniężnych przyznanych w ramach programu „Posiłek w szkole i w domu”	65	wzrost
Liczba funkcjonujących w Gminie PWD	0	wzrost
Liczba funkcjonujących placówek opiekuńczo-wychowawczych	0	wzrost
Liczba wszczętych procedur NK	22	spadek
Liczba osób dotkniętych problemem przemocy domowej objętych wsparciem w ramach procedury Niebieskie Karty	39	spadek
Liczba lokalnych linii telefonicznych oferujących wsparcie dla osób doznających przemocy domowej	0	wzrost

Wskaźnik	Wartość bazowa	Oczekiwany trend zmian
Liczba rodzin korzystających z pomocy z powodu przemocy domowej	0	stabilizacja
Liczba rodzin korzystających z pomocy z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby	69	spadek
Liczba rodzin korzystających z pomocy z powodu alkoholizmu	3	spadek
Liczba funkcjonujących w gminie grup AA	0	wzrost
Liczba rodzin korzystających z pomocy z powodu narkomanii	1	spadek
Liczba dzieci uczestniczących w programach profilaktycznych	99	wzrost
Liczba dzieci objętych opieką psychologiczno-pedagogiczną w szkołach	64	wzrost
Liczba osób doświadczających sytuacji kryzysowych korzystających z poradnictwa	29	wzrost
Liczba rodzin korzystających z pomocy z powodu niepełnosprawności	39	stabilizacja
Liczba osób w wieku poprodukcyjnym korzystających z pomocy społecznej	20	stabilizacja
Liczba osób przebywających w DPS, za których odpłatność ponosiła Gmina	1	stabilizacja
Liczba osób objętych usługami opiekuńczymi	3	stabilizacja
Liczba osób objętych specjalistycznymi usługami opiekuńczymi	0	wzrost
Liczba osób starszych i osób z niepełnosprawnościami objętych usługami opiekuńczymi w środowisku zamieszkania	3	wzrost
Liczba osób objętych wsparciem w ramach usług sąsiedzkich	0	wzrost
Liczba osób korzystających ze wsparcia AOON	18	wzrost
Liczba osób korzystających z opieki wytchnieniowej	6	wzrost
Liczba osób objętych usługami teleopieki	0	wzrost
Liczba funkcjonujących Klubów Seniora	1	wzrost
Liczba seniorów uczestniczących w zajęciach integracyjnych, edukacyjnych i rekreacyjnych	20	wzrost
Liczba osób o ograniczonej mobilności objętych usługami transportowymi	0	wzrost
Liczba budynków użyteczności publicznej, w których występują bariery architektoniczne	11	spadek
Liczba zrealizowanych szkoleń/porad dla opiekunów osób zależnych	0	wzrost

Wskaźnik	Wartość bazowa	Oczekiwany trend zmian
Liczba opiekunów osób zależnych uczestniczących w szkoleniach	0	wzrost
Liczba zorganizowanych wydarzeń/kampanii społecznych nastawionych na budowanie pozytywnego wizerunku osób starszych oraz z niepełnosprawnościami	0	wzrost
Liczba zrealizowanych wydarzeń w ramach integracji międzypokoleniowej	0	wzrost
Liczba rodzin korzystających z pomocy z powodu ubóstwa	69	spadek
Liczba osób korzystających z pomocy z powodu bezdomności	1	spadek/ stabilizacja
Liczba wydanych decyzji kierujących do schroniska	0	wzrost
Liczba pracowników zajmujących się problematyką bezdomności	3	stabilizacja
Liczba zrealizowanych kampanii/akcji edukacyjnych o tematyce przeciwdziałania przemocy	1	wzrost
Liczba zrealizowanych kampanii/akcji edukacyjnych o tematyce przeciwdziałania uzależnieniom	7	wzrost
Liczba zrealizowanych kampanii/akcji edukacyjnych o tematyce profilaktyki zdrowia, w tym zdrowia psychicznego	7	wzrost
Liczba funkcjonujących dziennych form pobytu i wsparcia dla osób w kryzysie zdrowia psychicznego	0	wzrost
Liczba funkcjonujących grup wsparcia	0	wzrost
Odsetek mieszkańców deklarujących znajomość form pomocy dostępnych w Gminie [%]	89,5	wzrost
Liczba działań podjętych w celu promocji wolontariatu	0	wzrost
Liczba wydrukowanych materiałów informacyjnych/edukacyjnych dla mieszkańców Gminy z zakresu profilaktyki zdrowotnej	2	wzrost
Liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 1 000 ludności [‰]	5,0	wzrost
Liczba szkoleń, w których uczestniczyli pracownicy pomocy społecznej	11	wzrost
Liczba funkcjonujących Centrów Usług Społecznych	0	1

Źródło: opracowanie własne.

**Ewaluacja** to proces oceny oddziaływań pod kątem ich skuteczności, efektywności, trafności i wpływu. Będzie prowadzona na dwóch poziomach:

- ewaluacja bieżąca – przeprowadzana raz do roku w formie wewnętrznego przeglądu realizacji Planu, służy do dostosowania działań do zmieniających się warunków i potrzeb,
- ewaluacja końcowa – przeprowadzona po zakończeniu realizacji Planu, tj. w 2030 roku. Obejmuje całościową ocenę skuteczności, trwałości i wpływu podejmowanych działań. Może być zlecona podmiotowi zewnętrznemu.

Wnioski i rekomendacje płynące z procesu ewaluacji będą stanowiły podstawę do bieżących korekt, aktualizacji Planu oraz planowania kolejnych etapów działań, tak by system wsparcia był jak najlepiej dostosowany do lokalnych potrzeb.

## **Podsumowanie**

Plan rozwoju usług społecznych i deinstytucjonalizacji w Gminie Kolsko na lata 2025-2029 jest kluczowym krokiem w kierunku transformacji systemu opieki społecznej, który ma na celu przeniesienie wsparcia z instytucji zamkniętych do form usług świadczonych w najbliższym środowisku osób wymagających pomocy.

Celem planu jest przede wszystkim zwiększenie dostępności do usług opiekuńczych, zdrowotnych oraz wsparcia społecznego w codziennym życiu, a także umożliwienie beneficjentom, ze szczególnym uwzględnieniem osób z niepełnosprawnościami, seniorów oraz rodzin w kryzysach, powrotu do samodzielności i aktywnego uczestnictwa w społeczeństwie.

Plan ten jest dynamicznym i długofalowym procesem, który wymaga zaangażowania różnych podmiotów. Warto podkreślić, że skuteczna deinstytucjonalizacja wymaga również odpowiednich inwestycji w zasoby, zarówno ludzkie, jak i materialne, aby zapewnić efektywność i trwałość wprowadzanych zmian.

Plany działań na rzecz deinstytucjonalizacji oraz rozwoju usług świadczonych na poziomie lokalnych społeczności powinny opierać się na informacjach zgromadzonych w trakcie oceny bieżącej sytuacji. Przeprowadzona diagnoza opracowana została z uwzględnieniem najważniejszych zasad prowadzenia analiz strategicznych. Jej celem było nie tylko zebranie danych statystycznych, ale przede wszystkim stworzenie wielowymiarowego i realistycznego obrazu lokalnej społeczności, uwzględniającego różnorodne perspektywy i potrzeby mieszkańców. Objęła szeroki zakres obszarów tematycznych: od demografii i edukacji, przez rynek pracy, kulturę, opiekę społeczną, aż po aktywność obywatelską, integrację społeczną i warunki życia mieszkańców. Dzięki temu możliwe było uchwycenie wzajemnych powiązań i zależności między poszczególnymi obszarami funkcjonowania Gminy.

Opracowanie uwzględnia zarówno dane ilościowe, jak i jakościowe. Pozwoliło to nie tylko zidentyfikować konkretne problemy, ale także zrozumieć ich przyczyny i lokalne uwarunkowania. Diagnoza nie koncentruje się wyłącznie na deficytach ale wskazuje także potencjały i zasoby społeczności.

W proces diagnozowania włączono mieszkańców. Przeprowadzono badanie ankietowe oraz konsultacje społeczne, podczas których lokalna społeczność mogła dzielić się swoimi opiniami, potrzebami i pomysłami. To podejście zwiększa trafność dokumentu i wzmacnia jego społeczny charakter.

Dzięki spełnieniu powyższych warunków przeprowadzona diagnoza stanowiła solidną podstawę do formułowania celów, działań i kierunków polityki społecznej i rozwojowej Gminy Kolsko, adekwatnych do rzeczywistych wyzwań i zasobów lokalnych.

## **Bibliografia**

1. Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego.
2. Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2022-2025.
3. Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej na lata 2024-2028.
4. Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Kolsko na lata 2024-2026.
5. Gminny Program Wychodzenia z Bezdomności na lata 2021-2025.
6. Mapa Egzaminów Ministerstwa Edukacji Narodowej  
<https://mapa.wyniki.edu.pl/MapaEgzaminow/>).
7. Ocena zasobów pomocy społecznej za 2022, 2023 i 2024 rok.
8. Ogólnopolskie wytyczne tworzenia lokalnych planów deinstytucjonalizacji usług społecznych.
9. Rejestr Jednostek Polityki Społecznej  
(<https://rjps.mrips.gov.pl/RJPS/WJ/start.do?wersja=1>).
10. Sprawozdania z działalności Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Gminie Kolsko w 2022, 2023 i 2024 roku.
11. Sprawozdania z realizacji Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2022-2025 za 2022, 2023 i 2024 rok.
12. Strategia Demograficzna 2040.
13. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Kolsko na lata 2024-2028.
14. Strategia Rozwoju Gminy Kolsko na lata 2021-2027.
15. Strategia Rozwoju Usług Społecznych – polityka publiczna do roku 2030 (z perspektywą do 2035 r.).
16. Strategia na Rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.).
17. Strategia na Rzecz Osób z Niepełnosprawnościami 2021-2030.

## Spis rycin, tabel i wykresów

### Spis rycin

Rycina 1. Lokalizacja Gminy Kolsko.....	7
Rycina 2. Schemat analizy SWOT .....	63
Rycina 3. Cele ogólne Planu w podziale na pięć podstawowych obszarów .....	70

### Spis tabel

Tabela 1. Współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi w latach 2021-2023 [%].....	9
Tabela 2. Współczynnik przyrostu naturalnego na 1 000 ludności w latach 2021-2023 [%o] .....	10
Tabela 3. Saldo migracji na 1 000 mieszkańców w latach 2021-2023 [%o].....	10
Tabela 4. Liczb długotrwale bezrobotnych mieszkańców i ich udział w ogólnej liczbie bezrobotnych zarejestrowanych w PUP w Nowej Soli w latach 2022-2024.....	11
Tabela 5. Liczba lokali komunalnych oraz socjalnych w Gminie Kolsko w latach 2022-2024 .....	13
Tabela 6. Liczba wypłaconych dodatków mieszkaniowych oraz kwota przeznaczona na ten cel w latach 2022-2024.....	14
Tabela 7. Infrastruktura placówek oświatowych w 2024 roku .....	14
Tabela 8. Liczba dzieci uczęszczających do przedszkoli na terenie Gminy Kolsko w latach 2022-2024 .....	15
Tabela 9. Wsparcie stypendialne uczniów z terenu Gminy Kolsko w latach 2022-2024 .....	15
Tabela 10. Dowóz dzieci z terenu Gminy Kolsko do szkół w latach 2022-2024.....	16
Tabela 11. Wyjazdy OSP z terenu Gminy Kolsko w latach 2022-2024.....	17
Tabela 12. Liczba rodzin i osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej w latach 2022-2024.....	23
Tabela 13. Liczba asystentów rodziny oraz liczba rodzin objętych wsparciem w latach 2022-2024 .....	25
Tabela 14. Liczba dzieci z terenu Gminy przebywających w pieczy zastępczej oraz kwota odpłatności z tego tytułu w latach 2022-2024 .....	26
Tabela 15. Liczba osób, które skorzystały ze świadczeń w ramach programu „Posiłek w szkole i w domu” w latach 2022-2024.....	26
Tabela 16. Działalność ZI oraz grup diagnostyczno-pomocowych w latach 2022-2024 .....	27



Tabela 17. Liczba zakończonych procedur NK w latach 2022-2024.....	28
Tabela 18. Osoby wskazane jako doznające przemocy domowej w latach 2022-2024.....	29
Tabela 19. Dane dotyczące podmiotów świadczących opiekę zdrowotną na terenie Gminy Kolsko w latach 2022-2023.....	30
Tabela 20. Dane dotyczące działalności GKRPA w latach 2022-2024 .....	32
Tabela 21. Liczb osób w wieku poprodukcyjnym korzystających z pomocy społecznej w latach 2022-2024.....	34
Tabela 22. Liczb osób w DPS za które Gmina ponosiła odpłatność oraz kwoty przeznaczone na ten cel w latach 2022-2024 .....	34
Tabela 23. Liczba osób korzystających ze świadczeń pieniężnych i niepieniężnych w latach 2022-2024.....	41
Tabela 24. Liczba przyznanych zasiłków i kwota przeznaczana na ten cel w latach 2022-2024 .....	42
Tabela 25. Powierzchnia lasów w Gminie Kolsko w latach 2021-2023 .....	43
Tabela 26. Co mogłoby poprawić dostępność i/lub jakość usług społecznych w Pana/i opinii? .....	55
Tabela 27. Mocne i słabe strony oraz szanse i zagrożenia w zakresie usług społecznych .....	63
Tabela 28. Doskonalenie usług na rzecz wsparcia osób starszych.....	71
Tabela 29. Doskonalenie usług na rzecz wsparcia osób z niepełnosprawnościami .....	73
Tabela 30. Doskonalenie usług na rzecz wsparcia dziecka i rodziny.....	75
Tabela 31. Doskonalenie usług na rzecz wsparcia osób w kryzysie zdrowia psychicznego .....	78
Tabela 32. Doskonalenie usług na rzecz wsparcia osób w kryzysie bezdomności.....	80
Tabela 33. Środki finansowe przeznaczane z budżetu Gminy na wydatki w obszarze pomocy społecznej w latach 2022-2024 [zł].....	82
Tabela 34. Wskaźniki monitoringu.....	84

## Spis wykresów

Wykres 1. Udział ludności według ekonomicznych grup wieku w Gminie Kolsko w latach 2021-2023 .....	9
Wykres 2. Liczba bezrobotnych zarejestrowanych w Gminie Kolsko na tle powiatu nowosolskiego w latach 2022-2024 .....	11
Wykres 3. Podmioty zarejestrowane w rejestrze REGON na 1 000 ludności w latach 2021-2023 .....	12

Wykres 4. Liczba podmiotów zarejestrowanych w rejestrze REGON, liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą oraz ich udział w ogóle zarejestrowanych podmiotów w Gminie Kolsko w latach 2022-2024.....	12
Wykres 5. Główne powody udzielania pomocy społecznej w Gminie w 2024 roku .....	22
Wykres 6. Wskaźnik pracy socjalnej w latach 2022-2024 [%].....	23
Wykres 7. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych w latach 2022-2024 .....	24
Wykres 8. Liczba wszczętych procedur NK w latach 2022-2024 .....	28
Wykres 9. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby w latach 2022-2024.....	30
Wykres 10. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu alkoholizmu i narkomanii w latach 2022-2024.....	31
Wykres 11. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności w latach 2022-2024.....	33
Wykres 12. Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców Gminy Kolsko w latach 2021-2023 [%] .....	33
Wykres 13. Liczba osób korzystających z usług opiekuńczych w latach 2022-2024.....	35
Wykres 14. Współczynnik skolaryzacji brutto w szkołach podstawowych w Gminie Kolsko i powiecie nowosolskim w latach 2021-2023 [%].....	37
Wykres 15. Odsetek dzieci w wieku 3-4 lata objętych wychowaniem przedszkolnym w Gminie Kolsko i powiecie nowosolskim w latach 2021-2023 [%].....	38
Wykres 16. Wyniki egzaminów ósmoklasisty uczniów z terenu Gminy Kolsko w latach 2022-2024 .....	39
Wykres 17. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia w latach 2022-2024.....	39
Wykres 18. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa w latach 2022-2024.....	40
Wykres 19. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu bezdomności w latach 2022-2024.....	41
Wykres 20. Liczba czytelników bibliotek publicznych na 1 000 ludności w Gminie Kolsko i powiecie nowosolskim w latach 2021-2023 [%] .....	43
Wykres 21. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 1 tys. mieszkańców w Gminie Kolsko i powiecie nowosolskim w latach 2021-2023.....	44
Wykres 22. Wiek respondentów [%].....	45
Wykres 23. Wykształcenie respondentów [%].....	46
Wykres 24. Sytuacja zawodowa respondentów [%] .....	46
Wykres 25. Jak ocenia Pan/i aktualnie ogólne warunki życia mieszkańców Gminy? [%] .....	47

Wykres 26. Jak ocenia Pan/i poszczególne obszary życia w Gminie? [od 1 „bardzo złe” do 5 „bardzo dobre”] .....	48
Wykres 27. Jakie grupy są Pana/i zdaniem najbardziej zagrożone wykluczeniem społecznym w Gminie? [%] .....	49
Wykres 28. Jakich problemów według Pana/i najczęściej doświadczają osoby z niepełnosprawnościami? [%].....	50
Wykres 29. Jakie problemy społeczne dzieci i młodzieży uważa Pan/i za najważniejsze na terenie Gminy? [%].....	50
Wykres 30. Jakie Pana/i zdaniem są najważniejsze problemy rodzin na terenie Gminy? [%] .....	51
Wykres 31. Jakie problemy społeczne osób starszych uważa Pan/i za najważniejsze na terenie Gminy? [%] .....	51
Wykres 32. Jakie Pana/i zdaniem są najważniejsze problemy osób doświadczających kryzysu bezdomności na terenie Gminy? [%].....	52
Wykres 33. Jakie Pana/i zdaniem są najważniejsze problemy osób doświadczających kryzysu zdrowia psychicznego na terenie Gminy? [%].....	52
Wykres 34. Czy zna Pan/i instytucje świadczące pomoc społeczną w Gminie? [%] .....	53
Wykres 35. Czy kiedykolwiek korzystał/a Pan/i z usług społecznych w Gminie? [%] ...	53
Wykres 36. Jak ocenia Pan/i dostępność usług społecznych w Gminie? [%].....	54
Wykres 37. Czy i jakie trudności spotkał/a Pan/i przy korzystaniu z usług społecznych? [%] .....	54
Wykres 38. Jakie formy aktywności społecznej Pan/i podejmował/a? [%] .....	57
Wykres 39. W jakiej formie preferowałby/aby Pan/i otrzymywać pomoc? [%].....	57
Wykres 40. Jakie formy wsparcia są dla Pana/i najistotniejsze? [%].....	58
Wykres 41. Jakie działania Pana/i zdaniem powinien podjąć samorząd, aby ograniczyć obszary problemów społecznych? [%].....	59
Wykres 42. Czy w Pana/i gospodarstwie domowym znajdują się osoby wymagające wsparcia w postaci usług społecznych świadczonych w miejscu zamieszkania? [%] ...	60
Wykres 43. Czy zdecydowałby/aby się Pan/i na korzystanie z odpłatnych usług społecznych w przyszłości, przy założeniu, że kwestia odpłatności wiąże się z większą dostępnością usług? [%] .....	60
Wykres 44. Czy słyszał/a Pan/i o idei deinstytucjonalizacji usług społecznych? [%].....	61
Wykres 45. Czy uważa Pan/i, że deinstytucjonalizacja byłaby korzystna w Gminie? [%] .....	61
Wykres 46. Dla której z poniższych grup deinstytucjonalizacja byłaby najbardziej korzystna i najbardziej efektywna? [%].....	62